Karakterite kaudu, kes vaiksed, aga ei pruugi olla autori eri aspektid, kogemus ruumis rakendatud erat elu ja selle torme. Lugejat tabab ehk ka: „Jah, see on juhtunud ka minuga!“ ... kuigi kaanimes kujutlusvõime pole midagi mõtuspärast. Argimõtteruumide jaga ja pealispinna all toimuvad teadlusemõtted puudutavad meie sisemaailma, tekitades unenäoline tunde ... sama teada oma olemise pohjust, mõnda selle mõõtmed (või madalust), seest meil on selleks muid vahendid.

Peeter Brandt

Jaanimägi elab sisse erinevatesse tõdedesse, püüab pugeda teda huvitama hakanud nähtuste nähte või mängida usutavalt lahti (peahõõrugitsu) kujutlusmaa ilmu. Mis ongi hea proosakirjanduse eeldusteks.

Peeter Sauter

Urmo Jaanimägi KOLIMISE LAASTAV MÕJU

Urmo Jaanimägi

KOLIMISE LAASTAV MÕJU

Urmo Jaanimägi

KOLIMISE LAASTAV MÕJU

EKSA 2018

Raamatu väljaandmist toetas
Eesti Kultuurkapital

© Urmo Jaanimägi 2018

Koostaja (:)kivisildnik
Toimetaja Marika Mikli
Kujundaja Andres Rõhu

EKSA 2018
www.eksa.ee

ISBN 978-9949-604-81-4

Trükitud AS Pakett trükikojas

SISUKORD

Üksindus *7*
Siili surm *9*
Unenäo tunne *12*
Üks ja sama jutt *14*
Jalutuskäik *18*
Olla õnnelik *24*
Saun *26*
Hambad *30*
Kahekümneaastane huulepulk *32*
Illusioon, illusioon *37*
Adidas *62*
Litsi sünd *67*
Jumal juhatab, inimene kaanib *73*
Kirjandus *76*
Elu püksid *80*
Maletaja vend *84*
Jooksen *92*
Ärkamine *94*
Oma kabinet *99*
Meinhard ja Lepo *102*
Kujundiloome *108*
Pikemad rännakud *110*
Otsus *116*
Vene pulm *120*
Tõrksa taltsutamine *126*

Vaba kui lind *129*
Kogu maa kauneim kalmistu *133*
Hõllandus *137*
Võit *139*
Kolimise laastav mõju *142*
Anarhia *144*
„Nagu teile meeldib“ *146*
Ajaliku elu rõõmud *151*
Karma *155*
Raha *161*
Annid *163*
Kevade trepil *166*
Hakkab pihta *169*
Tavaline naine *171*
Sotsiaalne mina *174*
Mutid *177*
Gorki perekond *179*
Kolm korda *182*
Kui liitud ansambliga *186*
Iirised *188*
Olgem ausad *193*
Absurdist välja *196*
Mingi mees *202*
See ei ole normaalne *208*
Mõistmine *215*
Naise vanus *219*

ÜKSINDUS

Ta ei olnud jumal teab mis ajast niimoodi käinud. Täiesti üksi, eksprompt, ja ta ei olnud päris kindel, kuhu ta läheb. Vaatan riidepoodi, mõtles ta, ja läkski. Ta proovis jalga kahte paari dressipükse, vaatas end peeglist. Ma näen välja väsinud ja närb. Üks paar oli liiga suur, teine tundus jalas ebamugav – mingid imelikud õmblused olid põlve kohal ja neid oli vastu jalgu tunda. Ta läks igaks juhuks veel ühte poodi. Vaatas ringi, ei näinud midagi sobivat, seisatas korraks, seiras poes liikuvat rahvast. Kes nad on? Kõigil ees mingid näod, ja ta tõlgendas neid – nad teavad, mida nad tahavad, ja seda nad ilmselt ka saavad. Kui just ei juhtu, et pole nende numbrit muidugi. Mis see minu asi on, mõtles ta siis, raputas selle lolli mõtte peast ja väljus kauplusest.

Õues oli pime. Tänavavalgustus iseenesest oli korralik, aga pimedust oli rohkem. Õhk oli mõnus ja soe. Talv, aga tundus, nagu oleks kevad. Pimeduse iilides oli kevade kergust ja värskust, lõhnas paljulubavalt, nii erksalt, et õhus võis kuulda hääli. Ja siis – justkui mingi kohin, mitte tuule – mingi olemise ja tulemise kohin. Hääl, mis kuulutas millegi adventi. Oomen. Aga mille? Hetkeks oli ses lootust, aga see moondus.

Ta oli midagi sarnast kogenud sõjaväes. See oli kõige kummalisem, hirmutavam, lootusetum tunne – alati enne hommikust äratust: *rota, podjom*! tundis ta end ärkvel olevat, kuulis valjenevat „kohinat“, nagu kuuleks ta

korrapidaja hingetõmbeid, siis vali hüüatus. Kuigi ta seda tegelikult ei kuulnud. See oli pigem omamoodi sünesteesia – tema tunne, tema hirm, tema teadmine – ta kuulis neid. Ja ta teadis täpselt ette, mis juhtub. Ja ta vihkas seda häält nagu ei midagi muud – see kuulutas kõike, mida ta vihkas. Ärgata, tundes end täiesti üksi. Üksi ja lootusetult, parandamatult kurb. Igal hommikul, päevast päeva. Ta teadis, hääl on olemas ka nüüd.

Ta hüppas autosse, käivitas mootori ja pani muusika mängima.

SIILI SURM

Eile suri siil ära. Meie lemmikloom siil, kellele lapsed panid nimeks Pauer, aga keda mina jonnakalt, vähemalt mõttes, Ahviks kutsusin. Nii tundus lahedam. Niivõrd, et mul läks see Paueri nimi vahepeal täitsa meelest ära. No mina seda ei kasutanud ja lapsed isegi kutsusid siili enamjaolt lihtsalt siiliks. Eks ma isegi. Ei tea, kas see oli sellest, et ta oli siil – suhteliselt haruldane või vähem levinud lemmikloomana –, või sellest, et ta jõudis meil olla üksnes kuu aega. Hakkasime temaga vaevalt harjuma. Ja tema meiega.

Aga siis, mõned päevad tagasi, hakkas siil jääma jõuetuks. Tudises jalgadel ja ei söönud ega joonud. Üleeile öösel, kuskil kella kolme paiku, kui käisin köögist süüa toomas, põikasin siili puuri juurde, et vaatan, kuidas tal läheb. Sellal me juba teadsime, et siilil on probleeme. Me naisega kahtlustasime kõvasti, et siil on suremas. Ta lihtsalt näis nii kustunud. Hüppasin puuri juurest läbi – siil oli oma pesast väljas. See tuli mulle üllatusena, kuna ta oli olnud nii nõrk, et mõtlesin – vaevalt et ta oma kotikesest välja tuleb. Istusin siili puuri juurde ja vaatasin teda. Ta seisis keset puuri, kohe joogi- ja söögitopsi juures, aga puudutanud ei olnud ta kumbagi. Ta tudises ja värises jalgadel. Teda oli ikka väga hale vaadata. Sureb, mõtlesin kurvalt. Ja järgmisel päeval ta oligi surnud.

See oli siis eile.

Raili kirjutas lastele päkapikult kirja. Et siil ei tundnud end hästi ja et seetõttu otsustas jõuluvana ta põhjapoolu-

sele kutsuda, et siil seal kosuks ja ühtlasi ka abiks oleks. Ilus muinasjutt, ja lapsed uskusid. Terje luges mulle päkaka kirja ette. Luges püüdlikult, justkui üritades olla kindel, et need sõnad, see sõnum mulle kohale jõuab, et teaksin, mis toimub. Mul võttis silma märjaks. Nutt tuli peale, aga lapse ees ei tahtnud hakata. Keerasin pea kõrvale ja võitlesin nutuga, lasin momendil mööduda.

„Väga hea, et nii läks." Vaatasin nõustumist ootavalt Terje poole. Lapse olek näis ambivalentne. Ootav.

„Vist küll." Terje hääles veendumust ei kõlanud, tõepoolest mitte. Pigem oli see kaksipidine resignatsioon – olgu, kui nii jõuluvana kui ka sina, isa, mõlemad nii kinnitate. Ju siis on. Kuigi ma parema meelega tahaksin siili tagasi. Jah, tahtsin ka ise siili tagasi.

Tagatipuks helistas Raili.

Võtsin toru, et kuulda läbi nuuksete:

„Ma viisin siili just veterinaari juurde." Ma ei tea, mida nad seal siiliga teevad, kas matavad või midagi muud, aga millegipärast on see mingi moodne tava loomad arstile viia, selmet neid ise maha matta. Või äkki seetõttu, et on talv ja maa on külmunud. Ma ei tea.

Naine nuttis. Ta helistas mulle, kuna oli endast väljas.

„Ma ei tea, miks see mulle niimoodi mõjub, ma ei tea, miks ma nutan."

„See on täiesti normaalne. Ma tahan ise ka muudkui nutta. Loom ju suri."

Tegelikult on ilma looma surmatagi nutmiseks põhjust küll ja küll. Tõsi ta on, et ma tahan sageli nutta. Sel hetkel küll mitte. Kuidagi neutraalne tunne oli, siili surma asemel oli mul hea meel, et naine mulle helistas. Jah, hea meel!

Meie suhted olid olnud roostes. Oli olnud naginat, viha, kurbust ja sellest tulenevalt eemaldumist – ei olnud tunnete jagamist, soojust, intiimsust. Nüüd siis oli, ja ma

tervitasin seda rõõmuga. See täitis mingi kohakese minu emotsionaalsete vajaduste reservuaaris. Tähistas sammukest suhte soojuse taastamise rajal.

Ma ütlesin talle seda.

„Mul on hea meel, et sa mulle helistasid."

„Vist küll, jah."

„Et me räägime. Ausalt. Avatult. Tunded ja kõik." Olgugi et siil.

„Jah. On küll." Naine enam ei nutnud.

Ja sel hetkel mõtlesin rahuoluga, et selline kurb sündmus, siili surm, oli meid teineteisele lähemale toonud. Kasvõi natukeseks. Kas see side ka kestab, ei tea, aga vähemalt on olemas kontakt tasandil mis on vahetu, aus ja ilustamata. Ja kõige selle tõttu hea. Ja ma teadsin, et naine nõustub minuga. Siili surm sundis mind meenutama, et on olemas mingid tunded. Ja see andis lootust. Argipäeva rutiinis oli see kõik kuidagi kaduma läinud.

Selle teadmisega me selle kõne lõpetasime.

UNENÄO TUNNE

Mõnikord nägi Andrei und.

Seekord nägi ta unes, et kohtus mingi naisega. Veetleva naisega. Täiesti võõras naine. Aga veetlev. Ja seetõttu oli olemas täiesti naturaalne ja arusaadav ligitõmme. Andrei ei olnud päris kindel kas see ligitõmme oli vastastikune, aga ta otsustas, et proovib välja uurida.

Naine oli väga sõbralik ja käitus nii, et oleks võinud arvata, et ka tema on Andreist huvitatud. Nii nagu Andrei oli temast. Ja seda romantilises mõttes, see tähendab, et ligitõmme oli vastastikune. Aga see oli üksnes tunne, ühtegi konkreetset tegu, ühtegi öeldud sõna, kinnitamaks veetluse olemasolu, polnud olnud.

Aga siis tuli.

Andrei täpselt ei teadnud, kuidas, aga äkki oli ta naise kodus, korteris, kuskil kolmandal-neljandal korrusel. Ta oli seal täiesti üksi. Ta ei olnud kindel, kus naine oli – naist ei olnud seal –, aga ta teadis, kuidagi ta teadis täiesti kindlalt, nii kindlalt, nagu teatakse ainult unenäos, et naine pidi varsti tulema. Kuidagi nii ta teadis jah. Naist ei olnud, aga naise ema ja vanaema olid. Nii et ta ei olnud üksi. Ta tutvus nendega. See oli kõik kuidagi natuke kohmetult rohmakas, aga ta leppis sellega – pidi ju naine varsti tulema. Ja see ema ja see vanaema, nad olid sõbralikud ja kenad. Aga sellegipoolest nad Andreid üldse ei huvitanud.

Andreis oli tunne. See tunne täitis ta. Tunne millegi peatsest juhtumisest. See oli tunne, et midagi ennenägematut,

mitte just müstilist, aga midagi sellist, mille juhtumist tahad, kohe varsti juhtubki. See oli midagi sellist, mis polnud otsustav, et peab juhtuma – kui ei juhtu, siis ei juhtu –, aga mida Andrei tahtis. Antud juhul siis naine.

Naine tuli.

Selleks hetkeks oli see tunne, tunne, et midagi hakkab juhtuma, nii tugev, et Andrei liikus. Vaat et tahtmatult. Liikus ka naine. Ja nad ühinesid niimoodi liikudes mingis ebamäärases seletamatus õndsuses, justkui füüsiliselt, aga vist mitte päris. See oli kummaliselt pidetu – rohkem tunne kui akt. Detailid olid hägused, tunne valitses. Unenäoline tunne.

Kui naine läinud oli, kõndis Andrei ringi, otsides naist, otsides mingeid märke naisest, olnust. Alles õhtu hakul hakkas Andrei leppima tundega, mis tuleb siis, kui lepid mõttega, et see kõik oli olnud vaid uni.

ÜKS JA SAMA JUTT

Kunagi oli see jutt nagu muusika minu kõrvadele. Uus, huvitav, ma samastusin sellega. Nad rääkisid asju mida olin ise kogenud, aga mida polnud enne olnud võimeline jagama või polnud mul lihtsalt olnud võimalust seda kõike jagada. Või ma ei tahtnud. Sama vahe. Igatahes jah, siis rääkisin ise ka ja see oli vabastav ja emantsipeeriv – toniseeriv. Nagu karastusjook Kelluke. Kelluke mulle meeldis, aga meeldis ka Sajaanid, vaat et rohkemgi. Ja see kõik töötas mingi aja. Nagu ka Sajaanid. Aga ma ei tea, kas see ammendas end või mis, aga mingil hetkel hakkas kogu see jutt tunduma täpselt sama. Et aitab juba küll, ma olen seda ju sada korda kuulnud, kas tuleb ka midagi uut? Midagi, mis nüüd, praegu, aitaks ja ergastaks? No seda ei juhtunud, arvasin, nagu ka tuhanded teised, mul polegi niisiis seda rohkem vaja. Ja kõik oligi korras. Mul tõepoolest ei olnud seda vaja.

Aga elu hakkas muutuma, aega oli lennanud omajagu ja mingil hetkel tundus, äkki nüüd, äkki nüüd on mul sellest jälle abi. Mingil hetkel päästis see mu elu. Kas mu elu just ohus on, aga elukvaliteet kindlasti, ja äkki, võibolla, on sellest kõigest mingit kasu. Sageli leiame midagi kasulikku kohast, kust – arvame, oleme suhteliselt kindlad – seda tulla ei saa.

Kui kolisin ära teistesse linnadesse – linnadesse jah, sest liikusin kogu aeg ringi – ei tahtnud ma millestki peale, ütleme, mullivee kuuldagi. Mullivesi pidi reeglina

olema maitsestatud. Näiteks jõhvika, kirsi, ja muud sellist. Tavaline vesi oli mulle alati millegipärast vastukarva. Igav. Üldsegi mitte toniseeriv. Jõin maitsestatud mullivett, kus aga sain, muidu kaanisin vett. Pidi kaanima, kuna ilgelt palav oli, higi voolas, ja juba ainuüksi higi hulk, kogu see saast ja ka vesi, mis eraldus, see pani jooma. Aga üha enam sattus mulle ette mingeid kokakoolasid ja asju – asju, millest ma enne unistadagi ei osanud, see tähendab, olin neid vihanud, põlanud, vältinud. Nagu katku või mingit muud tõbe. Kuigi, tõele au andes, kes väldib tänapäeval katku? Kes? Ja milleks? Kus see katk üldse on, et seda vältida, kas ei kandnud katku kadumise eest hoolt juba mingi Einstein või Koch oma koolerakepikestega? Võis vabalt ka mõni muu mees olla, või naine. Curie? Seal kokakoolas olid sees üüratusuured kandilised jääkuubikud (kuubik – sellest ka kant?), ja ma hakkasin mõnikord, parema puudusel, kuukama. Häda ei anna häbeneda. Ja kuradi perse, ma ütlen küll, enne kui arugi sain, olin omandanud kokakoola-armastuse! Ja hakkasingi seda jooma, mu ellu oli siginenud ennenägematu muutus. Aga sellega see saaga ei lõppenud. Ei. Mõni aeg hiljem lõpetasin kokakoola joomise. Miks, ma ei tea. Et pole mulle hea? Osalt kindlasti, aga elan ma ju endiselt linnades.

Läksin, et kuulan. Ja vaatan.

„Mul on üks tähtis sündmus tulemas. Ma kardan. Ma kardan, kuna ma ei tea, mis saab, ja mitte ainult seda, ma arvan, et ma kardan ja vaevlen jõuetus raevus, kuna ma ei saa oodatava tulemuse osas mitte midagi teha. Mul puudub igasugune kontroll. Olen täiesti võimetu. Jõuetu."

„Haa. Kontroll. Hirm ja kontroll. Loomulikult kardad sa, kardad kogu elu kõike oma elus, kuna sa arvad, et sa saad kõike kontrollida. Ja kui tekib tunne, et kontroll hakkab

kaduma, kasvab hirm. Ja nii sa eladki selles hirmu ja jõuetuse nõiaringis. Mida teha? küsid sa endalt. Mu jumal, see on lihtne – loovuta kontroll! Sul ei ole seda kontrolli, seda võimu, mida sa arvad endal olevat olnud, kunagi ju tegelikult olnudki. Sinu ego, sinu isekus on dikteerinud sulle kogu su elu, et see miski, mis iganes see on, on sulle hea. Aga võta näpust. Kuhu see sinu ego, see sinu kontroll sind viinud on? Muidugi, see on viinud sind hirmunud, jõuetu sitaratta olukorda! Ära heitu, ma ei mana ega kurjusta – ma olen selle ise kõik läbi teinud. Usu, enamus meist siin on selle kõik läbi teinud. Mõned meist palju kordi. Sa pole üksi. Mida sa tegema pead? Sa pead loovutama kontrolli. Sa pead loobuma kinnisideest, et sina pood, käsed, kamandad ja tulistad. Unusta oma ego ja anna oma tahe lihtsalt ära. Lase sel minna. Sa oled juba mõistnud, et oled jõuetu – et oled kaotanud kontrolli oma elu üle. Ükskõik kui palju sa poleks ka proovinud, ükskõik kui palju su sisemine egoistlik impulss poleks sulle kinnitanud, et suudad kõike kontrollida – siin sa oled. Sa ei oleks siin, kui sa poleks meeleheitel, kui sa arvaksid, et oled siiski veel suuteline asju oma käe järgi seadma. Ja see on hea, sest siit saad sa abi. Loovuta oma vaim, anna ära oma tahe – ainult nii on sul lootust oma elu, oma terve mõistus ja rahu tagasi saada."

Ei saa öelda, et ma teab mis pettunud olin, sest olin sedasama juttu tegelikult oodanud. Aga kahju oli küll – kuidagi madaldunud oli see kõik mu silmis. Jutt, mis kunagi haaras, paelus, aitas: see kõik oli nüüd kui kulunud klišee, kui mitte sootuks midagi, millega ma täna päris soostudagi ei saanud. Sain aru küll, mida nad öelda tahavad, aga mu mõistus tõrkus seda täna aktsepteerimast kui ülimat tõde, tõde, mis mu olukorraga haakuks, tõde, mis avitaks.

Loovuta kontroll!

Ma vist kunagi tegin seda. Ja see on siiamaani läinud. Aga vastu olen saanud väga vähe. No algul oli seda palju, aga mingil hetkel justkui pole see enam piisav. Ja mul ei ole enam midagi loovutada. Aga ma ei hakanud midagi ütlema. Tean küll, mis nad selle peale oleksid kostnud. Nad oleksid öelnud, et pole sa loovutanud midagi, et hoiad siiski kümne küünega kinni. Aga sa ise ei saa sellest arugi. Või kui saad, siis ei taha endale tunnistada. Ma tahtsin neile öelda, et ma olen pettunud, et ma ei saanud siit seda, mida oodata oleksin lootnud, vähe sellest, ma ei saanud siit nagu üldse mitte midagi. Mis te selle peale kostate? Kõik, kes te siin oma arust mingid hellad jüngrid olete. Edastate oma arust rõõmusõnumit, aga inimene istub nagu töll, elumere lainetest räsitud, jõuetu, madalam kui muru. Kurb on teda vaadata. Kas ma olen nagu see inimene? Mingis mõttes vist jah. Aga ma ei hakanud neile seda ütlema, sest ma ei tahtnud purustada nende egomulli. Just nimelt ego – nad kuulutavad sõnumit, mis ütleb, et sa pead selle kõik loovutama, samas ise on nad nagu kokakoolakaanid, omaenda suurte sõnade kuulamine on palsamiks nende egole. Ja kui ma neile nüüd laksan, et teie sõnad on kui tuul müürile, siis ilmselt oleks see nende egole sihuke pauk, et nad hakkaksid mind põlgama. Neil oleks piinlik, neil oleks häbi oma egoistliku epistlipidamise pärast. Nad tunneksid, et peavad sööma oma sõnu. Aga võib-olla oleks see neile hea? Meeldetuletus. Ei ole sa A ega O. Oled surelik. Kõnts oled. Mullast oled sa võetud...

Ütlen seda neile järgmine kord. Mis tähendab, et lähen siiski tagasi.

JALUTUSKÄIK

Selle jalutuskäigu eellugu on selline, et tegelikult poleks ma vist üldse pidanud minema.

Olin umbes nädal varem ärganud keset ööd õudse ja piinarikka sääremarja krambiga. Selline kramp, mis ei näi lõppevat. Väänled ja piinled ja ootad krambi taandumist nagu ilmaimet. Ja kui ta siis lõpuks, peale igavikku, läheb, jääb sääremari valusaks ja hellaks veel mitmeks päevaks. Aga ma olen ju kange. Mis see valu mehele teeb. Läksin umbes kolmandal päeval jooksma. Et teen mingi kerged viis kilti. Rahulikult, et säästa sääremarja, ja üldse, milleks kimada, peaasi, et viljeled tervislikku eluviisi. Jooksin ja kõik oli korras. Kuni umbes kolmandal kilomeetril, keset täielikku rahu ja mõistmist – litaki! – meeletu valu sessinases äraneetud sääremarjas. Nii valus, et peatusin, hüpeldes ühel jalal nagu konn. Inerts oli sees. Siis lomberdasin pea nädal aega. Lihas või mis iganes seal valu tegi, oli valus kui kurat. Kõndidagi oli keerukas, jooksmisest rääkimata, isegi mingi orienteeritud, kontrollitud jalutamine poleks tulnud kõne allagi. Valu kiirgas säärемarjast kuhugi konti, siis üles mööda säärt kintsu ja siis veel kuhugi persekondi või puusa kanti. Arvasin, mind on tabanud ishias või mingi muu kuri tõbi. Olen juba selles vanuses ka. Nüüd tuleb mingi valusündroom, siis aspiriin, siis opiaadid, ja nii ta läheb, süstid heroiini ja elad kuskil prügikasti taga. Ja mingi sääremarja kramp

kangastub kui kauge hõbeunelm. Aga siis valu leebus, kõndisin enam-vähem, tipa-tapa, tundus, et olin seekord katastroofist pääsenud.

Istusin ja vaatasin aknast välja, kuradi ilus ilm. Teadsin, et kui ma nüüd ei lähe, siis lähen siin nelja seina vahel lolliks. Selline päev tõotas kujuneda. Panin ketsid jalga, paelu sidusin umbes kolm korda, sest ükski kord ei tundunud õige olevat, oli kas liiga hõõruv või liiga lohvka; panin päikesekreemi näole (kõrvadele ka, väljas umbes 27 kraadi pilvitus taevas) ja hakkasin astuma. Et teen kolmekilomeetrise tiiru. Marsruut oli mulle teada.

Kannatas kõndida küll.

Ümber nurga, nurga peal elavad naine, mees ja kolm poissi, neil on kaks Hondat, üks maastur, teine väikebuss. Neil on sõidukid alati pargitud nii, et ots on tänava poole. On ikka viitsimine, tulla töölt peale rasket päeva ja hakata tagurdama ja sättima nagu loll. Aga noh. Ma tagurdasin ka vahel, aga siis, kui liiklust eriti ei olnud. Ma ei olnud hea tagurdaja ja ei tahtnud nagu töll hakata edasi-tagasi jebima, nii et minu taga tänaval tekib järjekord ja kõik mõtlevad: ise suur mees, aga sõita ei oska. Jube blamaaž tõesti. Läksin ümber nurga ja hingasin kergendatult – tavaliselt istus ümber nurga järgmise maja ees punasel aiatoolil vanamutt. Vanamutt vaatas mind alati. Surusin iga kord nokaka sügavamale pähe ja vaatasin maha, näiliselt teed jälgides, et ei kukuks ja koperdaks, tegelikult ei tahtnud ma, et vanamutt mu nägu näeks. Mis see tema asi on, kes ma olen. Ja mis õiguse võtab ta endale mind tuvastada ehk meelde jätta, mis õigusega ta mind potentsiaalseks roimariks peab, et hiljem, kui tulevad uurijad ja mind vanamutile näidatakse, võiks ta kuulutada: ja–jah, seesama mees, tal oli küll müts silmile tõmmatud, aga mind juba ei peta, ma olen vana kooliõpetaja. Tegelikult

ei tea ma vanamutist midagi, aga ta ei meeldi mulle, sest ta tekitab mus selliseid tundeid. Aga no täna teda polnud, niisiis olin talle ninanipsu mänginud ja niisiis lasin mõttes traavi. Ja kõndisin hoogsamalt. Ära punnita! Tuleta meelde, et sul on jalg.

Seal vasakul oli ennemalt väljas üks lehm. Tuulelipp, mis dekoreeritud vikerkaarevärvilise lehmana. Enam seda ei olnud. Huvitav, miks? Aga palju ma mõelda ei jõudnud, sest siis oli naine. Kes hoidis midagi käe otsas – koera või voolikut? Oli voolik, naine kastis majaesist muru. See voolik meenutas mulle kuskilt hiljuti loetud lugu, et tehti uuring maailma eri riikide munnide keskmise pikkuse kohta. Esireas olid seal mehed kas Ghanast või Kongost või Zimbabwest või mingist muust Aafrika riigist. Panid teistele ikka kohe pika puuga, see tähendab, munniga. Mõtlesin. Kas pole see mitte mingi õudne diskrimineerimine? Neil esirinna, see tähendab esimunni meestel on ju lühimunnidega meeste ees naiste seas meeletu eelis. Öeldakse küll, et suurus ei loe, aga lubage naerda, ka see on teaduslikult mõõdetud müüt. Küsige kasvõi naiste käest. Niisiis on nendel Aafrika meestel selgepiiriline ja kindlakujuline eelis, suur, pikk ja jäme eelis. Pange tähele, esimunni maade mehed on neegrid. Neegrid, mitte valged. Need on samad mehed, kes nõuavad igasugu õigusi, kuna nad on ju võrdsed – rass on pelk sotsiaalne konstruktsioon, mille mõtlesid välja kapitalistlikud orjapidajad. Nõuavad õigusi, aga endal on suured munnid, bioloogiline – pange tähele, bioloogiline, objektiivselt mõõdetav (pikkus, ümbermõõt jne), mitte sotsiaalselt konstrueeritud, välja mõeldud imaginaarne eelis. Sellised teemad ajavad mind hulluks.

Siis aga tuli koer. Omanikuga. See oli mingi pinšer või šnautser või mis iganes selle tõu nimi on. Koer, mitte

omanik. Neil on suu ümber selline võru, et meenutab mingit vanameest. Seekord meenutas see mulle üht psühholoogi. See oli vana mees. Habeme ja juustega, mis hallid. Kui ma esimest ja viimast korda tema juurde läksin, rääkisin mina praktiliselt terve tunni. No loogiline, et mina rohkem räägin, aga vanake ei saanud pea sõnagi suust. Tal näis olevat mingi huvitav enesekindluse – ehk selle puudumise? – probleem. Jaah, ütles ta, venitades, justkui tahtes öelda veel midagi, aga ei teadnud, mida öelda. Küsimusi ta praktiliselt ei küsinud, ja kui küsiski, siis kobamisi, vaat et kokutades – kas küsin ikka õigesti? Kas oli ta minu loo detailidest nii šokeeritud, et lihtsalt ei osanud kuidagi reageerida, psühholoog-nõustajana sõna otseses mõttes ei teadnud, mida teha. Tema professionaalne arsenal sai ammendatud, minusuguse ja minu loo lahkamiseks polnud – jäi tal lihtsalt vajaka – professionaalsetest oskustest? Nõustasin ennast ise, vanamees kiitis kaasa. Kobamisi.

„Tundub... ee... teie olukord on tõesti... ee... raske. Tundub... Nagu te isegi ütlete (vaatab mulle küsivalt otsa, otsekui minult kinnitust otsides)... peate vist tõesti nii tegema."

Mul oli vanamehest täitsa kahju. Mine pensionile. Ta meenutas mulle vanaisa „Bullerby lastest". See oli pime ja voolis savi või midagi ja rääkis ikka lugusid ajast, kui tema veel noor oli ja vesi toas külmus, nii et nad jääd kirvega lõhkuma pidid. Kujutasin ette, kuidas vanamees savist vilespilli voolides lapselapselastele minu lugu räägiks. Lapselapselapsed oleksid šokis, aga vanamees on selleks hetkeks – sai just 85 – juba igasuguse tasakaalu kaotanud ja muudkui seletab viieaastastele, et nii jah, nii jah juhtus, sa vana kurat. Ja sikutab habet. No selline mulje oli mulle sellest mehest jäänud. Panin järgmise aja kirja, aga helistasin paar päeva enne ja tühistasin kokkusaamise.

Mul ei ole seal midagi teha. Ja ma ei tahtnud vanameest ka piinlikku olukorda panna. Las ta voolib oma savi.

Teise kilomeetri lõpuosas koperdasin lollakalt, vandusin, siis naersin (mõnevõrra kibestunult, mõnevõrra lõbustatult – kõik pole veel kutu) ja jalg hakkas tuikama. Mul on ühed sellised kingad ka, kuhu, mulle tundub, mingi koperdamismehhanism on sisse ehitatud. Peaaegu iga kord, kui mul need kingad jalas, koperdan lollakalt üle kinganina, keset kõige tavalisemat kõndi. Türa, kus ajab vihale, ja kui veel keegi juhtub nägema ka, siis on eriti naljakas. Nagu see, kui kõnnid inimestes tulvil kottpimedas ruumis, siis pannakse tuled põlema ja kõik on jumala opakalt vastu seina või mingeid objekte naaldunud nagu mingid nakid. Jube naljakas vaadata. Siis kõik kohmitsevad ja liiguvad edasi, nagu nemad poleks midagi teinud. Naera end kasvõi ribadeks. Aga need kingad, need kingad on niimoodi ehitatud, et koperdamine sulle igal sammul meelde tuletaks: elu, sa sitaratas, pole meelakkumine, vaata ette! Peab vist ikka lõikama ja koju ära minema, päris kolme kilti täis ei saa. Muidu juhtub see, mis juhtund enne jumal teab palju kordi. Nikastan ennast jälle ära ja veel hullemini ja olen teovõimetu veel kauem kui enne.

Paningi otse. Otsepanemise võlu seisneb selles, et reeglina seda ei tee ja nii satud vähekülastatud aladele, kus võib olla vaimustav. No mitte päris, aga natuke põnevam ikka kui vanad paljukõnnitud rajad. Rahvast üldse polnud, ja kuigi ühest küljest oli see pettumus – vahel näeb lahedaid inimesi –, olin ka natuke õnnelik, sest siis pole vaja end uudishimulike vanamuttide eest varjata. Mõnikord oli mul pohhui ka – vaatasin vanamuttidele otse silma ja teretasin neid rõõmsalt. Täna ei olnud see päev. Ja jalg tegi nüüd juba tõsist muret. Astusin ettevaatlikult.

Ja jõudsin koju ja mõtlesin, et näed, mitte la persetki ju ei juhtunud, midagi muud kui et natuke mõtlesin ja muretsesin ja natuke sai nalja ka, aga sai käidud ja mis ma ikka kahtlen. Olen pigem õnnelik, et sai käidud. Ja siis olingi. Selline keskmiselt õnnelik.

OLLA ÕNNELIK

Kaimar sõitis bussiga Tallinnast Rakveresse.

Ta oli varakult kohal ja võttis istet kuskil keskel. Akna juures, siis hea terve tee välja vaadata, eriti Kuusalu kandis. Bussi väljumiseni oli aega veel umbes 15 minutit ja peale tema oli istet võtnud veel neli inimest. Nagu ikka, istusid kõik mõnusalt eraldi, igaüks oma nurgas, üksteisest nii kaugel kui inimlikult võimalik, sündsalt omaette nokitsedes.

Siis sisenes bussi turd tumedat verd lokkis juustega naisolevus. Ta meenutas Kaimarile Lydia Koidulat.

Kuhu ta istub? mõtles Kaimar. Kohti oli bussis veel kõvasti. Naine lähenes Kaimari istmereale, peatus keskel, vaatas korraks vasakule, siis paremale, nagu hakkaks teed ületama, ja sõnas ülevoolavalt naeratades ja nii häälekalt, et kõik bussisviibijad pead keerasid (mis toimub?!):

„Kas siin on vaba?" Ja jäi ootele, õnnis naeratus näol, suu paokil, otsekui peaks ta end tagasi hoidma, et mitte veel midagi lisada.

Persse! mõtles Kaimar. Kas sa oled lolliks läinud, siin on ju kohti, nii et tapab. Aga ütles:

„Jah, on küll." Ja kuna naine hakkas ennast istuma sättima, hiivas Kaimar seljakoti istmelt ja asetas selle omale sülle.

Miks mul küll alati veab, oli Kaimar meeleheitel. Miks pidi see mutt just minu kõrvale istuma? Ja miks olen ma nii allaheitlik ja seda kuidagi vältida ei püüa. Oleks ju võinud

lihtsalt viisakalt öelda, et andke andeks, mu kott on suur ja raske, ma pigem hoiaksin seda siin, kõrvalistmel, selle asemel et sülle võtta. Põrandale see kott ei mahu. Nii, jah, oleks olnud arukas. Kuradi kurat! Aga nüüd oli juba hilja!

„Kuhu sõidate?" kädistas Koidula.

Faking hell! Mis see sinu asi on! Istusid ju, ole nüüd vähemalt vait. Oleks pidanud kohe magamist teesklema, näo akna poole keerama ja kapuutsi silmile vedama.

Ja vastust ootamata:

„Ma lähen suvepäevadele. Ilusat ilma lubab ka!" Ja ta kädistas veel pikalt sellest, mis seal toimuma saab ja kellega ta seal kohtub ja mis kõik veel.

Kaimar siis mõtles.

Õnnelik olla on ohtlik.

Kui inimene on õnnelik, siis on ta tihti tüütu, sest tahab oma õnne kõigiga jagada, see keeb ja pulbitseb üle ääre. Sihukestest hoia eemale, eriti bussis ja lennukis. Kui on tark inimene, siis ei ole õnnelik, kuna teab paremini. Paraku paljud lollid ei tea seda ja see teeb normaalsete inimeste jaoks elu keeruliseks. Ma isegi mõnikord, kui olen viivukeseks õnnelik, kahetsen pärast sellal tehtut. Õnn on nuhtlus. Õnneks ma veel annan endale oma tegudest aru ja kahetsen siirakt – mida paljude kohta öelda ei saa. Nad on kaotanud mõõdutunde. Need inimesed on ohtlikud. Aga alati on oht, oht olla õnnelik, ka endal.

Peab jälgima.

„Ma lähen matustele," ütles Kaimar.

„Ohh..." Naeratus Koidula näolt oli hetkega pühitud.

Kaimar keeras näo akna poole ja sulges silmad. Mõne aja pärast kuulis ta, kuidas Koidula kuhugi liikus. Kaimar avas silmad ja libistas koti vaikselt kõrvalistmele tagasi.

Sel hetkel oli Kaimar nii õnnelik, et tahtis rääkida. Ükskõik kellega. Õnneks ei olnud kedagi läheduses.

SAUN

See oli saunapidu. Hoone oli suur, mõeldud mingiteks asutuste üritusteks ja pidudeks. Seal oli peosaal, narid magamiseks. Viimased olid huvitavalt paigutatud, akendeta ruumis, nii et kui tuled surnuks löödi ja uks kinni pandi, valitses pilkane pimedus. Saun oli alumisel korrusel.

Ma käisin saunas ainult korra. See tähendab, saunas ma ei käinud. Sauna minna polnud mul mingit isu, see ei olnud seda tüüpi pidu, kus kõik keerleb sauna ümber. Mõned vist käisid, paljud ei käinud. Võib-olla niisiis ei saakski seda nimetada saunapeoks. Võib-olla, kui nii võtta, oli tegu tavalise peoga.

Igatahes sattusin mingil põhjusel sauna eesruumi. Seal olid mingid lahedad kikiaegsed plekist palid, saunaharjad, puust pingid ja muu asjakohane atribuutika.

Aga seal oli ka üks tüdruk. Ta suitsetas sigaretti. Või mis ta nii tüdruk oligi, rohkem nagu naine. Ta oli minust vanem ja kuna ma ise olin oma vanuse kohta ikka nolk mis nolk, tatt mis tatt, võimendusid tüdruku naiselikkus ja küpsus, vähemalt minu jaoks, mingi markantse märgatava tasemeni. See tähendab, ta oli juba peale vaadates kuidagi neetult meeliköitev. Võib-olla ehk mitte just kõige kaunim neidis maamunal, ent tema kumerustes ja tema suunurga vallatus tukses pesitses valmidus, poolblaseerunud aimatav kogemustepagas, mis minusugusele nolgile kadumatut muljet avaldas.

"Noh, kuidas pidu meeldib?"

Ta puhus suust välja pahmaka suitsu, mõnusa vungiga. Tema torusse tõmmatud huuled moodustasid tillukese-tillukese avause, kust siis tossu pahinal voogas, alul peene joana, siis laienedes, tekitades kolmnurgakujulise voo. Kuidas ta seda teeb? Koos tema piiripealse pontsakuse ja läikivate siniste dressidega lõi see mingi sõnulseletamatult meelitava kontrasti. Lisaks tema huuled. Need olid loomulikult pruntis, lihavad, karmiinpunased, niisked, roosinuppu meenutavad huuled. Need huuled punsusid veelgi, kui ta järjekordse kolmnurga väljastas.

„Jumala lahe kräu." Kasutasin slängi, see peaks naisele sobima, maakas, nagu ma olin. „Sul suitsu on?"

Ta pakkus mulle ühe oma pakist. Upitas suitsu pakki hüpitades pakinurgast välja ulatuma, et saaksin haarata, ja ma haarasin. Ta ulatas mulle välgumihkli. Läitsin sigareti ja me suitsetasime vaikides mõned sekundid.

Vaistlikult teadsin, tüdruk kontrollib olukorda. Ta oli mulle silma peale visanud, ja olgugi et ma ei teadnud, mis järgmisena juhtuma hakkab, oli mul tunne, et midagi juhtub. Ta tõmbas veel ühe meeletu mahvi, puhus selle sedapuhku välja vasakust suunurgast, nii et ta punavad punnhuuled paremal suupoolel pea igemeteni paljastusid – see näis võimatu ja oli väljakannatamatult sensuaalne –, kustutas sigareti, visates selle põrandal puuresti all voolavasse veeniresse, ja juba liikuma hakates tähendas otsekui mokaotsast, minu poole kõrvalpilku heites, tähelepanu osalt veel juba kustunud suitsukonil:

„Noh, tuled ka või?"

Olin teadnud, et midagi juhtub!

Järgnesin talle, saunast välja, uksest sisse, trepist üles, sinna, kus oli pidu. Mingi saal, veel mingid ruumid, rahvas, normaalne läbu. See võis olla vastu hommikut, kas väljas oli valge või pime, hahetas või oli eha, ei tea, aga

nii mõnedki pidulised olid kas lahkunud või magama läinud. Sinna akendeta nariruumi. Naine läks sinna. Ta oli jõupositsioonil. Ega ma ei tea, kas oli hommik või mis.

Ronisin narile.

Ta ei tundunud nii pehme, kui oli välja paistnud, ta dressid olid libedad, mingist kunstmaterjalist. Me suudlesime ja liibusime. See ei olnud võrreldav millegi muuga. Ta võttis dressipluusi seljast ja ma kompasin nüüd ta T-särki, mis oli puuvillane. Mingil ajal jäime magama ja kui ärkasime, valgus avatud uksest sisse natuke valgust. Piisavalt, et näha, mis ruumis toimub. Väljas pidi olema suur valge. Kõik teised magajad olid läinud. Olime ainult meie kaks, ühel ülemisel naril. Ikka sellelsamal.

Me suudlesime. Ta huuled olid nii trullakad, et seda oli tunda – nii ala- kui ülahuul jäid muudkui minu huulte vahele otsekui vangi. Hoidsin neid oma kire haardes, see oli kummaliselt rahuldav, justkui kõike oleks rohkem, rohkem huuli, rohkem kõike. Kompenseerimaks midagi.

„Võin ma midagi küsida?" Ta eemaldas end mu embusest ja vaatas mulle hämaras ruumis otsa.

„Ei." Muigasin. Mängisin lolli. Ma ei tahtnud, et ta küsib. Ma ei tahtnud, et pean vastama.

„Oled sa..." Ta jättis lõpu õhku rippuma.

„Ei ole." Naersin närviliselt, pidin edasi lolli mängima. Tõde oli liiga palju.

„Ei usu." Nüüd muigas ka tema.

„On-on."

„Oled ikka?"

„Ei ole."

„Ma ei usu sind."

„See on tõsi."

Me kemplesime natuke, siis ronisime naridelt maha, tegime ukse täiesti lahti, nii et valgust sai rohkem.

Pidu oli läbi.

Me saime mõlemad kellegi autoga minema, mind pandi maha enne, siis visati ära ka tema.

Seisin kolmekordsete majade vahel. Kolm maja, mis otstest koos, moodustades kandilise U, ilma ühe küljeta ruudu. Seisin ja vaatasin eemalduvat autot, päevi näinud Žigulid. Summutist tuli tossu. Need olid ebaregulaarsed pahvakud, pilvekesed. Pilveräbalad, mis mingite hetkede järel hajusid. Mida muud mul sealt oodata oligi.

HAMBAD

Ta hambad olid kaariesest puretud pruunikad tonksud. Kui ta rääkis, ja iseäranis siis, kui ta naeris, hoidis ta alati kätt suu ees, varjamaks seda relatiivset monstroossust. Mind see millegipärast üldse ei morjendanud. Otsekui poleks seda olnudki. Suudlesin teda nagu mees muiste, hambad, nende katkisus, nende puudumine mind ei seganud. Suudeldes niikuinii neid näha ei olnud. Ka katkistele hammastele tavaliselt nii omast ja armsat pahnutti ma ei täheldanud. Aga ma olin purjus ja joovastunud armust, selle ilust ja valust... ma ei tea.

Kord küsis õde mu käest:

„Kuule, mis tal nende hammastega on?"

Siis ma nagu hetkeks kohmetusin, kuna midagi potentsiaalselt piinlikku tõsteti avalikult mu teadvusse, midagi, mis senini ei olnud ebamugav, ja ma kohmasin, pooleldi häbenevalt ja kohmetult, osalt pahaselt, pareerivalt:

„Ei mina tea." Ja siis, korrigeerimaks oma näilist kindlusetust ja kinnitamaks, peamiselt iseendale – pole tal nende hammastega midagi!

„Ei ole midagi."

Sellega tookord jutt lõppes. Ma armastasin teda, mis hambad.

Ta oli selline bravuurikas pealinna mutt. Ta võis öelda, näiteks sügavalt kimutud suitsumahvide vahele.

„Jaa, olime Katriga koos. Katri on kooperatiivis."

Ta ütles seda blaseerunud suurelisusega kui mitte üleolevalt, teatava omanikutundega, justkui oleks ta ise kooperatiivi omanik. Vastselt punguvad kooperatiivid olid tollal jube kõva sõna. See kõik oli meeletult paeluv, justkui oleksin ka mina osa sellest kõigest.

Ka võis ta tohedalt, tahtliku irooniaga, rohkem jah üleolevalt kui küsivalt torgata:

„Tere-tere. Kuulsin – poliis!" Kui proovisid näiteks Politseiakadeemiasse sisse saada.

See oli ka viimane kord, kui teda nägin. Möödaminnes, tänaval, roheliste valgusfooride all teed ületades. Ta oli selleks ajaks mu südamel trampinud, selle peeneks hakkinud, siis selle veriseks, tundmatuseni muutunud tombuks tampinud.

„Jah," ütlesin.

Tal polnud õigeid hambaidki suus, aga ma armastasin teda meeletult.

KAHEKÜMNEAASTANE HUULEPULK

Olin ümbritsetud lastekarjast. Nad ronisid mulle otsa. Kus sa elad? Kas ma võin sinu koju tulla? Kõik proovisid mulle lähedale saada ja võimalikult head muljet avaldada – vaata mind, vali mind! Väikesed müügimehed. Ja -naised.

Südame alt tõmbas valusaks. Nonoh, ütlesin. Tere-tere. Mis sinu nimi on? Ja sinu? Ja nad hõikavad oma nimesid, justkui oleks see asi, mille põhjal see onu neid valiks. Ja siis oma juurde koju viiks. Koju, peresse, kus mul on isa ja ema. Ja koer. Või mida iganes. Ära siit.

Nad kõnnivad minuga kaasa, kui lastekodus ringi käin. Räägin töötajatega. Tulin tööasjus, sihuke väike suts. Riburada hakkavad nad minust maha jääma, nii kuis kustub lootus, et kellegi neist kaasa viin. Järjekordne onu, kes läheb. Ja unustab meid, niipea kui on läinud.

Laimi maha ei jää.

Ta on kuuene. Vanemad on joodikud, isa kodust läinud, vaevalt enam last on näinudki. Ema joob ja toob uusi mehi majja. Lebab diivanil, juua täis, ja käsib kuueaastasel tüdrukul minna ja talle muna praadida. Laimi praeb ka. Kui on sitasti praetud, liiga vedel või üle praetud ja kummine, viskab ema panni nurka, äsab Laimile rihmaga ja röögib, et mine hakka otsast pihta, sa kuradi kasutu narts. Laimi tihub nutta, aga teeb uuesti. Ema sööb. Laimile ei anna. Laimi läheb kerjab õhtul naabritädi käest. See on ainuke kord täna süüa.

Siis saadetakse ta lastekodusse. Vahel nädalavahetustel lastakse ema juurde. Lapse hing on katki: ta tahab koju, aga ei taha ka. Ja ta nutab ja lõpuks läheb. Teda peab bussi peale pooleldi suruma. Aga ega ema muutunud pole. Kuidas see laps nii rõõmus ja sõbralik on, sellest ma aru ei saa. Mis ta kõik läbi on elanud. Ütleb vanemkasvataja.

Onu, tule ma näitan sulle oma nukut. Näita! See on tavaline plastmassist nukk, üsna räsitud, juuksed sassis. See on minu laps, meil on oma maja. Ma teen talle süüa ka, ja tal ei ole kunagi kõht tühi. Ta surub nuku enda vastu ja vaatab mulle armsalt otsa. Leebelt ja naeruselt, igatsusesegusel t. Tahaks võtta selle lapse, ta enda vastu suruda ja öelda, et lähme koju. Ja sul ei pea kunagi kõht tühi olema. Ja keegi sind ei peksa.

Oleks see nii lihtne.

Ma viin ta siiski koju. Lihtsalt korraks külla. Ei suuda vastu panna. Ja see on tõeliselt tore. Pisike müügiagent. Elu müügiagent. Laps püüab käituda kui korralikkuse etalon. Munapraadimine on õpetanud. Tõeliselt südantsoojendav, aga kuradi kurb ka. Aga meie päev on imeline.

Kas ma võin siis teile elama jääda? Ei, kallis, kahjuks me ei saa sind siia jätta. Miks? Ma luban, et ma olen hea laps. Kunagi muna ära ei kõrveta. Ja ta hakkab vaikselt tihkuma.

Oleks see nii lihtne.

Viin ta kodusse tagasi. Ta on autos tõsine. Ma tulen sind jälle vaatama, äkki lähme linna ka. Püüan rääkida lõbustatult, aga laps on kõigutamatu. Viisakas, aga mõtlik. Kallistab mind, nagu tahaks mind ära lämmatada, vaatab mulle veekalkvel silmadega otsa. Surun hambad risti. Pingutan, nii et lõualuu ragiseb. Noh, lippa nüüd! Ütleb aitäh ja jookseb siis kollase kleidi lehvides majja. Tagasi vaatamata. Märkan nüüd, sukakannas on auk.

See auk. See vastik auk vallandab veevoo. Kasvataja on aknal ja vaatab Laimi tulekut. Äkki veel näeb. Hüppan ruttu autosse, siis nuuskan lörinal nina. Kuivatan näo. Kuradi auk.

Kodus selgub, et emal on läinud üks huulepulk. Kihvatab. Selline väike suli. Jah, ega oligi liiga hea, et olla tõsi. Kodune kasvatus, keskkond on ikka oma jälje jätnud. Mis seal ikka, ei jõua mina kõiki väikeseid kadunud hingi päästa.

Ega nende pärast südant valutada.

Enam ma Laimit ei näe. Kui mõne aja pärast lastekodusse lähen, on ta läinud. Sai asendusperesse. Nonoh. Loodetavasti sai heasse peresse ja kõik on hästi. Hale on. Oleks tahtnud teda veel näha.

Laimi jälg jahtub peale peresse saatmist...

***

Sel hommikul tuleb minu kabinetti õbluke noor naine.

„Nii, kes meil siin siis on," ütlen joviaalselt ja peale tavakohast tere-teret kohendan prille ninal. Võtan laualt kausta. Veel üks kandidaat. Olen juba kaks kuud korralikku raamatupidajat otsinud. Tulutult. Tulevad tuulepead, lollid, imelikud. Inimesed kõik, aga no kui ei sobi, siis ei sobi. Pean selle inimesega viis päeva nädalas ninapidi koos töötama.

Teen toimiku lahti. Laimi. Kollane kleit tuleb meelde. Kollasel kleidil olid heledad juuksed. Ja perekonnanimi Kask. Justkui oleks sarnane. Ja-jah, sihuke kokkusattumus? Soovunelm.

Asja juurde.

„Laimi Rennet."

„Jah." Rohkem ta ei ütlegi. Vaatab mind rahulikult. Tubli.

Kus mulle ei meeldi need sädistavad lehtsabad, kes ei ole veel uksest seeski, kui juba seletavad, miks nad minu jaoks absoluutselt ideaalsed on. Üks oli kaasa vedanud plakati. Kollaaži endast ja oma tööst. Ja oma *selfie*'dest. Mismoodi see mulle muljet oleks pidanud avaldama? Ajad on vist muutunud. Või mina.

Ta ei ütle midagi, aga ta vaatab mind sellise rahu ja enesekindlusega, pilgus selline pehmus. See olek. Justkui teda ei saakski tasakaalust välja lüüa. Ja samas see soojus, mis temast hoovab.

Mingi küpsus. Midagi tuttavlikku!

Ja ma adun, ma tean, et võta või jäta, see olek, see miski, mis temast hoovab, meenutab mulle kollast kleidikest. Meenutab nii palju, et kipub varjutama mu otsustusvõimet. Kas on see minu katse, püüd heastada oma nooruseapsakas? Vääratus, mis mind kõik need aastad õginud on kui luupainaja. Miski pole suutnud haava minu hinges parandada. Valu leevendada. Mis oleks võinud olla. Ja kus ta on.

Pakun talle tööd? Ei, uisapäisa ikka talitada ei maksa. Ei saa.

Enesekindlusest nipsakusse on tibatilluke samm; rahust ja soojusest laastava tormini hetk – et seda piiri tabada, peab pea olema õigel kohal. Ja süda.

Lisaks, kollaseid kleidikesi on maailm täis. Ei tohi nende pärast südant valutada. Ei tohi, ei saa, kinnitan endale umbes miljonendat korda.

„Räägi, Laimi." Ei hakkagi midagi küsima. On lihtsam, las ise räägib, miks mina pean. Tema ju tuli ennast siia pakkuma ja müüma. Mitte vastupidi. Põgus pilk kausta: kogemus pole teab mis, haridus korralik. Mis tal lisaks pakkuda on?

Aga ta meeldib mulle. Ja ma soovin, et ta sobiks.

„Meeleldi," ütleb ta, kerge naeratus näol. „Aga kõigepealt, mul on teile üks asi". Oh ei, ega ometi mitte mingi kollaaž. Palun, ära riku seda ära!

Ta võtab käekotist väikse viguri ja paneb selle minu ette lauale.

See on huulepulk.

Nii. Vaatan üles, kohtan Laimi sõbralikku otsusekindlat pilku. Ta näkku on siginenud värv.

„See on juba kakskümmend aastat minu käes olnud. Mõtlesin, on aeg see tagasi anda..." Hääl katkeb.

Tumm. Jõuab kohale küll, aga las ma kogun end hetke. Laimi laseb mul rahulikult seedida. Või mina temal.

Kakskümmend aastat! Kakskümmend aastat sõnulseletamatut lõpmatust.

Kui tunnen, et olen suuteline kõndima, võtan huulepulga, tõusen, lähen ümber laua ja kükitan Laimi tooli juurde. Panen huulepulga tema peopesale ja surun ta sõrmed tihedalt selle ümber.

Laps vaatab mulle veekalkvel silmadega otsa ja ta ei ütle midagi.

Ja tal ei olegi vaja midagi öelda. Ta hoiab seda oma käes... Kahekümneaastane huulepulk.

ILLUSIOON, ILLUSIOON

Ootan südame värinal telefonihelinat.

Ragnari sünnipäeva pohmell hakkab tasapisi üle minema, aga pohhui see pohmell, pidu oli tore. Kaks päeva panime uhkelt. Raili on fantastiline naine. Vaatamata sellele, et ta mingi jorsiga koos oli. Ta peaks mulle helistama, nii meil jutt jäi. Ootan seda kõnet nagu kuutõbine. Asi on jälle põnev ja jälle ei tea, mis sest tuleb...

Marge käis täna täiesti ootamatult siin, ilma ette teatamata. Pold hullu midagi. Normaalne.

Ootan kevadet. Ja ootan Raili kõnet! (Aga miks mul on tunne, et ta ei helista?)

Raili ei helistanud eile. Terve päev läks mööda. *Fuck*!

Huvitav, et ma võtan asja õudselt rahulikult. No rahulikumalt kui tavaliselt. Aga samas mõtlen ta peale peaaegu et kogu aeg. Pole ammu nii palju kellegi peale mõelnud. No alles üks päev ju, ei saagi loogiliselt võttes oodata, et naisterahvas kohe esimese asjana telefoni manu lippaks nagu kommimaias kooliplika. Mehedki ei tee ju seda. Ja-jah, naerata! Iga asi omal ajal. Ma ei saa aru, kas see on hea või halb, aga mul on ta nägu pidevalt silme ees. Ilus!

Niimoodi ma mõtisklen terve päeva. Õhtuks on selge, et mingit kõnet siit täna ei tule. Uuri seda telefoni palju tahes.

Täitsa persses!!! Ma ei saa aru, kuidas ma sain hommikul nii kuradi rahulik olla ja nii tasakaalukaid mõtteid

arendada. Ma ei saa aru ka sellest, kuidas ma praegu nii masendatud, paanikas ja endast väljas olen. Ja seda sellepärast, et Raili pole veel helistanud. Issand jumal, mis minuga lahti on!? Mul on vahepeal selline tunne, et nutt tuleb peale. *Jesus Christ*!

Ma olen ju ennegi armunud olnud – aga mis see siis nüüd on? Kurat küll! Kõik on peas nii sassis, et ei oska kuidagi olla, tahaks lihtsalt pead vastu seina peksta, et äkki midagi loksub paika. Teisiti. See tunne on väljakannatamatu. Toast ei julge välja minna, et äkki ta juhtub helistama just siis. Miks ta ei helista? Ma lähen lolliks. Hulluks lähen, mõtlen siin ei tea mida ja et mida kõike ette võtta. Kurat. Mis minuga juhtub? Mis sul viga on, mees? Miks ma, vana loll, küll temalt telefoninumbrit ei võtnud? Mida ma nüüd tegema pean, kui ta äkki ei helistagi? Ja kurat, ma ei suuda üldse enam muust mõelda.

Persse! Persse!

Püüan magada. Äkki hakkab parem. Võib-olla on hommikul ärgates kõik möödas. Ha-ha. Ehk tsipake parem? Miks mul on jälle tunne, et see nii olema ei saa?

Üks viimaste aegade, kui mitte elu raskemaid päevi.

Päike pimestab. Ja siis, litaki, teadmine: Raili ei helistanud eile! See vastik päike mind ükspäev tapab.

Tööteraapia kuluks ära. Lähen kooli ära ja sukeldun õpingutesse. Aga Raili ei helista.

Haige mees! Ükski äraproovitud rohi ei aita. Muudkui mõtlen ja mõtlen, ja see, sõbrad, on tõeline piin. Mis takistab tal mulle helistamast? Kas on tõesti mingeid põhjusi, mis teda kinni peavad – kohe ikka ausaid põhjusi – või pole tal plaaniski minuga ühendust võtta? Sellisel juhul astusin küll ämbrisse. Totaalne pang. Tema on rahul ka veel, et sai jälle ühele mehele ära panna, ja mina saan taas haiget. Ja see valu ei lähe niipea kuhugi.

Üks märkus sõbra poolt, kahasse minu enda vaatlusandmetega, vihjab küll sellele, et ta võibki olla seda tüüpi naine, kes tunneb lõbu meestega mängimisest. Jätab mulle juhmalt helistamata ja mõtleb kahjurõõmsalt, et las põeb ja ootab. Või siis laseb mingil ajal lennata ja siis järsku: Tere. Ma ei saanud varem helistada. Ja nii edasi. Ise süütu häälega nagu ristikhein tuules.

Jeesus! Ja ta veel ise ütles mingil hetkel, et ma annaksin talle paberi ja pliiatsi, et ta saaks mulle oma numbri kirja panna!? See teadmine koorub kui tuumapomm mu kolmanda päeva pohmellist. Ta oli ju tõepoolest ühel hetkel tahtnud paberit ja pliiatsit, et mulle tema oma number kirja panna! Ma ei usu, et ma seda endale ette kujutasin. Pigem pani minu õllest läbi imbunud aju mind arvama, et olen gigant, kellele naised tormi jooksevad. Gigantne idioot, jah! Totakas sitakott.

Siin ei ole kedagi teist süüdistada kui iseennast.

Veel üks päev, ja ta ei helista!

Enam ei oskagi seletada, mida ma täpselt tunnen. Võib-olla kurbus ja tühjus on tunded, mis ülekaalus. Kuigi need ei näi nagu kokku sobivat. See on õudne. Isegi koolis painas kogu aeg. Tööteraapia, *my ass*. Igal juhul pole ma midagi sellist, midagi nii intensiivset varem tundnud. Ja ma ei tea, mida teha...

Vahin lage, und muidugi ei tule. Kell tiksub kõvasti üle südaöö ja enamgi veel. Millest mõtlen?

Ainult üks mõte – Raili!

Niimoodi möödub veel üks päev. See päev on vähem traumeeriv. Sotsialiseerun ja üritan oma mure (mitte muresid – mure on mul üks ja selgepiiriline: Raili) pudelisse uputada. Mõningase eduga, aga nagu ikka, on see kõik ajutine, sest siis tuleb järgmine hommik.

Läbi valuliku pea jõuab minuni teadmine, et Raili ei

helista. See teadmine tabab mind taas mürsuna kuskil peale lõunat. Lõuna on nüüd mingi lõppjaam. Justkui ülejäänud päeva enam ei eksisteeriks. Aga nii mu räsitud aju töötab. Siis mõistan, et olen täiesti resigneerunud ja lootuse kaotanud. Selle aja peale oleks ta juba kindlasti pidanud helistama, sellest on nüüd juba peaaegu nädal. Ei saa olla nii mitu päeva järjest põhjusi, mis takistasid tal seda tegemast.

Peab hakkama radikaliseeruma. Ragnar töötab Railiga ühes süsteemis. Kavatsen talt abi paluda. Muud üle ei jää. Mind absoluutselt ei huvita, mis Ragnar mõtleb.

Tahan Railit näha, tahan seda rohkem kui midagi muud!

Teen seda peale tööd.

Olen palju mõelnud ja olen ka midagi välja mõelnud. Praeguse seisuga on asi nii: kavatsen Ragnari kaudu Raili koordinaadid välja peilida ja tegutseda umbes järgmiselt. Helistan talle ja ütlen:

„Sa võid selle kõne ja minu oma mälust kohe kustutada, niipea kui oleme rääkinud. Tahtsin ainult teada põhjust või põhjusi, miks sa mulle ei helistanud, sest mind huvitab, miks ma pidin nii palju haiget saama."

Nii et selline puht psühholoogilist laadi küsimus. Mind huvitab väga, mis ta sellise küsimuse peale kostab. Ja üldse, paistab, et mind huvitavad põhjused. Selline psühholoogilist laadi lugu.

Helistasin Ragnarile. Keegi võttis vastu, vist ta ema. Palusin talle edasi öelda, et ta mulle helistaks. Andsin oma numbri ja puha. Nüüd ootan Ragnari kõnet. Ja Raili kõnet. Jah, vastu kõiki ootusi me ootame. Oo jaa!

Ma tahaksin, et Ragnar helistaks, saaks lõpuks ometi midagi konkreetselt paika. Helista, Ragnar!

Aga ei helista ei Ragnar, ei Raili ega üldse mitte keegi. Keegi ei helista! Milleks need telefonid lihtsalt on? Hakkan

konkreetselt tegutsema. Helistan veel kord Ragnarile. Naishääl, keda arvan ema olevat, hallootab, kõhklen hetke, siis lasen pahinal. Asjaga on kiire, palun öelge Ragnarile edasi, et ta mulle kindlasti helistaks, niipea kui saab. Ei-ei, kõik on korras, kõik elus ja terved (naerame), lihtsalt üks tööga seotud asi. Vassin valgelt. Nüüd peab Ragnar helistama. Ja ta ei saa keelduda mind aitamast. Jah, nüüd on korras. Nüüd võib päev rahulikult õhtusse loojuda.

Issand jumal, kas te ka teate, milline piin on midagi niimoodi muudkui oodata, oodata ja ootama jäädagi. Ei, siiski, ootama jääda ma ei kavatse! Lihtsalt sekkun ja kõik! Muidu jäängi kõigest alati loobuma, vähimagi vastupanu korral astun kõrvale. Vastik fatalist. Et las on nagu on. Ma ei tohi selline olla – ma pean midagi tegema. Ja teen ka!

Need padjad. Need padjad ka ei allu mu tahtele, nad on lollakalt vormist väljas. Ürita siis niimoodi meeleheitlikult magama jääda ja meeleheitlikult Raili peale mitte mõelda, ise meeleheitlikult kogu aeg ainult Raili peale mõeldes! Nali?

Nõme päev. Meenub mingi lõuapooliku versioon tuntud laulust: „Kuid mis värvi on armsa tuss? Ei seda tea." Naeratan endamisi mõrult. Raili helistamist ma enam ei ootagi. See tähendab et muidugi ootan, aga tean, et ta ei helista. Neetud! Ma olen tõepoolest väga murtud ja kurb. Poleks ausalt öelda uskunudki, et pelgalt nägemisest, ühest põgusast kokkupuutest võivad sellised emotsioonid tekkida. Ju siis midagi temas oli – vabandust, on –, kuna ma ei kavatse mitte mingil tingimusel n-ö ilma võitluseta alla anda. Seekord mitte.

Üritan järjekordselt magama jääda. Näis, mis homne päev toob. Äkki Ragnar helistab, tahaks taga kokku saada ja rääkida, ei jõua enam oodata. Tahan selgust saada. Pean

Railiga kasvõi rääkima, isegi kui ma teda ei näe, kuigi ma teen kõik selleks, et saaksin.

Panen hella sliipi.

Iga natukese aja järel jõuan selgusele, et hakkan Railist üle saama, olen selles kohati suisa veendunud. Aga mõni aeg hiljem lööb kogu see värk jälle täie selgusega silme ette ja olen sunnitud tõdema, et „ülesaamine" on puhas pettekujutlus. Illusioon. Parim tõend on vast see, et olen täis tahtmist tegutseda – minnalaskmismeeleolul lasen minna –, vaja on Raili number teada saada ja kõik selgeks rääkida. Nii!

Ragnar helistas!

Jutud räägitud. „Mured murtud!" *God Dammit*! Ei läinud see asi sugugi nii, nagu lootsin. Praegu olen jälle segaduses ja ei tea üldse mitte midagi. Tähendab, ma ei tea, mida ma pean nüüd tegema. Kõige loogilisem oleks kogu loost lihtsalt loobuda. Ragnar mind suurt aidata ei saa, ta ei tea Railist niimoodi otse midagi ja kellegi käest konkreetselt tal küsida pole. Ta lubas küll uurida ja siis mulle helistada. Kui helistab, eks siis juba spontaanselt. Niimoodi siis õpitakse pessimismi. Persse kõik.

Elmo läheb homme maale, siis on mõneks päevaks hea rahulik ja vaba põli. Elmo on mu korterinaaber. Igavene nohik. Ega me palju ei suhtle.

Käisin sugulastel külas. Oli täitsa tore vaheldus. Ikka parem kui kodus istumine ja mõtlemine. Elmo on ikka veel siin ja ütles, et ei lähegi vist maale, kuna vihma sajab. Hea till! Parem mine, Elmo!

Ragnar, kullatükk, helistas! Sa mu õnnetegija ja Tiiu talutütrekene. Ütles, et näeb vist sel nädalavahetusel Railit. Mingi asutustevaheline üritus. Okaa, palusin Railile edasi öelda, et ma ootasin ta kõnet, ja kõik! Mul vist tõesti läks üle jälle. Kurat küll, no elu on selline.

By the way, Elmo läks siiski ära – mitu päeva mureta.

Marge käis siin. Vallatlesime. Ise mõtlesin pingsalt Raili peale. Ja ootasin. Ootasin, et see telefon, see kettaga junn, mingit häält teeks. Vot selline elu, jah!

Ja tahaks nagu hakata magama minema, aga arvake ära, kas und on. Õnneks peab alles kella kolmeks kooli minema homme. Peaks ennast täiesti kähmi tõmbama. Peab hakkama midagi organiseerima. Spliin ja sapp on kahekesi käsikäes võimust võtnud. Arvasin, et muusika, no armuriff, aitab. Ei aidanud. Alkohol peaks.

Algas kevadkuu. Taas. Koolis on õudne kepp ja kiire, jõuan koju hilja ja olen väsinum kui muidu. Ja ongi hea.

Marge helistab mulle aeg-ajalt. Helistas eile kaks korda, et ta lihtsalt ei saa ilma minuta olla. Et on täiesti pea kaotanud. Kusjuures idee järgi peaks Ragnar täna helistama, et äkki kuulen Raili kohta midagi. Ma ei teagi, miks, aga ma tunnen end päris hästi. Hinges on rahu. Okaa.

Kurat, Ragnar jälle ei helista. Ise lubas pühapäeval helistada, äärmisel juhul esmaspäeval, aga ei kippu ega kõppu. Kurat kus selline asi teeb vihaseks. Teadmatus teeb vist alati närviliseks.

Sitaaugupersse!

Helistasin Ragnarile. Ei suutnud enam kannatada ja helistasin, lootuses midagi kuulda. See tõhk istus kodus ja vaatas telekat. Mulle ta ei helistanud ja mingit vabandust tal ei olnud. Kokutas midagi lollakalt, et umbes et pühapäeval jõudsin liiga hilja koju ja esmaspäeval ei teagi, miks ei helistanud, Railiga polnud kahe päeva jooksul võimalust kahte sõnagi rääkida ja nii edasi?! No ma ei tea, mis kurat see on, mingi vandenõu minu vastu või! Vana sõber on ka nihuke pask, et nutt tuleb peale. Kurat, kas keegi kunagi aru ei saa, mida ma tunnen, kõik mõtlevad, et ma olen mingi tundetu pohhuist.

No türa! Nii ei saa enam jätkata!

Koolis on olnud natuke rahulikum. Kirjutasin Margele kirja. Pulli pärast. Ta käis mul külas ka. Ma ei tea, millega ma ta ära olen teeninud.

Olen jälle Raili peale mõelnud. Kolm nädalat saab varsti täis ja hakkabki vist vaikselt mööda minema. Mingit suurt tuska igatahes enam ei ole. Kui Ragnar mulle ta töökoha andmed jätab, siis ma ikkagi arvatavasti võtan ühendust ja küsin – MIKS? Lihtne.

Koolis käidud nigu niuhti. Nüüd hakkab loll passimine pihta. Elmo pole imekombel ikka veel tagasi tulnud, kuigi on juba üle nädala ära olnud. Aga muidugi ta võib praegu iga moment sisse astuda. Juba täna arvatavasti! *Fuck*!

Joonud ei olegi. Kuidagi läks see tuhin mööda. Proovin lugeda, aga absoluutselt peale ei lähe, mingi imelik lugemisvaba periood on. Marge pole ka helistanud. Nüüd ei teagi, kas ja millal ta siia tuleb. Mõtleb vist, et on ilgelt salapärane ja niimoodi ihaldatavam, kui ei helista. Ei meeldi mulle selline asi. Ootab kindlasti, et mina helistaks. Karupersse, ma ütlen!

Ammu pole tilka pannud, täitsa naljakas mõelda. Seeeest homme on paneku päev, kui just mingit maavärinat ei tule või vulkaanipurset.

Elmo tuli koju ja asi läks nüriks. Musagi ei saa enam täie punniga kuulata. Persse see sombune, pime ja igav ilm. Helistasin Mardile, et mis teeb. Läksin kohe sinna. Panime hella tina, jõlkusime mööda baare, kuulasime musa. Hommikul pidin ära surema, mitte miski sees ei seisnud, pea valutas, selline tunne oli, et sureks ära. Põdesin seda joomist neli (!) päeva. Mingi täielik mürgitus oli vist. Ostsin selle peale hulga petti ja toitaineid. Kosun.

Viis minutit enne seda, kui uksest sisse astusin, oli mingi naishääl helistanud ja mind küsinud. Marge? Raili??? No see viimane oleks ime.

Imesid juhtub küll, aga täna vist mitte.

Siin ei saa enam üldse aru, mis juhtub. Mingi imelik tähtede seis? Magnettormid-värgid-möllud. Ragnar oli helistanud ja jätnud Raili töönumbri!

Nüüd on vaja ära helistada, siis ehk saab selle asja südamelt ära. Peab vist magama minema, sest tunnen (ime-ime) mingit imelikku väsimust. Järgmisel nädalal on koolis kergem, äkki saab Mardiga kokku ja teeb ühe korraliku kräu, mitte nii nagu eelmine kord. Igasugu segatud jooke ma enam ei joo, sellist pohmelli nagu siis oli, küll enam ei taha.

Märts lammutab. Muuseas, tuli meelde. Üritasin Railit sile kätte saada. Ei mallanud ikka oodata. Mis seal salata, mallust oli asi kaugel. Telefoninumber olemas, kuidas sa istud sellise informatsiooni otsas nagu vana karu ise.

Keegi ei vastanud, ju siis laupäeviti on seal vaba päev. Peab homme jälle proovima.

Ei ole võimalik Railile helistada, sest Elmo kõlgub kogu aeg ringi, nii et pole nagu väljavaadet segamatult rääkida. Proovisin küll korra, aga ma ei rääkinud midagi. See, kes vastu võttis, oli tõenäoliselt Raili, vähemalt tundus olevat tema hääl, niipalju kui ma seda mäletan.

Sain hunniku uut mussi. Selle saatel magama läksingi. Ilus.

Vot nüüd on tase, raisk! Päev kirjas, nädal kirjas, võibolla rohkemgi.

Helistasin Railile, võtsin kopsud õhku täis ja helistasin. Raili oli meeldivalt üllatunud ja väga mõnus. Ta olevat kaks korda mulle helistanud, aga keegi ei vastanud ja ta loobus edaspidistest üritustest. See loobumine nüüd hea ei ole, aga lõppkokkuvõttes mulle tundus, et asi on hea. Meie kõne järgi otsustades. Helistan talle peagi uuesti, ja siis, ja siis saame kokku ka. Vot see on kõige toredam, tema ilusat naeratust näha. Jah.

Mõtlen Raili peale nagu haige mees, tema naeratus ei lähe silme eest.

Tudeerisin ka vahepeal. Lope.

Üldse on tuju hea ja meeleolu lootusrikas, seda peamiselt Raili tõttu. Näib, mis edasi saab, võib-olla läheb kõik jälle persse, aga sellegipoolest, vähemalt algus on tehtud. Samas sel korral ma targu liiga palju ei looda igaks juhuks, ei taha ootusi liiga kõrgeks kruvida, et kukkumine kõrgem oleks, kui asi jälle persse läheb. Olen lihtsalt optimistlik ja elan edasi. Alati on olemas võimalus, et kõik läheb hästi. Kogu aeg ja lakkamatult kõik ju persse minna ei saa. Vot!

Olen varakult üleval, sest uni läks juba mingi pool tundi tagasi ära. Viimasel ajal ongi eriline pull. Lähen suhteliselt vara (kuskil kaheteist paiku) magama ja ärkan ka varem kui varemalt. See mulle tegelikult meeldib. Pole seda öösiti lakke passimist ja sinna asjade mõtlemist.

Ei saa mitte mainimata jätta, et Raili figureerib kuskil mu teadvuses, väikeste vahedega, aga stabiilselt.

Tulin koolist. Aga see on pohhui. Vahepeal on nii palju juhtunud, et ma ei tea. Neljapäeva õhtul läksime tüüpidega otse koolist Mõmmisse. Mõtlesin, et teen ühe õlle, et lõõgastun, et koolinädal läbi ja nii. Nojah. Peale esimest õlut oli persses. Sealt läksime otse linna ja öösel maandusime kuskil korteris. Magasin mingi tšiki kõrval, hommikul ärgates võttis tsipa aega, et registreerida, mis toimub. Aga sellega veel asi ei lõppenud. Läksime linna ja kuhnisime tüüpidega terve päeva mööda joogikohti ringi. Kui siis lõpuks koju sain, olin räpane ja läbi nagu Läti raha. Siis olin kaks päeva nii haige, et siga ka ei näksind. Ma ei saa üldse aru, mis jama on, viimasel ajal nii kui tilka panen, olen nii haige, et karju appi. Organismis on vist mingid muutused toimunud või on see lihtsalt kõikvõimalike (tervislike, astronoomiliste jne) asjaolude

kokkulangemise tulemus. Eks järgmine kord ole näha. Mis võib tulla juba sel viikendil. Mart läheb naise juurde tagasi ja teeb sel puhul välja.

Helistasin Railile. Ja homme kell pool kuus saame kokku, pöhikohas, kella all. Peamine on see, et kokku saame ja et ta hoobilt nõus oli. Homme näeb. *God Dammit*, ma ei taha jälle pettuda. Pöidlad pihku!

Käisin koolis ära ja jõudsin isegi linnas ringi kõõluda. Tulin koju, et peaaegu kohe kella alla minna ja Railiga kokku saada. Nii hästi pole ammu läinud. Hästi tore oli. Istusime ja rääkisime juttu. Üsna avameelselt ja üsna ootamatultki. Raili on tase, täiesti eriline kraade. See nipsakus, mis esimesel kohtumisel jälje jättis, selle taga on palju rohkemat. Mõtlesin, et minu praeguse hingeseisundi ja kogu elu ja filosoofia juurde sobiks üks selline naine hästi. Kasvõi mingiks ajakski. Tulevikuplaane ma targu ei tee. Küsisin ta käest järsku, et kas ta tuleks minuga maale suvilasse. Loomulikult oli ta üllatunud. Niimoodi mõtlikult me lahku läksimegi, kuna ta lubas selle peale mõelda. Kuigi ma olen kindel või peaaegu kindel, et tal on või õigemini oli kohe vastus teada. Kas jah või ei. Pean talle järgmisel nädalal helistama, et asja selgitada ja võib-olla lähemalt arutada. Ise ma olen seni tehtuga rahul – loodan, aga mitte liiga palju. Igatahes seekord mul tõesti on tunne, et ta vähemalt nõustub sellesama suvilasse tulekuga. Aga mine tea, võib-olla ma olen praegu lihtsalt endaga rahul ja seetõttu mõtlen liiga optimistlikult.

Käisin Mardi juures ja jõmisesime paar päeva täiesti soliidselt. Õnneks oli pohmell seekord normaalne. Selline, tavaline surm. Helistasin kohe Avele ja nüüd on tasakaal tagasi. Avel on homme sünnipäev, aga ta on kodus täitsa haige. Eks ma siis helistan ja soovin omakorda õnne. Marge peaks homme tulema.

Marge käis. See on nii pentsik. Ta on täiesti hull minu järele, aga mul on umbes selline tunne, et okei, okei, kas hakkad juba minema. Issand jumal. Ja siis, kui ta läinud oli, istusin nagu loll töll, tundsin end sitasti, aga juurdlesin juba selle üle, et kas helistada Railile või mitte. Helistaks ja ütleks lihtsalt, et ta võib mulle igal ajal kõllata ja rääkida mida tahes. Et olen olemas. Tal nimelt on praegu mingi selline uimane mittemidagitegemise periood, mõtiskleb jne. Tahaks talle öelda, südamele panna, et kui tal tekib tahtmine rääkida, ma olen alati nõus ära kuulama. Olen tema jaoks olemas. Nagu Ameerika teleseriaalis. Mõtlen, et kas selline käik oleks normaalne või lähen ma veits liiale.

Ei pidanud vastu ja helistasin Railile. Ei anna küll pead, aga minu meelest Railil oli „hästi" hea meel. Järeldan seda tema naeru põhjal. Järgmisel nädalal saame kokku. Jess! Asi sujub. Musi Raili.

Siis helistas Mell, et pea on ilgelt haige ja et tal pole la sittagi teha. Lubas õhtul linna tulla, et siis vaatame, mis saab. Ausalt öeldes ongi endal ka paras toobiisu, kuigi jah, finantspoole pealt pole teab mis hõisata, nii et samas nagu eriti jooma ei kipu. Plussid ja miinused. Kuigi, mis seal salata, see plusspool kipub kahtlaselt suureks minema. Näete siis, milliseks ma olen muutunud – muudkui võitlen iseendaga, et kas juua või mitte juua. Selles on küsimus. Varem seda probleemi ei täheldanud. Siis muudkui jõin.

Elmo astus just uksest välja. Puhh! Kohe kergem hakkas, mitu päeva vaba põli.

Nagu karta oli, läkski joomaks. Olime Melli juures. Eile oli hell pohmell, higistasin koolis nagu vana mees, aga kulus ära, sai pohmast praktiliselt lahti. Tulin koolist, käisin duši all. Ja siis!

Ja siis pidin Railiga kell pool kuus kella all kokku saama. Läksin sinna ja puha. Ootasin ja ootasin. Ootasin natuke

veel ja veel. Kuni kella kuueni. Siis tulin ära. Nii ma nüüd siin istun ja mõtlen.

Mõtlen, et mis kurat see on, miks mul absoluutselt naistega ei vea. Kõik läheb alati persse, ja tihtipeale juba eos. On veel muidugi olemas variant, et tal tõesti tuli midagi väga tähtsat ette ja tal lihtsalt pole veel olnud mahti ehk võimalust mulle helistada. Aga sellise variandi võimalus on minu puhul kaduvväike, arvestades mu kogemusi. Mis see on, mis mulle sitta keerab? Hakkasin mingi kurja vaimu peale mõtlema. Täiesti perssekukkund mees.

Kaduvväike võimalus on teoks saanud. Jess! Ma ei tea, miks mul selle pisiasja pärast nii hea meel on, aga on. Raili oli helistanud ja öelnud, et ei saa tulla, et peab ära sõitma, et tuleb homme tagasi. Elmo oli talle Mardi numbri andnud ja Raili helistas sinna ka, aga loomulikult ta ei saanudki sealt kedagi kätte saada. Igatahes ilus, et ta võttis vaevaks natuke rabeleda ja proovis mind kätte saada, mis siis, et pidin pool tundi passima. Okei.

God Dammit! Kui te teaksite, pätid, kui palju ma olen Raili peale mõelnud. Ma arvan, et selles ei ole midagi halba, ma ei ole ju niikuinii mingi „igavikuinimene". Kui mul praegu on hea olla, siis on kõik okei. Vähemalt ma üritan nii mõelda, isegi kui ma hiljem võib-olla suures masenduses juukseid katkuksin. Pole hullu – optimism ruulib. Ma arvan, ma loodan? Lihtsalt püüan endale lakkamatult sisendada, et kõik on korras ja läheb hästi ja veel paremini. Kaalun poolt- ja vastuargumente, kahtlen, kõhklen, võitlen, kannatan, rõõmustan, ja nii kogu aeg. Aga nii ta peabki ju olema? Teisiti ei kujutaks elu ettegi, või vähemalt minu ettekujutuses peaks see nii olema. Elu täis jõnkse ja jonkse. Võiduka lõpuni. Ja üldsegi pole vaja nii palju mõelda (ha-ha-haa), peaks hoopis magama. Äkki näeb taas unes mingit ajuvaba unenägu mingitest koitudest ja pruugitud autodest.

Marge helistas. Tahab jälle kokku saada. Helistab homme uuesti, et millal ja kus ja muud sellist. Inimese mõtlemine on imelik (või issanda teed või midagi sellist), ise olin Marge peale peaaegu vihane, et just tema pidi helistama. Justkui tema oleks süüdi, et ta polnud Raili, kelle kõne ma lootsin selle olevat. Imelik või mitte, nii see on. Ise ma Railile ei helista vist, mine tea, kas ta üldse tagasigi on (kuhu iganes ta siis pidi minema), võib-olla tuleb alles õhtul.

Nojah, proovisin just Railile helistada – oli välja sööma läinud. Proovisin jah, mis siis, pange mind vangi, kui tahate. Ei või iial teada, millal tahtmine peale tuleb, enne arvasin, et täna raudselt ei helista, aga võta näpust. Helistan pärast korra veel. Samas ma eriti ei imestaks, kui ei helista ka. Nii et iial ei või teada, selline ma olengi! Täis jõnkse ja jonkse.

Helistasin ikka veel Railile. Ja üllatus-üllatus – Raili oli ise ka päris tõsiselt mures selle pärast, et ta eile ei tulnud. Tundis muret ja uuris, et ega ma äkki solvunud ei ole ja et kas saame ikka kokku ja midagi selles laadis. Vot see oli küll üks tore *point*, et ta pole ükskõikne kogu selle asja suhtes. Mul on ikka kohe päris hea tunne. Leppisime siis kokku, et *next week some day* saame kokku. *Fucking great*!

Pärast helistas Ave ja kutsus sünnipäevale, aga isver, ma nüüd ei tea, äkki tahab Raili just sellel päeval kokku saada. No õnneks on veel aega.

Ärkasin vara. Ja õige pea helistas Marge. Et tule kohe välja! Oleks et siis mingi inimkellaaeg oleks ja oleks normaalne ilm. No läksingi. Kõndisime nagu lollid mingi pool tundi mööda linna ringi ja mul viskas üle – mingit tuju polnud ja sitaks külm oli ka. Tulin koju ära, kuigi, jah, eriti ilusti see välja ei kukkunud. Peab järgmine kord Margele ilusti asja ära seletama. Ta peaks mind ja mu „tujusid" ju

piisavalt tundma, et aru saada – iga päev ei ole pühapäev ja päevad ei ole õed ja vennad ja onud jne. Elu sihuke.

Kristus, kuidas ma igatsen Raili järele (see mõte sobib nüüd küll siia hästi!). „Mind ärritab, et see naine mulle ikka veel maitseb."

Ka ei tea ma, mida järgmise nädalaga pihta hakata. Tahaks suvilasse minna, ja koos Railiga. See on põhiline. Teisest küljest jälle, kui Raili ei saa või ei taha, siis on mul võimalus ainult üks õhtu koolist vabaks teha, et Railiga kokku saada ja sellisel juhul peab temal ka klappima – seesama õhtu nimelt. Ave sünnipäev ka veel. Kurat. Peab homme Railile helistama, muud üle ei jää. Tuleb selle peale lootma jääda. Vot. Olgu, peab mõtteid koguma.

Onneks on ilus ilm täna. Peab Railile helistama. Helistasin ja rääkisin. Ütlesin, et ta tuleks minuga järgmisel viikendil maale. Ta kohe vastust ei andnud. Lubas mõelda ja järgmine nädal öelda. Sätin igatahes järgmise nädala nii, et saaks minna – igaks juhuks, veits lootma peab.

Lähen ikka Ave sünnale ka. Railiga sel päeval niikuinii kokku ei saa ja kõik kaardid on panustatud suvilale.

Uouh! Ave sünna venis kahepäevaseks. Kolossaalne pohmell. Enam ei taha juba kasvõi selle pärast juua, et pohmell on nii õudne. Aga ega ma joogi nii palju. Jõuh!

Helistasin Railile. Ta ei saa muga suvilasse tulla vähemalt järgmisel kolmel viikendil – kõik on kinni! See on asja miinuspool. Aga igal halval (nagu öeldakse) on ka omad head küljed. Nagu öeldakse. Raili ütles, et „kahjuks" (toonitan) ta ei saa tulla ja tundus, et tal oli tõesti kahju. Ütles, et eks edaspidi, nii et tahtmise taha asi ei jää – see on selge! Ta TAHAB minuga tulla ja olla. Ja see on põhiline. Teadmine, et ta tahab. See on palju olulisem kui fakt, et ta EI SAA tulla. Vähemalt kui ta edaspidi SAAB, siis ta TULEB!

Kokku saame ka sellegipoolest. Näis, mis siis saab ja kuidas läheb. Üldiselt peaks mul „roheline tee" olema, aga kiirustada muidugi ei maksa. Olen liiga palju vastu näppe saanud lollusi tehes, ei tahaks vanu vigu korrata, tahaks lihtsalt mõtleja olla.

Tulin äsja kohtingult, ja mis seal salata, asi läheb järjest paremaks. Ausalt öeldes paremini, kui ma loota julgesin. Täna rääkisime otsesõnu pea kõik ära meie ja meie suhte kohta. Et mis ta on ja mis tast saab. Ainuke probleem on stereotüüpne hirm haiget saada, muidu on absoluutselt „roheline tee" kõiges. Raili ütles, et võtab aja maha ja mõtleb. Soovitasingi tal seda teha. Mingil juhul ei tohi teda tagant kiirustada ega utsitada. Ta peab seda kõike tegema omas tempos. Ja samas nägema, kui toetav ja arusaav ma olen. Ma arvan, et praegu on see täiesti õige taktika – tasa ja targu. Sellest peab asja saama! Praegu on mul täiesti imelik tunne, midagi sellist, mida ei oskagi seletada. Mingi eesmärk on justkui saavutatud, aga mingit erilist hurraad ma ei tunne. Nagu see ka palju kordi varemalt on olnud. Pigem ootan lihtsalt ära, mis edasi saab. Võib-olla on see märk, et ma võtan asja tõsiselt. Sõna otseses mõttes.

Ei pidanud vastu ja helistasin Railile. No viis päeva möödas ka juba. Sel nädalal, paraku, pole meil võimalust kokku saada, kuna Railil on hellalt tööda ja tegemista. Kui, siis võib-olla ainult pühaba õhtal. Ise lootsin neljapäeva ja reede õhtu peale, kuna Elmo on maal. Oleks olnud hea võimalus Railiga täiesti omaette olla. Leppisime kokku, et helistan talle veel sel nädalal, et äkki tal siiski tekib mõni auk. Kurat, ma nägin teda eelmisel nädalal, aga mul on selline tunne, nagu poleks teda mõni kuus aastat näinud. Kannatust, noormees, kannatust!

Kannatus katkes umbes pool tundi tagasi – helistasin Railile, et öelda, kui väga ma teda näha tahan ja kuidas ta

ihusat naeratust igatsen ja et küsida, et kuna tal kõik päevad on kinni, siis kas tal äkki mõni öö vaba pole. Õnneks Raiil polnud kohal. Õnneks seetõttu, et ma tean, et see oleks liiga järsk samm – paluda tal üks öö minuga koos veeta. Ma olen kärsitu, ma ei tea, mis teha. Hea on, et teda kätte ei saanud, homseks on mul see armutuhin ehk möödas.

Peaksin minema Ave juurde sünnipäeva videot vaatama, aga ei tea, kas minna või mitte. Raili peab ka helistama, äkki on ime juhtunud ja tal on mingi vaba aeg tekkinud.

Päev õhtas. Olen juba kurat teab mitu korda proovinud Railile helistada, aga teda pole. Muutun läbematuks ja hakkan ei tea mida kokku mõtlema jälle. Peab see siis nii olema? Miks ta ise mulle ei helista, kuigi teab, et mul pole võimalik teda kätte saada? *God Dammit*! Ah, eks ma ootan jälle!

Lähen homme Avele külla, ta tahtis, et ma läheksin täna, aga kui aus olla, siis ma lihtsalt ei viitsi. Lähen homme.

Issand juudas! Tead, kes praegu helistas – Moonika. Olevat mulle kirja kirjutanud ja küsis aadressi. Ja tuleb peale selle veel linna ka mingi aeg ja pidime kokku saama. No mis ma muud oskan öelda. Eks näis. Monsa vist põeb hellalt seda Viljandi värki.

Helistasin Railile ja sain ta lõpuks kätte. Pole lootust ka sel nädalal teda näha. Ja pole mõtet helistada ka enne kui alles järgmisel nädalal. Kurat, ma ei jõua enam oodata, kuni midagi juhtuma hakkab.

Tulin just Ave juurest. Tal tuli mingi hoog peale ja suudlesime päris tükk aega ja mitu korda. Sõprade ja eriti heade sõprade puhul on sellised vallatused lubatud. Ave on väga tore ja hea sõber, aga ei midagi enamat. Aga see suudlemine polnud sellegipoolest halb.

Moonika helistas eile õhtul kella kaheksa paiku. Saime kohe kokku ka. Käisime väljas, siis võtsin ühe viina ja

tulime siia, kähmisime veits ja kebisime magama. Nihvisime ka, muuseas. Hommikul läks Monsa ilusti ära. Ise läksin kooli. Õnneks pole pohmell teab mis, no palju ju ei võtnud ka.

Tänase päevaga pole küll mitte sittagi peale hakata. Mõtisklen niisama. Homme küll helistan Railile ja on võimalus, et saame kokku, aga see pole kindel. Homme on järgmise nädala ainus päev, mil minul on võimalik taga kokku saada. Kui tema ei saa, siis see nädal teda jälle ei näe. Mida ma vihkan.

Samas sain just uut mussi ja kuulan, nii et miks ei peaks ma eluga rahul olema.

Raili on vaja kätte saada.

Helistasin Railile. Saame kell kuus Metro ees kokku.

Sain siis Railiga kokku. No ma ei tea, nii mannetu oli see kõik täna, jutt absoluutselt ei lipanud, rääkisime eimillestki. Lahku läksime ka nii, et midagi kokku ei leppinud. Masendus on peal ja mingi õudne käegalöömise meeleolu. Peaks vist asja katki jätma. Ma veel ei tea, võib-olla ma homme või järgmine nädal mõtlen jälle teisiti. Aeg näitab. Praegu on küll täiesti pohhui tunne, tunne, et kõik mu suhted ja ühted on määratud perse minema. Ju siis nii peabki. Türa! Muud ei oskagi selle peale kosta. Olengi vist määratud üksinduses konutama. Ja aeg-ajalt end täis jooma. Isegi muss ei lohuta täna, vaevalt poole kõrvaga kuulan. Panen pea padjale, ehk tulevad uned.

Otsustasin, et peaks Railile homme – ja seega kogu sel nädalal – mitte helistama, siis ehk jõuab oma tunnetes selgusele. Ja tema võib-olla ka.

Pidasin vastu ja Railile ei helistanud. Ja ilus on. Võtan *next week* ühendust. Vahepeal oli küll meeletu kiusatus, umbes sel ajal kui vannis olin, aga ma sain kiusatusest võitu ja mul on hea meel. Nüüd istun ilusti kodus, möllu

ei tee, kuulan musa, mõtisklen ja olen iseendaga rahul. Just parajal määral.

Vahepeal sai tööd murtud nii maal kui linnas ja „muudki tehtud", nii et pohmell juba leebub. Helistasin Railile ka, aga paraku sel nädalal teda ei näe. Ära hakkab see asi vist vajuma, kuigi jutu järgi, n-ö paberite järgi seda väita ei saaks. Aga samas, mis suhet saab üldse olla, kui me kahe nädala jooksul kordagi kokku ei saa. Ah, ma ei tea, eks näe, ega ma veel alla pole andnud. Aega ju on.

Kuhnin ja käntsan juba pikemat aega ringi. Uned on läinud. Koolis karm päev. Eile helistasin jälle Railile, ei pidanud vastu, ja vist hästi tegin. Ütlesin talle, et igatsen ta järele. Olgugi et tal vajus karp lahti ja ta selle peale suurt midagi öelda ei suutnud, oli ta reaktsioon positiivne – häälte ja ühete järgi otsustades. Lubas muga järgmisel nädalal ise ühendust võtta, kuna ma teda töölt kätte ei saa, ja seda sel lihtsalt põhjusel, et ta on koolis. Ta rõhutas veel kord, et ta meestele ise ei helista, aga vahel ju võib – võib-olla on see hea märk?

Uni läks selle peale ära, et helistati kaks korda ja küsiti Elmot. Elmol on täna sünnipäev. Aga ta on maal. No kurat, ma ei tea, kell üheksa hommikul. Ilm on räige, väljas on kõvasti sadanud ja ogar tuul on – ilmselt leivatuul. Tekkis mõte, et peaks poodi minema ja sooritama järgmised ostud: piim, või ja kurat teab mis veel.

Homme on koolivaba päev ja ainus võimalus Railit näha, aga kindlasti, nagu kiuste, ta homme ei helista, või kui helistabki, siis kokku saada pole võimalik *or something*.

Eile oli nii sündmusterohke päev, et siga ka ei näksi. Helistasin Railile. Lihtsalt pulli pärast, olgugi et teadsin teda sel nädalal koolis olevat, ja näe üllatust, sain Raili kätte. Polegi sel nädalal koolis, ma ei tea, millest see arusaamatus meil tekkis. No okei, vedas järelikult, ma poleks sel nädalal

muidu üldse helistanud ja oleksin tema kõnet oodanud ja tema poleks helistanud. No nii. Igatahes pidime siis eile kell kaheksa kokku saama. Ootasin nagu loll, ostsin lilled ja puha. Mõtlesin, et äkki ma sain valesti aru ja pidime kohtuma kell üheksa. Tuiasin linnas, piinlikult teadlik lilledest, mis abitute rootsudena mu kasutute käte otsas tolknesid, läksin kella üheksaks tagasi – ei kippu ega kõppu. Kõndisin lootusetus meeleolus minema. Lilled viskasin ära. Astusin igaks juhuks trollipeatusest mööda, ja seal ta läkski, koos mingi jorsiga! Pidasin ta kinni ja ta vabandus oli umbes selline, et sai tuttavatega kokku ja ei saanud kuidagi minema: jättis seega lihtsalt külmalt tulemata. Olin püha viha täis, aga persse ei raatsinud saata. Istusime maha ja rääkisime. Peamiselt muidugi mina. Aga päris palju õngitsesin välja ja palju uut ja huvitavat sain Raili kohta teada.

Kompleksidega tüdruk. Iseendale ei meeldi. On nii kõvasti haiget saanud, et nüüd, kui kellegagi hakkab asi kaugemale minema, on kohe mingi barjäär ees ja enam ei taha. Nii juhtus ka minuga. Aga ma toimisin seal temaga vesteldes ja teda kuulates oma arust väga arukalt. Rääkisin taga pea poolteist tundi ja jõudsime kompromissini – saame ikka edasi hästi läbi, oleme head sõbrad ja püüame teineteist aidata ja äkki saame midagi selles suhtes muuta aja jooksul. Enne lahkumist ma kallistasin Railit. Raili kallistas mind ka. Ilus oli. Pärast ütlesin talle, et kui näeme, siis kallistame. Talle meeldis see lause. Vaatamata kõigele on kõik hästi, ma vist rääkisin ta „pehmeks". Pingutasin küll päris kõvasti. Ei tea, eks aeg jälle näitab. Olen ise optimistlik ja palusin ka Railil olla, ütlesin et ta ei unustaks, mis ma talle rääkisin. Ta ütles, et ei unusta. Üks väheseid asjalikke vastuseid tema poolt.

Lähen rõõmsalt kooli ja mõtlen, et peaks homme Railile helistama. Homme ongi viimane võimalus teda kätte saada.

Peaks vahepeal maale minema, aga probleem on selles, et Raili võib vahepeal kogemata helistada. No mis siis, nii tähtis see ka enam pole. ENAM – *Goddamn*. Mul hakkab vist jälle mööda minema. Võimatu mees.

Uus päev on taas loitma löönud. Jne. Raili ei helistanud eile, ei helistanud! *Sorrow*!

Ave helistas. Ise helistasin Margele. Peaks Ave juures käima, aga enne saan Margega linnas kokku. Raili pole helistanud.

Vahepeal juhtus midagi nii põrutavat, et võttis korraks hinge kinni. Käisin väljas suitsu tegemas, lükkasin ukse kinni, ja põmm, uks lukus, võtmed sees. Sattusin hella paanikasse, mida teha? Elmo oli ju maal. Läksin ööseks Mardi juurde ja hommikul vurasin bussiga maale. Mõnusates riietes, nagu ma õhtul kodus olin. Lõppkokkuvõttes läks see jama maksma bussisõiduraha ja persetäie närvirakke. Nüüd on elu jälle rööbastes, kui välja arvata tilluke tõik, et Raili ei helista. Ja nagu karta ja arvata oligi – ma ei põe peaaegu mitte kuradi persetki! *Women suck*! Mingu nad kõik vittu ja sitaaugupersse! Türa, ma ütlen. Mis nad, raisk, mind kepivad, mida ma kurja olen teinud?! Sitale!

Pidin kooli minema ja läksingi. Hea meelega oleks persse saatnud ja maganud. Raili ei helista, hakkan vaikselt loobuma, paistab, et muud üle ei jää.

Marge helistas hoopis ja oli jälle täiesti või sees. Tahtis tunnetest rääkida, et temal lõid tunded taas lõkkele. Oli üldse väga lõbus ja ülevoolav, vaat et ülemeelik – kurat ma aru ei saa, kuidas ma, tõrjuv tusakott, nagu ma olen, talle niimoodi mõjun, olgugi et ma seda ei taotle. Oleks mõne teise puhul nii, vot siis iseasi. Aga „teised" peab vist üldse ära unustama, sest telefon ei tinise ega plärise.

Elmo pole veel maalt tulnud ja ongi ilus, kui ta täna ei tule. Sel juhul tuleb ta homme juba varakult, kuigi veel populaarsem oleks variant, millisel juhul ta on ülehomseni maal.

Lähen unede rüppe (väljas pole veel pimegi!).

Raili ei helista, loobun vist peagi. Kui ta ei helista sel nädalal, proovin siiski järgmisel ta ise kätte saada, ja siis, sõltuvalt tema jutust kas üritan veel või astun kõrvale. Sitale! Naised! Õhtul võib-olla saan Margega kokku, kuigi ausalt öeldes ma ei taha teda eriti näha.

Päev on nii „tore" olnud, et niipea kui nädal läbi, hakkan kohe jooma. Raili ei helista. Nali – see lause hakkab juba klišeeks muutuma! Vittu! Nii kui nädal läbi, kihutan maale ja hakkan jooma, nii et asfalt imestab. Käisin koolis ka ära ja peaks nagu magama kebima. Mõtlen ja ootan seda nädalalõppu, sest see tõotab suhteliselt seksikaks kujuneda. Hakkan trallitama ja möllutama. Klišee – Raili *goddamn* ei helista. See on vist lõplik.

Suvigi juba käes ja pohmell annab veel kergelt tunda. Läks joomaks. Rohkem kui üks kord. Margega sain ka kokku, rohkem kui üks kord. Raili muidugi ei helistanud.

Helistasin talle ise, niipea kui aju oli natuke esinduslikum. No ma ei tea – ta on ikka vist lootusetu juhtum. See tema jutt, et polnud aega helistada jne. Tüüpiline asjast mittehuvituva inimese jutt. Aga mul pohhui, ma ei põegi enam, lihtsalt harjumusest tegelen sellega edasi. Järgmisel nädalal saame kokku, eks siis näis, mis seis on jälle. Rohkem ei tahakski sellest mõelda – tuleb mis tuleb.

See nädal on rahulik olnud. Vaikselt kooli ja tagasi. Natuke veel, siis on vaheaeg. Nibin-nabin. Tervis oli nats persses, aga jõin meega teed ja midagi. Siis helistasin Railile. Saame ilmselt kolmapäeval kokku, aga peab veel üle helistama. Ilus on, võib-olla on see siis viimane kord teda sel suvel näha – võib-olla…

Pohmelli järelmõjud on veel tunda. Esmaspäeva õhtul hakkas nii igav, et läksin Mardi juurde ja hakkasime panema. Panime teisipäeval ka ja kolmapäeval ka veel tiba. Päris lahe oli muidu, kui ainult nõmepohmelli poleks. Railiga kolmapäeval kokku ei viitsinud saada, kuna oli vaja õlut ja viina juua! Täiesti ajuvaba mees. Aga helistasin talle ja saame järgmisel nädalal kokku.

Öudne palavus valitseb. Kõik on lämbe ja higine. Kogu aeg on selline tunne, nagu kõik oleks vastikult nätske ja higine ja riided oleksid nagu niisked, kuigi tegelikult ei ole. Käid duši all ära ja kuskil kolme sekundi pärast on sama tunne. Peaks maale minema, aga kõhklen taas, kuna peaks nagu Railiga kokku saama, kuna see oleks nagu lähiajal viimane võimalus. Ei tea, mõtlen veel. Homme õhtuks mõtlen välja. Saab see päev läbi ja…

Pole veel otsustanud, mida teen, tahaks maale sõita, aga tahaks ka Railit näha.

Railit tahaks näha, helistasin talle, aga täna teda tööl ei olnud, kuna pidavat haige olema. Kahju.

Loen raamatuid. Katus sõidab.

Helistasin Railile. Võib-olla saame homme kokku – kui ma saan ja kui ma tahan (!?).

Helistasin eile Railile ja nagu alati, kokku pole see nädal võimalik saada. Leppisime siis järgmise nädala peale kokku. No näis. Ei huvita.

Kool läbi. Lähen maale ära.

Nädal on möödas, puhatud mehemoodi. Nüüd on igav. Kooli ei kipu, aga siin passimine läheb ka nüriks kätte ära. Pajebenn. Magamine on ka täiesti sassis: passin hommikuni üleval ja siis põõnan pool päeva. Mitte et sel mingit vahet oleks, teha niikuinii pole midagi. Loen ja tuian metsas. Ja mõtlen Railist.

Isegi juua ei taha.

Jõude on asi veel karmim, kuigi ma ei taha seda endale tunnistada, nii palju aega on ju möödas ja kinnitan endale juba juhan teab mitmesajandat korda, et nüüd lõpuks, nüüd jah olen Railist üle. Et on jäänud pelgalt nukker järelmaitse, mis varsti lahtub. Ent siis, justkui maaniahoog, vallandub igatsus, kinnisidee. Kuigi tean, see kõik on mõttetu, kasutu. Perssekukkund optimist.

Ma pean tal minna laskma!

Nii! Kõigepealt peab kuhugi ühe risti tegema!

†

Raili helistas! Ja mitte ainult.

Mõtlesin algul, et see on mingi nali, siis, et uni, siis, et ime. Aga ei – täitsa nii oligi. Ja siis ta ütles, et ta tahab suvilasse tulla, et tal hakkas puhkus!!! MIDA!? Ma ei tea, mida ma oodanud olin, ju ikka mingit lollakat köhimist ja keerutamist. Nagu alati. Aga no ta ju ise helistas. Ühesõnaga me peale seda palju ei rääkinudki. Ta tuli suvilasse ja me jälle palju ei rääkinud. Ja palju ei maganud. See lihtsalt juhtus. Suht orgaaniline.

Ma siis lõpuks küsisin ta käest, et mis ta meelt niimoodi muutis, et mul oli jäänud mulje, et ta vist pole minust huvitatud. Et niisama tembutab ja ei taha lihtsalt julmalt ei öelda.

Loll poiss oled, ütles ta mulle. Ja siis rääkis. Et anna mulle andeks ja et ta on olnud loll *bitch* ja mina nii hea ta vastu ja et ta on minusse täitsa armunud ja enam oma tundeid vaka all hoida ei saa. Ütles, et ta teab, et ta ei peaks, et kardab, et saab jälle haiget, aga et teda enam ei huvita. No täpselt see, mida ma oma unistustes olin kuude kaupa oodanud.

Loll mis loll.

Ja siis millalgi ärkasin ja vaatasin Railit. Ta magas, suu lahti, ja nohises imelikult. Ja ei näinud üldse nii särav välja, kui teda mäletasin – vaimusilmas kujutanud olin. Nojah,

meik oli laialt. Ja siis äkki lõi pähe, mida mingi klassik, ei maleta, kes, oli vist Mauriac või Proust või midagi sellist, oli öelnud. See oli umbes nii et: kui ta siis lõpuks palavalt ihaldatud olevuse enda vastu surus, tundis ta selle nii vaesunud, nii madaldunud olevat, nii erineva sellest, mida ta tema vastu oli tundnud, mida ta tema pärast oli kannatanud. Mingi õudne kivi langes südamelt ja koorem ähult. Ühest küljest.

Kuudepikkune orjus lõppes. Teisest küljest oli äkki tühjus.

Orgasmijärgne seisund – apaatsus, süümekad, siis vastumeelne, rahutusttekitav leppimine – nüüd mis?

Surusin ta enda vastu, ta lõhnas mingi parfüümi järele, ei olnud eriti hea lõhn, oli selline, mida vanamutid omale panevad, sihuke imal, aga keda see kotib, see ju pelgalt lõhn, mis välispidine? Ta kallistas mind vastu ja sosistas tere hommikust. Ta hingeõhk oli nii räme, et pidin ennast äärepealt vindist välja rullima! Punastasin vist piinlikkusest ja surusin nina ta juustesse. Suust eemale. See oli sihuke lollakas tragikoomiline moment. Kannatust! Kannatust! Ta on ju veel mõned päevad siin. Ja meil ju hambaharjad ja Pepsodent. Hehee. Temaga saab kõik teisiti olema. Mauriac võib sitale sõita.

Siis helises telefon.

Helistas Mart. Et tal hakkas puhkus ja tal on kodus kahekesa (!) liitrit viina – et tavai, tule kohe siia!!!

Fuck me!

ADIDAS

Sügaval stagnaajal õnnestus mul tutvuse kaudu saada paar Adidase jooksukingi. Olin neid ilgelt tahtnud. Tollal liikus neid minu teada peamiselt ainult spordiringkondades, kus neid jagati ilmselt mingi limiidi alusel, sest näis, et ka siis pidid olema suhteliselt kõva tegija. Ikka vähemalt vabariigi tasemel. Igatahes tavainimese jalga adi toss naljalt ei jõudnud.

Sain need tossud – sinised, valgete triipudega (triipe oli muidugi kolm – Adidas ju!) – tähendab, sain need tossud ja hakkasin neid kohe uhkelt, ent ettevaatlikult kandma. Uhkelt, kuna märkasin ja tajusin kaaslaste kadedalt imetlevaid pilke; ettevaatlikult, kuna ei tahtnud neid kuidagi ära mäkerdada, nad pidid kestma kaua ja mulle seeläbi aastaid populaarsust tooma ja rõõmu valmistama. Kõndisin ringi, nagu oleksin paraadil ehk moelaval, ja rõõmu oligi omajagu.

Küll on ikka fantastiline, et ma need tossud sain, mõtlesin.

Siis käisin võõrsil. Jäin ööseks ka. See oli kolmekordne kortermaja väikses vaikses alevikus. Koht oli tilluke ja kõik teadsid kõiki. Teadsin isegi, kuna olin seal viibinud lugematuid kordi. Panin oma adid ööseks ukse taha – väliskoridori. Sinna oli jalavarje ikka kombeks panna. Ajad olid sellised, et paraadnauksi ei lukustatud ja polnud mingit pättust ega vargust karta, eriti sellises väikeses kohas.

Panin sussid koridori ja läksin magama nagu ikka, pahasimamatult nagu miška.

Kui hommikul ärkasin, olid mu Adidased läinud! Sealhulgas kõik muud jalanõud olid alles.

Loogiline. Need adid olid kulda väärt. Kontrollisin kõik kohad üle, aga mis läinud, see läinud. Kui see teadmine siis järsku kohale jõudis, olin ma kohutavalt löödud. Tutvused, defitsiit, sahkerdamine, populaarsuse kasv – täiesti reaalne aastatepikkune rõõm – ja nüüd siis niimoodi. Kurat võtaks! Pealegi olid nad veel puhta uued!

Ega seal midagi teha ei olnud. Süüdistada ei olnud kedagi, ja kui olekski arvanud, kui olekski olnud mingeid lõngaotsi viitamaks sellele, kes jalanõud pätsas, kellelegi lihtsalt ligi astuda ja ta fakti ette panna, seda ei tulnud mõttesse. Selline kahtlustamine, ja veel sellises armsas pisikeses harmoonilises kogukonnas oleks võrdunud mingit sorti pühaduseteotusega.

Tegelikult arvasin end teadvat kes kuritöö sooritas. Ja mida aeg edasi, seda kindlamini vormus mu peas teadmine – tema'p see ongi. Veendumus. Poiss oli midagi kohaliku kaagi taolist. Tavaline junn, kes küll võis olla mihkel näppama ja niisama sahkerdama, aga millegi suuremaga poleks tõenäoliselt hakkama saanud. Väikesuli. Teadsin teda üsna hästi ja suhtlesime tutvustasandil täiesti normaalselt. Nagu mainit, kui mõningased sulitembud ja vembud välja arvata, polnud tüübil häda midagi. Ta oli selline, kelle tempudest ja kalduvustest kõik teadlikud olid ja teda seetõttu mõningaseks nuhtluseks pidasid, samas teades, et noorsand on lihtsakoeline sosserdis, kel süda suhteliselt õiges kohas. Nüüd aga oleksin ise talle meeleldi pisikese ketuka orgunninud – pätt sihuke. Oleksin ta vastu seina surunud ja teda nüpeldanud, kuni ta oleks oma tegu tunnistanud ja minu käest siiralt ja alandlikult

andeks palunud. Sitaratas. Kuidas ta julges – pidi ta ju teadma, et tossud on minu omad, minu, ja mitte mõne võõra tähtsusetu kaabaka jagu.

Arvasin, mis ma arvasin, nagu öeldud, talle seda näkku paisata poleks olnud võimalik. Sellisel juhul oleks kujunenud olukord, kus selle asemel et kaak ühiskondlikult häbiposti heita ja vastutusele võtta, oleks pigem mind tembeldatud agressoriks ja sitapeaks ja arvatav lurjus ja kurjategija oleks langenud ohvri ja kannataja rolli. Et kuidas sa julged! Süüdistada süütut väetit noormeest, kes kärbseltki ei varastaks. Milline ülekohus! Niisiis olin omadega ummikus. Pidin oma tossudel minna laskma.

Ei olnud mulle neist tossudest kauaks rõõmu antud.

Ega ma ei saanudki teada, mis mu adidest sai, aga mõte liikus lakkamatult oma rada. Ju oli tegu tillukese traumaga, nii et päris minna lasta ma sel juhtumil ei saanud. Enamgi veel, mitte niivõrd tossud, kuivõrd arvatav kaak oli see, kellele mõtlesin, ja arutlesin omaette, et huvitav, mis ta nende tossudega tegi, et kellele andis või kuhu müüs? Asulat väisates jälgisin kahtlaste elementide tegevust ja seda, kes mida jalas kannab. Peamiselt jälgisin arvatavat varast. Temaga edaspidi suheldes hindasin iga ta liigutust, lauset, pilku, mis – hea inimesetundja, nagu ma arvasin, et olen – laseks mul detekteerida see miski, mille alusel võiksin öelda: ahaa, tabatud, sa kaabakas, sa lurjus, siis kaak vastu seina suruda ja temalt pisaratest nõretav ja andestust anuv ülestunnistus suure rahuoluga välja pressida.

Loomulikult ei miskit. Mõtlesin siis, et võib-olla kunagi hiljem, aastate möödudes, kui mingid seigad lapsepõlvest on kaotanud oma valusa aktuaalsuse, küsin kaagi käest. Lõbusalt, omamehelikult. Sest selleks ajaks on minu viha lahtunud ja tema ehk valmis oma tegu tunnistama – et nooruse lollus. Ikka juhtub. Kes meist poleks mingit pätti

teinud. Nooruses võib, ja selle asemel et tunda end rünnatuna, ehk naerame mõlemad selle üle ühe mõnusa kõhutäie.

Siis suri see tüüp ära. Õnnetut, lollakalt õnnetut surma. See oli suur löök. Inimesed surevad vanadusse, mitte nii noorelt. Mitte niimoodi. See pani mind taas kõige üle mõtlema. Miks pidi ta nii noorelt surema? Ja veel nii õnnetult. Karma? Said nüüd, sa ilge kaak, sa tossuvaras! Mõtlesin. Ja muidugi tundsin end kohe meeletult sitasti. Ei, see oli ebaõiglane. Näppas, mis ta näppas, ta ei olnud paha poiss!? Kas ta üldse näppas? Ma ei teadnud ju! Tundsin end süüdi pelgalt seetõttu, et olin teda sisimas kõik need aastat oma hindamatute tossude varguses süüdistanud. Olin endas kandnud vimma. Väikest, aga siiski, päris minna polnud ma olnud suuteline laskma. Ja nüüd tundsin end süüdi ka seetõttu, et ta oli surnud ja mina, igavene südametu, õel, süüdistav sitakott, olgugi et põgusaks hetkeks, tema surmas mingit kättemaksuelementi otsisin. Kohutav! Tundsin end süüdi. Ja siis, mõne aja möödudes, naasis ja hakkas mind taas närima endine paranoia. Ja vaen. Ja siis veel see süütunne. Minus valitsesid vastakad tunded. Soodom. Ja see kõik õgis mind kui näljane hunt voonakest.

Otsustasin minna mehe kalmule. Väike austusavaldus. Väike otsing. Väike süüdistus. Väike lunastus. Mida iganes. Kas ma sealt mingeid vastuseid, mingit resolutsiooni ootasin – ilmselt mitte. Või kui, siis tsipake. Aga kuna sattusin paika, kus ta oli mulda sängitatud, ja aega oli juhtumisi võtta, hüppasin haualt läbi. Haud nagu haud ikka. Ilus suur kivi oli ka. Tundsin end lollakalt seal seistes ja kobamisi kätt hauakivile sirutades, aga tegin seda siiski. Mingi sügavalt sisimast tulev vägi sundis. Käsi kivil, pomisesin vaikselt:

„Kas sina võtsid tollal mu tossud?"

Ei midagi. Ainult mingid linnud, lehtede sahin ja asulast kostev automüra. Ja mu enda hingamine, kohin kõrvus ja südamepõksed.

„Võtsid või ei, ma sinu üle kohut ei mõista. Tahaks lihtsalt teada!" kõrgendasin häält.

Midagi.

Ei, siit ei saa mingit vastust. Miks ma olingi oodanud, et saaks? Tegelikult ju ei olnudki, aga tulin ikka. No sai tuldud, mis seal ikka.

„Kuule, aga puhka siis ilusti. Ma loodan, et sul on seal lahedam, kui oli siin. Ja tead, kui ka võtsid need tossud, mul pole sellest midagi. Las need tossud olla. Peaasi, et sa ise okei oled. Elus, surnud, mida iganes. Peaasi, et kõik on hästi!"

Mõtlesin, et lähen ja pöörasin, et astuma hakata. Aga peatusin veel hetke. Teadsin, et nii minna ei saa. Kuradi kurat! Keerasin tagasi.

„Ja kuule – anna mulle andeks! Tõsiselt, anna andeks, et ma kõik need aastad sind sisimas süüdistasin! Palun anna mulle andeks! Ja et sa surnud oled... et see juhtus."

Siis taipasin, et lahmin katkeva häälega, emotsionaalselt nagu turumutt, silm udune, et seisan surnuaial ja et kogu asi võib tunduda absurdne. Kõrvaltvaatajale ja ka mulle endale. Kõrvaltvaatajaid polnud. Ja mulle ei tundunud absurdne. Tundus hea. Hea tundus. Patsutasin veel korra kivi, ütlesin tšau, ütlesin, et kõike head, puterdasin veel ühe tšau ja hakkasin aeglaselt liikuma. Mõned sammud, ja ma lasin end lõdvaks. Ja hea ja kerge oli kõndida.

LITSI SÜND

Rain oli eelkõige teadlane. Neuroloog. Ta oli täppismitte rakendusteadlane ja nikerdas laboratooriumis, olgugi et kaudselt tema töö tegelikult tugevasti mõjutas kliinilist neuroloogiat. Ta töötas arstide, nõustajate ja teiste ala professionaalidega koos, aga Rain ei olnud tegelikult kunagi ühtegi patsienti nõustanud ja oli oma töö niimoodi sättinud, et tal üldse inimestega vähem kokkupuudet oleks – mitte ainult patsientidega, vaid ka teiste teadlastega, arstidega, kolleegidega, töökaaslastega.

Rain oli varastes kolmekümnendates, aga nägi välja poisiohtu ja õrnake. Vabalt oleks võinud pakkuda ka kuusteist. Ta oli umbes meeter kuuskümmend viis pikk, kaalus vast viiskümmend neli kilo, kleenuke, pisike, nääpsuke. Ja kuigi tema füsiognoomia lähemal vaatlemisel võis sealt välja lugeda ta vanuse – kurrukesed ja muu –, nägi ta pealiskaudsemal vaatlusel välja kui nolk, poisike, kes täiskasvanud professionaalide hulka kuidagi ära eksinud. Ahaa, gümnasistist töövari, võis arvata. Seda kõike õhkus ka tema käitumisest. Ta võis küll diskussiooni käigus avada suu, aga reeglina ainult siis, kui temale oli suunatud konkreetne küsimus. Siis vastas ta korrektselt ja professionaalselt, ent silmade vilades, pilk enamjaolt maas, kohkumus- ja häbipuna põskedel nagu lapsukesel, kes tabatud tabuteolt. Ebakindlust võis täheldada ta liigutusis, kui ta sõrmedega närviliselt pöidlaküüne äärset

nahka kratsis, jalg laua all närvilises rütmis tatsumas – sumedalt, kuna ta püüdis seda varjata. Kergendusohkes, mis samuti summutatult (ent kindlasti mitte piisavalt) vallandus ta huulilt ja kogu ta kehast, kui see märgatavalt lõdvenes, jumekus portselanitaoliselt palgelt tasapisi kadumas. Ta eelistas e-posti, ta eelistas laboris nokitsemist, arvutis numbrite tagaajamist. Keegi ei teadnud, mis oli teda sundinud inimesi niimoodi võõristama, seda enam, et ala nõudis teatud määral otsest kommunikatsiooni, käitumuslikku finessi; pidi ta ju käima paljudel koosolekutel ja konverentsidel, vestlema nii administraatorite kui ka sekretäride ja koristajatega.

Ei teadnud keegi tast suurt midagi. Teati, kus ta koolis oli käinud, kus töötanud ja muud faktid, mis resümeeritavad ja tööandja poolt nõutud. Ehkki selline pelglik poiss, oli Rain kuidagi leidnud tee tippülikooli ja tipptegijate hulka. Kellega ta magas või miks ta nahk oli nagu läbipaistev portselan, millesse pikitud puule jäänud hilissügisese punaõuna kirmetist – keegi ei teadnud. Rain käis koosolekul ära, jättis viisakalt nägemist, lubas meilida ja helistada siia-sinna – kõik ikka professionaalne – ja läinud ta oligi. Teaduslike publikatsioonide arv oli tal ka niisugune, et tule eile meile.

Seda kirjeldust on vaja, mõistmaks järgmist lugu, panemaks seda õigesse konteksti. Sest muidu oleks raske uskuda.

Monja tuli neuroloogiasse tööle.

Monja oli enam-vähem Raini vastand. Täisverd turd naine. Ülemeelik energiapomm, amatsoon, kes ei kohkunud tagasi millegi ees. Võttis sõna siis, kui tahtis, no teatud konventsiooni piires, ja ütles ka, nagu asi oli. Ta oli omamoodi hurmav, kui sulle meeldis seda tüüpi naine – iseteadlik ja enesekindel ja kas ka natuke agressiivne? Igavene

sahmerdis, laidaksid külamoorid; vaat see on alles vuhva, kiidaksid külamehed.

No nad tutvusid nagu ikka ja Monja viskas Rainile kohe silma.

„Rain, lähme teeme kohvikus ühe kohvi," ütles Monja pärast koosolekut, kus arutati uute telemeditsiini teemaliste projektide finantseerimist ravimifirmade poolt. Monjast oli see loomulik, oodatud käitumine. Ta oleks seda võinud ükskõik kellele öelda ja valdav enamus, kui neil aega oli, oleksid rõõmuga soostunud. Eriti muidugi mehed, kellele meeldisid võimukad lokilambad brünetid, kelle silmad põlesid peas kui tuleasemed.

„Ma. Mul on tööd." Rain kokutas. Ta punastas.

„Tööd, šmööd. Tavai, lähme." Monja võttis Raini hapra käe, pani selle omale käevangu, ja astuma nad hakkasid.

Ja ega Rain vastu ei puigelnud. Ta lihtsalt ei julgenud. Tal ei olnud selleks lihtsalt südant ega enesekindlust. Nad istusid kohvikus maha ka ja jõid mingid kohvid, aga Monjale oli see ainult ettekääne. Monja oli põhimõtteliselt nagu see vanamees Nabokovi raamatust ja Rain tema jaoks nagu mees-Lolita. No mitte päris sama, aga midagi sinnapoole. Igatahes polnud pikka juttu ja mindi Monja juurde. Monja muidugi pidi natuke falsifitseerima andmeid ja midagi tööteemalist Rainile ette söötma, et poiss õnge läheks. Tegelikult oli küll nii, et poiss õnge ei läinud, kuna ta polnud loll, aga ta läks kaasa, sest ta ei söandanud hakata ära ütlema. Rain ei tahtnud kedagi haavata.

See oli pentsik afäär. Monja ründas Raini seksuaalselt juba esimese viie minuti jooksul. Ta proovis küll hellasti, aga ta ei osanud eriti, ta oli loodud vallutaja-amatsooniks. Paljudele meestele oleks see kõik olnud väga mokkamööda, unelm naisest, kes võtab ohjad oma kätte ja haarab härjal, khm-khm, sarvist. Raini maailm oli aga segi paisatud.

„Monja… ära…“ Ta hääl hääbus Monja kiiresse raskesse hingamisse, mis tema abitu rapsimise summutas, ja rohkem noormees vastuhakku ei üritanud.

„Rahune, kallis, see saab hea olema.“ Ja Monja ründas, et vallutada järgmine kõrgendik.

Raini ilumeel oli Monja poolpekisest alastusest riivatud, tema tõekspidamised segi raputatud, rüvetatud, aga ta ei hakanud midagi ütlema, sest eelkõige oli ta õrnahingeline ühiskondlik olend. Ta ei saanud „ei“ öelda, olgugi et see, mis toimus, käis risti vastu kõigile tema senistele tõekspidamistele. Ta sai teoreetiliselt aru küll, et see, mis toimub, on midagi ägedat – see on kipa, sisendas ta endale; samas: mu jumal, ta katsub mind, mõtles Rain, ja nuttis. Nii ta siis halises vaikselt, kui Monja teda võttis, nii et ta soolased pisarad tasahilju Monja diivanipadjale märgi plekikesi jätsid. Kui kõik kulmineerus, oigas Monja, Raini suust tuli midagi, mis kõlas nagu mõnus nuuksatus, ja Monja veeretas end Raini pealt maha, nii et kintsud võdisesid.

„Eks olnud ju hea, kallis,“ ütles Monja rahulolevalt, teatava omanikutunde ja ülbuse ning üleolekuga hääles.

„Oli… küll… jah.“ Rainil oli raske kõnelda, nuuksed olid vaibunud, ent emotsionaalselt oli ta veel täielik vrakk. Rain mõistis kohkumuse ja meelehärmiga – oli tõepoolest hea. Kui ta seda niimoodi tõdes, kattis ta nägu häbi ja sisemise hingelise lõhestumise lõõma ja kalbuse segu. Monja libistas käe ta reie siseküljele.

„Veel üks raund?“ lisas ta sulnilt kareda, ent kelmikalt vallutushimulise sireeni häälega.

„Okei,“ ütles Rain nii pehmelt, et Monja vaevalt kuulis. Kui Rain nüüd Monjale andus, valas ta taas kibedaid pisaraid, aga mitte enam seepärast, et maadles mingi sisemise esteetilise või moraalse konfliktiga või mingi filosoofilise

tõega, nagu teadlased ikka, vaid seetõttu, et ta sihuke parandamatu lits oli.

Peale ühet lebasid nad laias pehmes voodis, Monja tugev reis hooletult üle Raini õblukese keha visatud.

„Noh, kuidas seekord oli?“ Monja hääles on kerge rammestus. Ikkagi kaks raundi, nüüd võiks hetkeks silma looja lasta.

„Väga hea oli,“ poetab Rain viisakalt ja tunnistab endale kohkumusega, et tõepoolest, neetult hea kogemus oli ka seekord. Mu jumal, mõtleb noormees, mulle meeldib sugu-ühe! Räpane, higine, häbitu, alasti kehalis-lihaline suhe. Olen nagu loom. Seks! Olen lirva. Lits mees. Ta rahuneb natuke – teadlasena mõistab ta, et aset on leidnud levinud fenomen, nüüd on vaja kuidagi edasi liikuda, tunnistada juhtunut, sellest mingid järeldused teha ja proovida oma elu sättida nii, et ei oleks piinavalt valus siivutult elatud aastate pärast. Äkki on siin peidus ka mingi õppetund.

„Preili… ee, Monja.“

„Mis on, sa mu uruhiir?“

„Kas ma olen nüüd lits?“

Rain hoiab hinge kinni.

„Lits muidugi.“

Monja röögib naerda – hea kild! –, aga Rain hakkab taas itkeda tihkuma. Nii õrn on ta hing. Loomulikult saab Monja oma tahumatult robustse käitumise tagajärgedest aru ja lohutab:

„Ei ole lits. Ma ju tegin nalja. Koomi, noh.“

Silitab Raini pead ja haarab ta oma põue kaitsvasse varju.

„Aga me ju… tegime… kaks korda.“

Raini sõnu saadavad vaiksed abitud nuuksed.

„No… ee… ega see siis ei tähenda, et sa kohe lits oled.“

Monja hääles pole mingit kindlust ja neuroloogi ning õpetlasena pole Rainil mitte mingi probleem seda tuvastada. Ta nutab halastamatult.

Nad armatsevad korra veel.

„Kolm on kohtu seadus," ütleb Monja ja Rain on sunnitud temaga tahtmatult nõustuma.

Rain mõistab, et ta on nüüd parandamatu lõbumees ja elab porduelu, ja olgugi et tal on mõningaid raskusi selle mahutamise ja adopteerimisega enda personaalsesse filosoofilisse ellusuhtumisse ja paradigmasse, on ta lõppude lõpuks ikkagi teadlane ja väga ratsionaalne mõtleja. Ta ei ole päris kindel, mis tulevik toob – ta on lugenud nii Hume'i kui ka Kuhni – aga ta teab, et ainus viis tõele lähemale jõuda on katseandmete kogumine. Teooria ja praktika käsikäes. Teaduse võidukäik.

„Monja."

Häbelikult, siis köhatab ja sunnib hääle iseteadlikumaks, resoluutsemaks.

„Kas veel... ee... keppi saaks."

Ta punastab meeletult. Nõudis üleinimlikku pingutust, et öelda „keppi". Aga teaduse nimel ju!

„Aga muidugi, sa mu täitmatu suhkrupõrsas."

Valimi suurus – neli, mõtleb Rain (n=4, mõtleb ta sulgudes) ja üle tema näo vajub mõningase rahulolu vari ja sinna ilmub uut, seninägematut jumet.

Paradigma muutub.

JUMAL JUHATAB, INIMENE KAANIB

See oli mingi kontsert, kus me kohtusime, aga ma ei mäleta täpselt, mis.

Rahvast oli palju, nii et pidi endale kätega teed tegema, ja kui paika jäid, et vaadata, mis laval toimub, tundsid end kui konserveeritud juurvili. Pilgud kohtusid. Kui nad korra juba kohtusid, oli neid keerukas lahutada. Esmalt seetõttu, et liigutada suurt ei viitsinud. Teiseks seetõttu, ei tahtsid vaadata. Grettel oli muidugi vaatamist väärt, vähemalt minu jaoks, sest ega muidu ju poleks vaadanud. No vähemalt niimoodi mitte. Mu vaatamise tagamõte oli amoraalne. Aga ta vaatas vastu.

Amoraalsusest sai amüsantsus.

Siis, mingil hetkel, kui rahvas hõrenes, liikusime teineteisele poolkogemata lähemale, kuni seisime vastakuti ja oli vaja midagi öelda.

See jutt ei olnud pikk. Mul ei olnud aega. Mul oli oma seltskond ja üks radikaalne mann soolas. Võtsin telefoninumbri.

Kui ta siis mulle nagu läbi udu meenus – head ööd ja päevad olid möödunud –, valisin natuke närveldades numbri. Ta oli täitsa lahe ja jutt oli jälle lühike – saame kokku.

Täpselt minu mõte, mis siin ikka pikalt jorutada.

Saimegi siis kokku. Olin enne teinud paar õlut, et asi läheks libedamalt. Aga ei läinud üldse ludinal. Grettel oli täna kuidagi väga erinev sellest kontserdi-Grettelist.

Endiselt neetult vaadatav. Seda küll. Aga reserveeritud ja sõnaaher. Eemalolev. Proovisin mis ma proovisin, vedu ta ei võtnud. Ja ma ei pea siin silmas hoovi tõmbamist, ma mõtlen lihtsalt elementaarset suhtlemist. Tekkis küsimus, et milleks me siia üldse kokku tulime. Muidugi võis olla, et seal kontserdil oli kokkupuude nii põgus, et Grettel arvas mind midagi sootuks muud olevat. Tundub, et see asi oli mõlemapoolne. Aga ma ei tahtnud veel alla anda. Hakkasin jooma.

Joomine on kindel nipp. Kas jood ennast targaks, ilusaks ja vastupandamatuks või jood ennast konditsiooni, kus äraütlemine kaotab tähtsuse. Ma vedasin Gretteli paari erinevasse joogikohta. Ta oli viril ja jututu. Jõin nii kiiresti kui jõudsin – äkki ikka aitab –, aga ei midagi. Siis, järgmises kohas, hakkas Grettel nurisema.

„Siin on kohutav suitsuhais." Ma ise suitsetasin.

„Me võime siit ära minna."

Ta tõusis sõna lausumata. Kulistasin kiiresti õlle alla ja järgnesin juba väljuvale pirtspotile.

„Lähme vaatame sinna," pakkusin välja lähedalasuva baari.

„Ei, ma lähen koju."

„Alles tulime ju välja. Lähme ikka räägime veel natuke." Mul alles jutt hakkab lippama.

„Ei, ma lähen koju ära."

„Mis sa seal kodus teed?"

„Loen lauluraamatust."

„Mis lauluraamatust?"

Laulja või? Enne ta sellest küll midagi ei rääkinud.

„Kirikulaule."

Oh jumal.

Siin ma küll kaasa rääkida ei osanud. Gretteli hääl ja olek andsid tunnistust sellest, et ta oli oma otsuse teinud.

Lõpuks sai mulle nüüd selgeks, tegu on naisega, kes on minu liigast täiesti väljas. Taipasin, et ta polnud ju üheski kohas mitte midagi joonud, kuigi olin alati viisakalt pakkunud. Usklik. Küll mul ikka vedas, ma ei tundnudki ühtegi usklikku. Aga mida ta sinna kontserdile koperdas, kui ta psalmidest huvitatud on?

Grettel läks, ja kuigi ma olin mõnevõrra pettunud, mõistsin, et see oli lootusetu juhtum, kus inimene on võimetu. Rohkem pettumust valmistas aga see, et olin kulutanud hella plönni jookide peale ja nüüd ähvardas korralik peatäis raisku minna. Mida teha?

Ja siis see juhtus. Läksin Hella Hunti ja kammisin ennast jumala mõnusalt sassi. Täiesti üksinda.

Issanda teed on imelised.

KIRJANDUS

See kõlab kui absoluutne, täiuslik klišee, aga sageli, no enamuse ajast tahaks kirjutada põhiliselt kolmest asjast – söömine, sittumine, magamine. Elu püha kolmainsus. Ühesõnaga, tahaks kirjutada elust. Otse elust võetuna. Nagu dokumentaal. Sinna ei ole midagi teha ja ma arvan, et ka kirjanikud võtavad valdavalt ainest just nimelt elust. Mugandavad oma elulisi näiteid ja juhtumisi ehk kirjanduslikumaks, lisavad liialdust, kujundit, värvi, pinget. Et asja loetavamaks teha. Üsna edukalt on kirjutatud umbluud. Ma olen ka proovinud, ja väidetavalt (mul on mõned lugejad, kes mu kirjatöid talutavaks peavad) tuleb mul kohati isegi suhteliselt korralikult välja. Aga see on pigem juhus. No ehk päris pole, ent olgem ausad, ma ei tunne end ses vallas piisavalt kvalifitseerituna, et iseend teab mis loojaks pidada ning seetõttu ajan mõningase edusammu vagalt ikka juhuse kaela. Ka pime kana leiab tera. Mis juba iseenesest innustab nokkima. Ma siis nopin elust ja kirjutan siin, nii nagu on – otse. Ilustamata, seda kõike asjatu sõnamulinaga koormamata.

Kirjutan sittumisest.

Hakkasin hiljuti töö juures peldikus käies mingit sittumisarvet pidama. Mitte enda kohta, need numbrid ja statistika – nii kvantitatiivne kui ka kvalitatiivne – on mul enam-vähem teada. Ei. Jälgima hakkasin teisi sittujaid. Tekib küsimus, et miks? Mis perversne, mis imelik huvi

või kõiks see nüüd küll on? No võiks arvata, et on, aga tegelikult pole sel sittumise kui protsessiga midagi pistmist. Arvet pean ma – ja teadvustan endale asja – puhtalt kvantitatiivselt. Objektiivne reaalsus. Ja kui, siis ehk vähesel määral ka kvalitatiivselt – ka teadlasel on raske, kui mitte võimatu end oma teoreetilisest täppistööst psüühiliselt eemaldada, ikka kaasneb numbritega (ja nende saamisega) mingi embrüonaalne emotsionaalne laeng, tunded ehk nende sugemed protsessi ja tulemuse vastu. Mingil metatasandil kindlasti. Nii ka mul, aga selleni ma jõuan peatselt.

Sittumise jälgimine sai alguse sellest, et seda võimaldas ja selleks ajendi andis ruumiline atmosfäär elus endas. See peldik seal töö juures, see on ilus peldik. Läikivad kahhelkividest seinad, kraanikausside all rida värvilisi (nt pruun, roheline, kreemikas) plaadikesi, mis otsekui väreleksid, kui nad valguskiirte murdudes lõbusalt helklevad. On kabiinid, ilmselt mingist roostevabast metallist, tundub eraldi võetuna natuke steriilne, aga sobib oivaliselt muu peldikuinterjööriga. Käsi saab kuivatada nii kuivatis kui ka paberrätikutega. Isegi pissuaare on kaks, üks kõrgem, teine madalam – mõeldud on nii lastele kui ka väikestele inimestele. Luksuslik. Kuidagi harmooniliseks tervikuks sulandub see peldik, kui seal oled. Aga ma kaldun teemast kõrvale.

Peldikus on kaks kabiini ja mõlemal on nii, et sein ei alga mitte põrandast, vaid umbes kolmkümmend sentimeetrit maast. Niisiis on seal avaus, vahe, kust võib vaadelda sittuja jalgu. Kaks, kui kahejalgne, üks, kui ühejalgne (või kui istub, jalg üle põlve, kuigi see näib suboptimaalne sittumistaktika), mitte midagi, kui sital on laps või invaliid. Olgu öeldud, lapsi ma seal observeerinud ei ole. Hakkasin siis kui näiteks kusel käisin – kaks pissuaari on kohe

kabiinide kõrval – seirama, et kas paistavad jalad. Kui paistavad, siis on teada – keegi situb. Kui situb laps või invaliid, on natuke kahtlane, sest jalgu ei pruugi kõlkumas näha, aga see on loomulik kadu. Nii on suhteliselt lihtne arvet pidada. Tulemuseks on lugem, summa; mingeid keerulisi arvutusi siin teha vaja ei ole. Mingit kaelamurdvat analüütikat, tuginedes üksnes nendele andmetele, oleks ka parima tahtmise juures tsipake palju oodata. Kui, siis ehk aritmeetiline keskmine ja standardhälve, aga milleks? Milleks koormata oma aju tarbetu infoga? Niisiis loendasin. Mõni päev neli, mõni päev kuus, mõni päev üheksa ja nõnda edasi. Väga lihtne vaatlus, lihtne statistika, lihtsad ja loogilised järeldused.

Siis aga, ja siinkohal jõuan elu emotsionaalse tahuni, hakkasin täheldama järjepidevust. Samad kingad, samad püksid, samad karvased sääred, samal ajal, mitu korda päevas ja muud sellist. Mängu tuli inimlik aspekt. Vibalik kõrvalosakonnast käis sital sageli, sattusin talle mitmel juhul peale vähemalt paar korda päevas. Vibalikul on moodsad pruunid kingad ja triibulised sokid. Üsna pretensioonikas – hmm, mis toimub tema elus? –, aga situb nagu me kõik. Vanamees dermatoloogiast käib sital alati hommikuti, enam-vähem ühel ja samal ajal. Kingad on tal ka vanemad ja võidunud. Ja nii edasi. Ühesõnaga, ei ole nii, et kõik situvad sarnase graafiku alusel ja ühtemoodi. Ei ole robotid. On inimesed. See tundub nagu terve mõistus, nagu asi, mida igaüks justkui ise teaks, aga kuidas? Olete ise kunagi jälginud? Ei ole. Aga mina olen. See oli siis nagu see aspekt.

Oli ka inimesi, keda ma kunagi sital ei kohanud. Miks? Kus ja kas nad situvad? Ja muud sellised asjad, mis veel lahendamist vajavad. Võib ka olla, et ma ei saa kunagi teada. Ei saa, siis ei saa. Ma ei ole lihtsalt nii ambitsioonikas, see

vaatlemine on mul puhtalt hobi korras, osa minu loomulikust elust.

Nagu öeldud, elu on selline. Kirjutad kas söömisest, situmisest või magamisest – ideaalis faktipõhiselt, kiretult – nii nagu on. Milleks laenata mingitelt tulnukatelt või trollidelt, kui sulle materjal praktiliselt kuldsel liual käte tuuakse. Nii on ka hõlpsam. Sööd, situd, magad. Siis kirjutad.

ELU PÜKSID

Viimased korralikud püksid ostsin ma endale umbes kaheksa aastat tagasi.

Need olid igati korralikud püksid, hea firma, jumalast soliidsed taskud, hea materjal, ilusad viigid, ja mis põhiline – ma sain nad jumalast odavalt odavate kaupade poest, ja täiesti tutikatena! Nii et olin absoluutselt õnnejunnis. Need püksid avavad mulle nüüd uusi uksi ja horisonte, karjäärile ja elule üldse on potentsiaalselt alus pandud. Tuju hea ja nii edasi.

Aga sellega mu õnnelike juhtumuste ja õnnetunde imeline rada veel ei lõppenud. Koju jõudes hakkasin uurima, kuidas pesta, kuivatada ja muud sellist hooldusasja. On ju oluline, kuidas materjali ja toote eest hoolitsed – et mida paremini hoolitsed, seda kauem kestab toode. Lugesin sildilt, et pane aga masinasse ja pese ja pole mingit probleemi, et pesed käte vahel nagu metsaline või pead viima keemilisse puhastusse. Lisaks, pange tähele, lisaks oli seal kiri, et viigid ei kao kuhugi, et ongi selline materjal, et viigid ei lähe pestes ära! No tule eile meile. Ei mingit pressimist. Ei mingit triikimist. Ma ei suutnud oma õnne uskuda. See oli üldse mu elus vist üks selline haruldaselt imelik, aga üks õnnelikumaid päevi. Võib-olla – tõenäoliselt! – kõige õnnelikum päev mu elus.

Kandsin neid pükse kaheksa aastat. Peaaegu kaheksa õnnelikku aastat täis päikest ja tuuli. Olin jube rahul

kogu selle aja. Sageli, kui polnud just kõige kiirem, leidsin end peale pükste jalgapanemist seismas kas peegli ees ja imetlemas või lihtsalt niisama mõtisklemas selle üle, kui head need püksid ikka on. Ja kuidas sihuke õnn just minule osaks langes. Viik oli laitmatu. Võisid püksid visata masinasse ükskõik mis režiimi või tsükliga, välja tulid nad ideaalse viigiga. Kuskil mujal kortse polnud! Nad istusid nagu valatud. Ja see materjal oli ka selline, mis justkui paitas ihu, soendas seda, kui oli külm ja jahutas, kui oli lämmi. Nii see igatahes näis.

Aga siis, kuskil seitsmendal aastal, hakkasin täheldama, et riie on kuidagi vile. Püüdsin ma seda eitada ja vältida palju tahes, fakt oli see, et natuke veel, ja püksid hakkavad läbi paistma. Tegelikult kartsin, et juba paistavadki läbi, teatud valguses ja teatud nurga alt. Kui see mulle lõpuks täie teadvusega kohale jõudis, oli see selline šokk! Nagu trauma. Need püksid olid nii armsad, et mulle ei tahtnud pähe mahtuda isegi mõte, et pean neist loobuma. Üks asi on see, kui keegi läbi vana püksipaari mu trussaarikuid ehk kotte näeb, teine asi on aga – olen nüüd täiesti aus – teine asi on veel palju pakilisem probleem. Kuidas ma ilma nende püksteta üldse edasi elan? Sest probleem on see, et kust ma uued püksid saan. Pealegi, taas, olgem kristalselt ausad – ma ei tahagi teisi, uusi pükse! Aga ilma püksata ju ei ela! Mida ma teen?

Ma ei olnud suuteline uskuma, et selliseid pükse, sellise hinna, materjali ja viigiga veel kuskilt saada on. Kaheksa aastat tagasi, ühel ilusal päeval, oli mulle naeratanud õnn. Fortuuna oli olnud minu poolt, oli soosinud just mind. Kas saan loota, et see juhtub taas? Need püksid, see armas säärtega rõivas sümboliseeris minu elus kõike seda, mis helge ja hea. Kõike seda, mis veatu, aga mis peamine – midagi sellist, mida ma aasta aasta järel, ilma igasuguse

vaevata oma kontrolli all hoidsin. Tundsin, et kõik on kontrolli all. Kõik töötas laitmatult ilma teab mis kaelamurdva pingutuseta. Mitte et ma poleks neid pükse hinnanud ja hoidnud. Oh ei! Ma teadsin, need püksid on reliikvia. Naljalt murule ei istunud ja kui einestamiseks läks, võis olla kindel, et mingit sousti siin pükstele ei tilgu. Selle eest ma hoolitsesin ise. Nii palju ma suutsin. Kui ka juhtus, et kuskilt tuli mingit muda, sittus lind või katsus sind vastutustundetult laps, kes sõi moosisaia, pold sest teab mis lugu. Viskad püksid masinasse, kus nad läbivad, pange tähele, tõelise trumli ja keemia kadalipu, aga nad tulevad välja, puhtad, laitmatud, kiirates värskust, mis süstib optimismi. Unustatud on soustiplekk. Milline vabanemine. Kirgastav kogemus. Need püksid, tunnistan, olid minu elus ainuke asi, asi, mis kõike koos hoidis, ainus, mis pani mind tundma, et pükste pikendusena oman mingit kontrolli. Nii ma arvasin. Siis justkui kadus kontroll, kuidas ma ka ei püüdnud. Süüdistasin pükse, needsin pükse. Armastasin pükse.

Riputasin püksid kappi. Silma alt ära. Sootuks ära visata ei olnud mul neid südant.

Ma käisin poodides. Palju kordi. Ostsin mingid hädapärased viikarid. Nad olid täitsa okei, aga no mitte see. See, harjunud standard, ei näinud enam olevat võimalik, ja sellest hälbimine tekitas mus kestva stressi. Nüüd, kandes (sugugi mitte odavat) ersatsi, olin piinavalt teadlik faktist, et need püksid ei istu hästi. Lihtsalt ei istu ja kõik. Siin ei ole midagi teha. Pole see materjal, pole see viik, pole see tunne. Rahvas ütleb küll, et ära nurise, kõik on okei, oleks mul sellised püksid, aga sisetunne ütleb, et – ei, ei ole.

Aga noh, aja jooksul ma kuidagi nagu harjusin. Ilmselt lihtsalt langetasin oma standardit, oma püksitaset.

Ja ma kuidagi leppisin sellega ja hakkasingi neid kogu aeg kandma ja siis mingil hetkel olid need püksid täitsa okei. Ja ma kandsin nende eest hoolt ja ma riputasin nad ilusti kappi.

Aga salamisi, tasahilju, ajapikku, kikivarvul käisin endiselt poodides ja otsisin oma õigeid pükse. Neid „õigeid". Neid vanu häid. Samasuguseid.

Ükspäev, kui tundsin end iseäranis sitasti, muserdatud elu klišeedest, otsustasin, et panen püksid jalga. Värisevi käsi võtsin nad välja kapi sügavusest. Ja paningi. Vaatasin end peeglist. Istusin. Astusin. Istusin. Midagi oli valesti. Ma istusin natuke aega, peopesad kintsudele toetatud, silusin riiet. Edasi-tagasi. Ja mul oli kohutavalt raske. Sest kui mulle lõpuks pärale jõudis, kui ma lõpuks, peale meeletut sisemist heitlust adusin, lõplikult aru sain, heitsin ma põrandale, käed ümber pükste, rullitud lootosasendisse, ja ulgusin natuke. Nuuksusin lollakalt nagu mõni näitlejahakatis sitas filmis, aga tragöödia seisnes selles, et mina ei näidelnud. Mina lihtsalt olin.

Siis võtsin püksid ja viskasin ära. Sügavale prügikasti põhja. Vaatasin, kuidas prügiauto konteineri tühjendas, ära sõitis – nüüd on kõik, nüüd ei ole mul enam mingit võimalust neist pükstest kinni hoida. Aamen.

Mis ma neile pükstele siis soovin?

Oleksin silmakirjalik valetaja ja variser, kui ütleksin, et soovin neile kõike head.

MALETAJA VEND

Ma ei teadnud Jüri Ehlvestist midagi. Aga siis ükspäev lugesin. Lugesin läbi ühe väikse loo.

Kord tuli see jutuks, Ehlvest, see tähendab, ja üks tark ütles teadjalt, et aa, jaa, see on ju see maletaja. Ei-ei, see on ta vend! Niipalju ma ikka teadsin. Aa, no näe, palju mina siis tean, ütles erudiit vagatsevalt. Üldsegi olen selle erudiidi peale siiani vihane, kuna ta – vist oli sama vestluse käigus – ühe mu lemmiku loomingut derivatiivseks jamaks kutsus, teades et see on mu lemmik! Persse, poisid, ja need sinu lemmikud on mingid originaalsuse etalonid? Lubage naerda. Kõva häälega. Lol. Ell Õu Ell! No igatahes rääkisime edasi, vabandasin teda sisimas välja tõigaga, et no poiss veel noor ka, tsipa bravuurikam kui peaks, pole elumured teda päris nii madalale surunud veel, et natuke mingit takti, tagasihoidlikkust ja mõõdutunnet tekiks. Kuigi samas see nooruseklausel ei tohiks enam õigustusena teab mis kaalu omada, tüüp on juba pea nelikümmend.

Tegelikult olen üsna kindel, et see kõik on teadlik poos – vaadake, kui aus ja otsekohene ma olen, ei reeda ma oma moraalseid ja kõlbelisi ideaale, ei valeta kunsti kohta. Mina tean, mis on hea! Nii ta ise ostensiivselt oma meelsust eksponeerib. Hea küll. On nagu on. Aga ükspäev ma teen talle tagasi. No selline kiusatus on, aga eks näis. Mulle ei meeldi see kättemaksuhimu.

Igatahes ärkasin ühel hommikul, haarasin öökapilt telefoni, et vaatan järele, peamiselt sotsiaalmeediast, et mis mu elus täna toimub, aga postkasti oli potsatanud iimeil. „Palun võtke teadmiseks, et teie võimla kasutamise selle kuu makse on 8.50 kallim kui eelmisel kuul." Ja muud sellist.

Fakk. Raevusin kohe. See on lihtsalt sisse juurdunud. See raevumine. Läbi pea hakkasid momentaanselt jooksma stsenaariumid sellest, kuidas võimlasse lähen ja seal kõigil näod täis sõiman. Ja kui vaja, ka mõne tohlaka panen. Delikaatselt. Otse ma kedagi persse ei saada, see lõbu on mul reserveeritud kallite ja lähedaste inimeste jaoks. Olgu öeldud, tohlakad mu kallitele ja lähedastele osaks ei saa – need on omakorda puhkudeks, kui elu seda nõuab, aga ma ei oska öelda, mis see olema peaks. Ei, nendele jõusaali diletantidele esitan asja niimoodi osavõtmatult ja malbelt ja samas tuntava iroonia ja sarkasmiga. Agressiivselt. Kurat küll! Samas teadsin, et tegelikult ma seda tegema ei hakka, olen selleks liiga kultuuriliselt arenenud. Loom, aga tunduvalt kultuursem kui enne. Kultureeritud inimloom.

Haritus on ses suhtes nuhtlus, et paneb nagu mingid kammitsad peale. Käisin kord tunnustatud vene klaverikunstnikku vaatamas ja kuulamas – Margarita Fjodorova –, kes muuhulgas mängis jumalikult Skrjabinit. Ja see maksab mulle kätte kogu mu ülejäänud elu. Etikett, viisakus, sõnavara, toon ja kõik see, lammutav peenetundelisuse ja mingite kuradi varjundite hoomamise koolitus. Südame olemasolu ja hiiliv, ohtlik, forsseeritud sallivus. See tuli, jah, sellest Skrjabinist ja virtuoossuse häbematult jalustrabavast hunnitusest, nootidest ja muust. Ja Mary Cassatti maalist ka. Sel maalil oli ema väikelapsega. See pilt rääkis minuga võrratult rohkem kui tuhat pilti enne seda. Viis

mind mingile teisele tasandile. Mul oli tookord ka õudne pohmell, aga olen kindel, et sellel kõrgemal vaimsel seisundil polnud eelmise õhtu pummelungiga midagi pistmist. See juhtus Philadelphia kunstimuuseumis. Ei lähe Cassatti lõuendit enam mudase raudkangiga rebestama. Ei lähe. Ei saa häirimatult enam kedagi vittu saata (kui kallid ja lähedased välja arvata) ja siis rahuliku südamega tõdeda, et oled võitnud, kuna ideaalses stsenaariumis kõik vakatavad ja hakkavad sinu direktiivide järgi toimetama. Mingit sussutamist siin vaja ei ole. Ja selle liikmemaksuga oli ju nii, et leping aegus ja niisiis maksed lakkasid automaatselt kuskil detsembris, niisiis mitu kuud tagasi. Miks, jumala pärast, maksan ma siiamaani hella sulli!? Ju siis automaatselt olen liige edasi, selmet automaatselt liige mitte olla. Kapitalistlik petuskeem, te kuradi vereimejad! Hüdrad. Aga ma olen rikutud.

See mees, kes seal leti taga askeldas, võttis parajasti tolmuimejaga põrandat. Ta püksid olid alt kitsenevad ja ülevalt oli ta laienev – paras bõkk. Triangel. Ega sellistes asutustes ilmselt reeglina mingid kehakultuurlased töötavadki. Ilmselt tudeng, kes kooli kõrvalt siin kliente teenindab. Ma eeldan, ega ma ei tea. Ega see, et ma maksan, pole tema süü, aga ta oli juba tolmuimejaga rassides sellise näoga, et siin võis tulla mulinat. Ilmselt tema näokarvad. Ta oli sihuke lühike jässakas junn kes millegipärast meenutas mulle kümnevõistlejat. Need võivad muidugi ka head jurakad olla, aga mäletan, kunagi nägin Õllesummeril Andrus Veerpalu. Ta ei ole kümnevõistleja. Oli sihuke nääpsuke ja uje ka veel pealekauba ja jättis mulje kui poisike, kes küll teab mis sportlane pole. Aga võta näpust, kui sihuke suusarajale lasta, siis kukub uhama, nii et kõigil on karp lahti. Näide sellest, et ära ikka raamatut kaane järgi hinda. Seda juhtub mul kogu aeg. Muudkui elad ja elad ja

arvad elu edenedes, et nüüd oled kõike näinud, nüüd tead, mis toimub ja kuidas käituda, aga võta näpust. Arvasin, et see jõusaali mees, kui ta stardipakkudele panna ja püstolist pauku teha, võib ka imesid korda saata. Aga ta silmavaade kõneles mulle millestki muust. Meenutas mulle midagi.

„Tere. Ma sain teate, et maksan ikka veel, kuigi ma arvasin, et detsembris lõppes mul leping ära?"

Ütlesin seda jumala rahulikult, kui mitte väikse, olgugi et utreeritud lustakussädemega suunurgas, et julgustab väsinud õpilaspoissatleeti, kes siin pühapäevasel päeval mingi tolmuimejaga jändama peab. Ta rebiski kohe arvutis minu lepingu ette.

„Kui te 2012. aastal meiega liitusite, siis allkirjastasite lepingu, kus on kirjas, et kui tahate lepingut lõpetada, peate andma kuuskümmend päeva ette teada." Külmalt. Julmalt.

Fakk. Kaks kuud. Kuskilt ajust kumas nagu läbi jah, et vist midagi sellist jubedat oli. Aga ma ei hakka protsessima, peaasi, et saab selle asja siin kuidagi kiiresti ja ekstsessideta tehtud.

„No selge. Lõpetame siis täna ära." Täiesti rahulikult ja mõistvalt. Mõnusalt. Tuleta endale meelde, et see jõmm siin huvitub tõenäoliselt ainult oma pükstest, et need ikka kitseneksid ja head välja näeksid. Ta ei viitsi siin jahmerdada sugugi enam kui sa ise. Tal veel see loll põrand vaja üle tõmmata, inimeste, külastajate vahel laveerides. Nagu ori. Mitte et ta oleks, aga sihuke kujutluspilt tuli ette küll.

Ma ei ole orjuse poolt.

Jõmm hakkas paberitega nikerdama.

„Järgmise kahe kuu eest maksate veel." Ta näitas mulle paberil, palju seda on. „Ja siis veel aastane hooldusmaks, mis on 25." *Joptvaju matt! No tengo dinero.* Aga no on nagu

on, siin mingi keelitamine midagi ei aitaks. See junn on pelk tööline. Pööbel.

„Olgu."

„Initsiaalid siia. Siia allkiri."

„Aga järgmised kaks kuud olen veel liige või ei?"

Igaks juhuks küsin. Seisan ju siin.

„Jah. Võite siin käia veel kuni 21. maini." Ta vaatas daatumi arvutist järele. Miks sa, kurat, ise mulle seda ei rääkinud, miks ma küsima pidin. Kui ma ei oleks küsinud, siis oleksin maksnud faking peaaegu kolme kuu eest, arvates, et ma enam siia tulla ei tohi. Sittama! Et sina seda tolmuimejaga puhastama ei peaks. Kuradi gnoom. Vaat nüüd just hakkan käima ja sittama. Nühi, ori, nühi!

„Aa, väga hea," naeratan terroristile. Loomulikult pole siit midagi vastu oodata. Ta klammerdab arve allkirjastatud lepingu külge ja ulatab selle mulle üle leti.

„Aitäh. Head päeva." Kultuur.

Ta vist nohiseb midagi vastu. Hüään. Ma ei tea, ma mõtlen juba järgmisest elumurest. Selleks on toit. Käingi poes ära ja seal läheb kõik hästi. Kassapidaja lõhnab meeldivalt, see tähendab, tema parfüüm. Aga see on selline väike kõrvalepõige. Avantüür. Selle lõhnaga pole mul tegelikult mitte midagi peale hakata.

Siis hüppasin postkontori juurest läbi.

Sellega oli sihuke lugu, et juba kuskil kaks nädalat tagasi sain teate, et on tähitud kiri, tähtis dokument, aga nõuab adressaadi allkirja. No mind pole ju kodus sel ajal, kui te neid kirju kohale toimetate! Ma ei saa sellest süsteemist aru. See on omamoodi räkit. Inimesed ju ometi töötavad. Arenenud, kultuursed inimesed. Ma pole mingi seanahavedaja, ma teenin omale pensionit ja vanaduspõlve välja. Oh pensionipõlv, oh pensionipõlv, millal sina tuled, mul on valmis juba pliiatsid ja suled. Seda selleks, et siis äkki

segamatult ja rohkem kirjutama hakata. Ma pole kröösus, kes kodus võib passida, omada kabinetti ja mereäärset suvekodu koos jullaga, kus lainetel õõtsuda ja kõrgemat kunsti luua. Ei! Ma soperdan päevaraamatut, töö kõrvalt, kesk koerte ja inglite kisa. Miks? Oh, ma ei tea. Tahan. Pean. Aga kui valiku ette pandaks, siis ma ei tea, mis saaks. No igatahes pinsini on veel aega ja seetõttu ei saa ma ju, kurat võtaks, saage aru, seda kirja kätte saada. Nad proovisid ühe korra veel, siis teatasid, et nüüd jätame postkontorisse, et minge ise järele! Tööinimene, palun minge ise järele, peale tööd, kui reeglina postkontor pannakse kinni samal ajal, kui enamikul inimestel tööpäev lõppeb. Mis siin maailmas toimub? Kus on siin loogika? Neetud vereimejad.

Aga no astusin postkontori juurest läbi. Kinni oli. Muidugi oli kinni, pidigi olema. Pühapäev ju. Teadsin seda suhteliselt raudselt juba minnes. No nii 99,99 protsenti. Alati on olemas võimalus, et mingi Hiina ime läbi, nagu läbi ussi munni, on see haru pühapäeval lahti. Panustasin kõik kaardid sellele 0,01 protsendile. Tegelikult oli poogen ja seetõttu muigasin ja naeratasin mõnevõrra arrogantselt, kui postkontori suletud uksest möödusin. Las ta olla, mind te juba oma lõksu ei püüa, sest ma ju tegelikult teadsin, et olete suletud. Otsige teisi lolle! Skeemitajad. Vibutasin mõttes kelmikalt, ent hoiatavalt näppu. Ei mingit raevu, ei mingeid vägivaldseid stsenaariume. Mingi rahu on mus siiski olemas. Kultuuristunud inimesena. Pealegi on osa niisugusest dalai-laamalikust leplikkusest tingitud sellest, et tean, tean, et see kiri tuli firmast, mis on mulle lähemal kui postkontor, ja niisiis, kui see kiri lõpuks peale mitmenädalast postkontoris istumist sinna firmasse tagasi saadetakse, hüppan sealt läbi ja võtan kirja otse sekretäri käest. Ei mingit postkontorit. Ei mingit bürokraatiat. Siis

vabandan ennast veel ilusti välja ka, et miks ma koju kätte ei saanud, ajan mingit umbluud tööst ja selle murdmise raskusastmest ja kuidas riigiasutus (NB! Riigi. Kuigi poliitikast, sellealasest retoorikast ja poleemikast hoian eemale – ajab ka veresugulased tapariidu) on nii neetult arutult struktureeritud, et maksumaksjad, see tähendab mina, peavad limpsama keelt, selle asemel et saada kätte neile nii oluline ürik. No see võib ka olla vähetähtis panderoll, aga *point* on sama. Tõepoolest, mis siin riigis, kurat, toimub. Sellel on kasud ka sees, sest vanapoolne sekretär soostub ja leelotab suga tükk aega sellest, kuidas kõik on hukas ja kuidas siis, kui tema noor oli, said kõik asjad aetud. Aga see bürokraatia nüüd, võeh! Lahkute veel suuremate hingesugulastena, kui te seda enne olite.

See oli seesama sekretär kes ükskord, vahetult peale seda, kui Ameerika 9/11 juhtus, seal kontoris ühte aktsendiga rääkivat araablase välimusega meest teenindas. Bambiino sorri, araablased, et teid näitena kasutan, aga mis ma siis ütlema pean? Musulman? Või kümnevõistleja? See oleks ju veel hullem? Igatahes kõik saavad aru, millele viitan. Asi aetud, ja kui „araablane" lahkus, ütles sekretär kõva häälega üle kontori – seal oli järjekord ja inimesi murdu –, ta ütles seda põlguse ja vihkamisega hääles, kuigi teenindanud oli „araablast" mesikeelselt ja naerusuul. Ta ütles nii:

„Nüüd ta läheb kindlasti ja paneb lennukiga kuhugi majja sisse."

Seal me seisime, kapihomod, kapirassistid, kapifeministid, kapitolerastid ja nõnda edasi, ja keegi midagi ei öelnud, tsiviliseeritud kodanikud, nagu me olime. Kõndisime välja ja naersime summutatult, et mitte näida täielikkude kapinendesamustena ja sarjasime isekeskis sekretäri teguviisi. Issand jumal, millises maailmas me

elame. Ja mingiks hetkeks kaldus meie poolehoiu kaalukauss rohkem marginaliseeritud populatsioonide, nende murede ja rõõmude poolele. Kes meist tundis empaatiapuhangut, keda tabas enesehaletsuse tulv. Tegelikult olime tollal kõik rohkem anti- ja kapi- ja muud sellist kui meile loomuomane. Ma ei ole rassismi poolt. Ismid on oma olemuselt istlikud.

Need Ameerika sündmused olid meid kõiki mõnevõrra raputanud. See araablane võis vabalt olla mingi armeenlane või isegi tumedat verd leedukas, aga sel hetkel kehastus ta terroristlikuks tõuks, õudusunenäoks kogu vikerkaarevärvilisele helgele inimkonna osale, keda loomulikult oli vähemalt valdav enamus. Kapihomo sirutas käe kapisõjardile ja nad mõlemad nutsid ühesuguseid soolaseid pisaraid. Kusjuures küsi, kellelt tahad, ka kõige heledaverelisemad leedukad olid Nõukogude armees täielikud munnid. Kui ka oli üks normaalne vend, oli see ülejäänud leedukate poolt põlatud ja kakerdas ringi nagu vaenelaps, kuna oli siiski leedukas. Paaria. Kogemusepõhine fakt, mitte mingi väärtushinnang. Samas on see kontekstispetsiifiline – väljaspool sõjaväge on leedukad väidetavalt normaalsed (ma pole ühtegi kohanud, aga no Gaudeamus jne) ja nende naised on ilusad (on-on). Sabonis meeldib mulle ka, nii et saate aru küll, onju.

No see kuradi jõusaali jõmm meenutas mulle kogu seda pulli ka. Ja siis veel see postkontor. Ei ole nad kumbki mulle midagi halba teinud. Tegemist on üksikisiku ja üksikkontori juhtumiga.

Läksin koju ja hakkasin Ehlvesti lugema. Midagi sealt esimesest loost oli nagu jäänud kummitama. Et haakus. Ja oligi – juba teises loos oli juttu nii välismaalastest kui jumalast kui enesetapust kui ka tillidest.

JOOKSEN

Joosta on hea, iseäranis siis, kui elu mõõnab, ja isegi siis, kui vorm on nullis ja vaevalt sõrgid. Seda enam. Jooks on mõnus kõrvalepõige, põgenemine. Eemale argisekeldusist. Kuulad muusikat ja kaob valu, mis tekib treenimata keha pingutusest – ja elust. Sa lihtsalt unustad selle. Keskendud muusikale ja kuidagi mööduvad märkamatult nii meetrid kui ka elu.

Ilm on mõnusalt udune, piserdab mingit seenekat, sellist, mida vaevalt tunned. Aga vinge tuul puhub läbi dressipluusi sisse ja lahmakas külma lõikab luusse ja tundub kuidagi rahustav, jahutav, hubane. Jooksed, aga mõne aja pärast hakkab mõte siiski liikuma. Läheb ikka argipäeva radadele.

Koer! Kuradi putkavaht!

Koerad koerteks, aga neid omanikke ei või teada. Neid ei või iial teada. Niisiis on mu tavaline strateegia, et nii kui koera näen, panen padavai teisele poole teed. Teen seda teatava passiiv-agressiivse demonstratiivsusega – läbi võsa ja nõgeste, kui vaja. Teadku, et olen häiritud ja et seda ma neile ei kingi. Üks koer, siis teine, siis kolmas. Sel päeval oli neid palju, ületasin alalõpmata teed. Alalõpmata ikka edasi ja tagasi nagu jänes, kes murdjate eest lippab. Samm oli tönts, muusika kõlas küll taustaks, aga mu mõte oli hõivatud. Mis pull see täna on? Muudkui

laveeri. Aga no lõpuks jõudsin koju ja ohkasin kergendatult. Päris hea tunne oli. Ja ajutine rahuldus tehtud tööst auga välja teenitud.

Visandasin oma jooksmise kaardi. Siis tähistasin mälu järgi läbitud marsruudi, see tähendab, et markeerisin koerte ja omanike eest põgenemise ja tee ületamise, tuginedes koertele ja põõsastele ja muudele sellistele orientiiridele (joonistasin ka need kaardile). Vedasin trajektoori rasvaselt punase vildikaga üle – siksak, siksak, siksak.

ÄRKAMINE

Veljo magas õiglase und, kui miski ta äratas.

Unesegaselt ajas ta end ühele küljele, toetus küünarnukile – päris istukile tõusmiseks polnud tal veel piisavalt energiat, enese voodist välja hiivamisest rääkimata. Ta silmi pimestas mingi tillemast tillem valgusallikas, valitsevas pilkases pimeduses üsna häiriv. Magan ma või olen ärkvel? Siis hakkas keegi rääkima. Paanitsema hakata Veljo ei jõudnud, sest õnneks sai ta kohe aru, et on oma voodis ja et see, kes räägib, on ta naine. Valgusallikas oli naise telefonis. Naine nimelt filmis Veljo ärkamist.

„On aeg minna," ütles naine kaamera tagant.

„Mis minna?"

„On aeg minna," kordas naine. Sugugi mitte kannatamatult, pigem justkui kraadikese lõbususega hääles – vaatame, kaua sul aega võtab, kas jõuab kohale.

„Minna kuhu?" Veljo sai aru küll, et naise toon viitab sellele, et ta peaks mõistma, millega tegu, aga ta oli endiselt liiga uimane ja unesegane.

„Haiglasse," ütles naine siis.

Nüüd Veljole koitis: naine hakkab sünnitama. Rõõmus ärevus ja kibelus tungisid ta meeltesse ja täitsid need. Ühtäkki oli ta täiesti ärkvel.

„Oh, perse. Oled kindel?" Ja adudes, et oli just ropendanud. „Oih, sa filmid, vabandust."

Seda näevad ju hiljem lapsed. Vanurid (äi-ämm, sugulased).

Ta hüppas voodist välja.

„Kas lähme kohe?"

„Millal iganes sa valmis oled," ütles naine. Mingitest valudest see tunnistust ei andnud, ju olid tuhud kontrolli all. Naine seletas. Tuhud olid, aga tolereeritavad.

„Kas ma duši alt võin läbi hüpata?"

„Jah, käi kähku ära."

„Olgu, kümme minutit, mitte rohkem." Ja ta lippas voolava vee alla.

Naine oli pakkinud koti asjadega, istu ainult autosse ja sõida. Nüüd oli Veljo ärkvel ja täiesti arusaadavatel põhjustel õhinas. Natuke närvis, aga enamjaolt positiivselt meelestatud. Neil pidi sündima tütar. Nimigi oli juba välja mõeldud, kõik oli paigas. Aga naisel oli terviseprobleeme, mis ta sünnitamisel teatavasse riskigruppi paigutasid, nii et Veljo oli siiski mõnevõrra pabinas ka. Oli teada, ja arstid kinnitasid, et nende järelevalve all on risk minimaalne ja probleemide ja tüsistuste teke kaduvväike, aga sellegipoolest – kõik oli võimalik. Veljo oli muuhulgas lugenud teaduslikku filosoofiat. Ta meeled olid tekkinud skepsisest ja agnostitsismist segaduses. Nagu tuulelipp.

Haiglas pandi ta algul naisega ühte ruumi. Arstid ja õed saalisid siia-sinna, nii et Veljo jõudis vaevalt jälgida, kes on kes ja mis toimub. Naine näis kõige selle sees olevat täiesti rahulik ja rõõsa. Veljo arvas, et temagi on nagu vana rahu ise ja nagu kala vees, aga tasapisi hakkas teda valdama unenäoline tunne. Justkui sel korral, kui talle pidi tehtama operatsioon ja ta mäletas end tasapisi teadvusetusse vajuvat, kui temasse lasti voolata valuvaigistite ja rahustite segu. Mälupilte jäi üha vähemaks – ja siis kõik kadus. Teadvusele tulemine oli nagu aeglane unenäost ärkamine. Kahlamine läbi udu, püüdmaks saavutada selgust, kontrolli, ja siis virgumine. See oli pelutav, aga päädis

teadmisega, et kõik on läbi. Et kõik on korras. Ta mäletas täpselt tunnet, mis teda valdas, kui ta mõistus selgeks sai, mäletas täpselt, et teadis, kuidas operatsioon läks – teadis seda täpselt veel enne, kui keegi talle sellest rääkis. Operatsioon ebaõnnestus. Kirurg selgitas talle hiljem, silmad maas, hillitsetud, tehtud joviaalsusega, mis oleks pidanud süstima optimismi.

Ka nüüd tundis Veljo end mingisse udusse vajuvat. Tema ees suleti teadvuse loor, aeglaselt, ent vääramatult. Ja siis oli kõik läinud.

Järsku seisis ta operatsioonisaalis. Ta hoidis sünnituslaual lebava naise kätt, naise alakeha oli vaateväljast vaheseinaga ära lõigatud, nii et võimatu oli näha, mis teisel pool toimub. Siis Veljole koitis – keisrilõige. Kuskilt oli see talle meelde jäänud. Ta kiikas üle sirmi, oli parajalt pikk, et näha, kuidas kolm täies varustuses meditsiinitöötajat seal askeldavad. Ja vups, välja tuli verine ja lõgane keha, keegi lõikas nipsti läbi nabanööri, ja juba toimetati see pisike lõgane keha ruumi teise otsa, mingile lauale. Jõudsin just õigeks ajaks, mõtles Veljo.

„Isa, te võite minna vaatama," julgustas arst üle sirmi. Ta ütles „isa".

Veljo vaatas automaatselt naise poole, mine-mine, julgustas ka see, ja mees hakkas masinlikult astuma.

Lauani jõudes nägi ta, kuidas kaks meedikut, üks mees ja üks naine, tillukest keha töötlesid. Nad masseerisid, venitasid ja koputasid last. Laps ei liigutanud, ei teinud häält, ei näinud hingavat.

Laps ei näinud olevat elus. Veljo konstateeris seda kui fakti, emotsioonitult.

„Mis toimub?" küsis ta juhmilt.

„Kõik on korras," ütles mees ja masseeris agaralt lapse rinnakorvi.

Nüüd teadis Veljo intuitiivselt – midagi on valesti, aga ta ei osanud midagi teha. Niisiis seisis ta seal, teades, et möödunud on mõned sekundid, mis tundusid otsekui mingi ebamäärane lõpmatu, unenäoline ajaühik. Veljo lihtsalt seisis ja vaatas tuimalt, kuidas mees rabeles, küll pea, küll käte, küll jalgade, küll tibatillukese rinnakorvi kallal. Siis keeras ta keha kõhuli ja masseeris selga.

Veljo tundis, kuidas tal selg sügelema hakkas ja ta sirutas käe, et sügada. See oli alateadlik, reflektoorne käitumine. Talle meenus, et tal tuli seda alatasa ette töö juures, ülemusega. Viimasel oli komme stabiilselt vuntsi ühest nurgast sikutada ja keerutada. Ja sageli tõstis Veljo tahtmatult käe ja hakkas sügama ninaalust kohas, kus oleksid pidanud lehvima vuntsid. Veljol vuntse polnud.

Ta sirutas käe, ja meedikutele tähelepanu pööramata katsus väikest selga. Maskis mees pöördus hoiatavalt tema poole, justkui tahtes Veljot hurjutama hakata, aga ju hoidis miski teda tagasi. Ka naine ei teinud enam midagi, ta lihtsalt seisis seal. Käed rippu. Läbi maskide ei olnud nende nägusid näha, aga Veljo ei oleks neid vaadanud niikuinii.

Veljo silitas õrnalt sametist selga.

See on tõesti sametiselt pehme. Kuidagi nii mõnus. Loodan, et mu kuivad ja mõhnalised sõrmeotsad seda nahka ei kriimusta. Haiget ei tee. Ta asetas terve peopesa seljale – kogu selg ja osa pisikest peput jäi tema labakäe varju. Ta pigistas kämbla kokku justkui keha emmates. Selline väetike, ma peaksin su sülle võtma. Ja Veljo võttis tombu oma käte vahele, surus selle vastu rinda, surus huuled vastu udemeis peakest.

Laps liigutas. Laps vääksatas, vaevukuuldavalt, aga mingit häält ta tegi. Ja siis tegi ta silmad lahti. Hallikas-pruunikad-udurohelised. Meedikud asusid lärmama ja

rahmeldama nagu tõbised, niipalju sai Veljo aru, aga ta ei pööranud sellele teab mis tähelepanu.

Ta võttis oma käe lapse seljalt ja pani põsele. Käsi oli lapse kehast täiesti soe. Ja natuke niiske. Veljo masseeris mõtlikult oma põske. Laps liigutas ja häälitses.

„Palju õnne, isa! Ilus ja terve tüdruk," kinnitas maskis mees, hääles pulbitsev ind, ja askeldas lapse kallal mingi lapiga.

Tean isegi, mõtles Veljo. Tean isegi.

Ta võttis taskust telefoni.

OMA KABINET

Kui Ants lõpuks töö juures päris oma kabineti sai, pani ta kõigepealt kohe ukse kinni ja tantsis natuke.

Tantsis, et väljendada oma rõõmu. No nii, sümboolselt. Sest Ants arvas – väljend „suurest rõõmust tantsima" on praegu täiesti omal kohal, niisiis tähendas see seda, et Ants oli rõõmus, ja ta teadis kindlalt, et oli, ja kuna ta oli rõõmus, siis ta tantsis. See oli lihtsalt enesestmõistetav. See Antsu tants oli selline, mis polnud nagu päris tants, et nagu oli ja ei olnud ka, aga Antsule endale see tants väga meeldis. See ei olnud nagu päris tants selles mõttes, et tegu ei olnud väljapeetud tervikuga nagu näiteks paaristango või popmuusikal põhinev modernne soolotants. Ei, see oli selline segment, osa tantsust, ühel tantsuliigutusel põhinev episood, mida Ants oli ennegi esitanud, mõnikord iseendale, mõnikord ka väiksele publikule, esitanud kui sellist väikest stseeni ehk sketši. Seda viimast mitte mingi ametliku esinemise mõttes, vaid lihtsalt et demonstreerida oskust, kunsttükki, mis Antsu arvates eeldas üsnagi arvestatavat talenti.

Selle tantsu ja selle oskamise juured ulatusid Antsu kooliaega. Ta oli siis olnud põhikoolis ja mäletas, et kord esines mingil koolipeol tüdrukute liikumisrühm. Nad tantsisid mingi tolleaegse populaarse loo järgi, nagu näiteks ansambli Apelsin „Väärin muud". Või midagi sellist. Antsul ei olnud meeles, mis muusikaga oli olnud tegu. Igatahes

oli Antsule sellest esinemisest silma hakanud üks konkreetne liigutus. See kindel liigutus näis Antsule nii kihvt, et valdas ta meeled kui midagi ülimalt ihaldatavat ja tal tekkis meeletu kihk see otsemaid ära õppida. Ta jälgis liikumisrühma tüdrukuid kõrgendatud tähelepanuga ja arvas end mõistvat, millistest osadest, elementaarsetest liigutustest ja elementidest teda nii paeluv tants koosneb. Ta läks koju ja hakkas kohe proovima. Endalegi üllatuseks avastas Ants – ei olnud raske. Kohe tuli välja! Ants sai hoo sisse ja muudkui tantsis, ekstaasis oma edust, oma võimekusest sooritada midagi, mis senimaani tema ettekujutuses jäi ekspertide pärusmaale ja tavainimeselt (pööbel nagu ta ise) meeletut harjutamist oleks nõudnud, ehk üldse mitte välja tulnud. Niisiis Ants muudkui tantsis ja imestas: fantastiline, ma tantsin nagu tipp.

Liigutus iseenesest oli umbkaudu sihuke. Põhimõtteliselt oli see vaheldumisi jalalt jalale hüppamine, nii et alustasid keskelt, jalad põrandal koos, siis viskasid vasaku jala vasakule välja, lüües põmm! kanna maha, nii et varbad on üles sirutatud, siis virutasid selle jala keskele tagasi, mõlemad jalad maas, siis parem jalg paremale välja kannaga maha kopsates varbad püsti, siis parem jalg keskele tagasi, siis jälle vasak ja nii edasi. Ikka vasak ja parem, vasak ja parem, ja muudkui hüpled niimoodi. Omamoodi „Oige ja vasemba". Nipp ning iva olid selles, et seda pidi tegema kiiresti. Nii paistis kogu asi efektsem. Kui asi juba käpas, panid käed puusa ja tegid seda nagu boss. Ants tegi seda nagu boss.

Nagu öeldud, polnud Antsu rõõmul otsa ega äärt. Iseäranis arvestades, et see oli ainuke liigutus, mis Antsul välja tuli. Anomaalia. Ants, arvates, et avastas endas uskumatu talendi, proovis ka muid lahedaid tantse, aga täiesti edutult. See oli tõepoolest ainus element, ainuke

lahe knihv, mis Antsul välja tuli. Ja Ants, sellega leppides, hakkas seda eksponeerima, kus aga võimalik. Inimesed, arvas Ants, näevad seda ühte lahedat liigutust ja arvavad kindlasti – oh, kuradi lahe tants, küllap see mees oskab ka muid jumalast ihaldatavaid asju – kindlasti kandub niivõrd ülegraanne tehnika üle ka teistele elualadele ja miks mitte ka Antsu temperamenti ja iseloomu; oleks lahe temaga sõbruneda, kuna ta on ilmselt väga populaarne ja hea inimene. Ja eks Antsul oli selle tantsuga aastate jooksul nii edu kui ka tagasilööke, aga Ants ei loobunud tantsust, vaatamata kõigele. Rõõmu, otsustas Ants, on sest tantsust siiski rohkem.

Niisiis nüüd, väljendamaks oma rahuolu, nagu öeldud, polnud siin pikalt mõelda – Ants lükkas oma uues kabinetis tooli laua alla, pani ukse kinni, vaatas veel enne uksest kahele poole koridori, et kas keegi seal ei passi, ja kukkus tantsu vihtuma. Tantsis vaat et pareminigi kui noorena, knolipõlves. Ja rõõm oli ka sellest.

MEINHARD JA LEPO

Meinhard ja Lepo olid onupojad. Täpsemalt lelle-pojad. Nende isad oli vennad. Niisiis olid nad ka nõod. Meinhard oli Lepole nõbu ja Lepo oli Meinhardile nõbu. Nõbu!

Nad elasid lähestikku, see tähendab, nende isad elasid, ja nii kasvasid nad koos. Mängisid koos tatikast saati, koos hakkasid suitsetama, koos kaotasid süütuse kohalikule linnule, kelle nimi oli Kristiina, aga kutsuti teda Lambaks, kuna tal oli selline hääl, nagu kits mökitaks. Aga jah, ei, kutsuti Lambaks. Jõid ja kaklesid ka koos. Ja kui vaja, said peksa. Põhiliselt Meinhard. Meinhard ja Lepo olid, vaatamata puhutistele separatsioonidele – no kord oli Lepol mingi oma punt mõnda aega ja ta ei andnud end eriti näole, samas kaotas Meinhard kord pea ja hülgas ühe naise tõttu sõbrad, mölakas niisugune – niisiis, vaatamata kõigele olid nad nagu vennad. Need üksikud draamad olid suures ajaratta möllus kööme ja nõbude vere ja vendluse kontekstis täielik titekaka. Meinhard ja Lepo olid teineteisele sisimas, sügaval südames täiesti truud mis truud. Ja kõik teadsid seda.

Sirgusid mehed vanemaks ja läksid tööle. Ametlikult Meinhard kalamajandisse liinile. Lepo advokaadifirmasse. Meinhard pani kalu kasti, rüüpas õlut, pea oli haige küll, aga läks kohale. Tipp-topp oli. Lepo läks linna kooli, et teeb baka. Tegi baka ära, ja siis, et ärijuhtimist. Magistrisse

ja saigi. Kandis ülikonda. Meinhard kandis kummist tunkesid. Ja täitsa pohhui oli, sest kui mehed maal kokku said, siis lämisesid, nii et maa must, kaelustasid teineteist ja vandusid igavest truudust, ja kui kukkusid, said poriseks nii tunked kui ülikond. Emake maa ei diskrimineerinud.

Siis tegi Lepo oma äri. Äri õitses, vorst suitses, Lepo nägu läikis. Said siis jälle Meinhardiga kokku, aga Lepo rääkis nüüd muudkui ärijuttu *à la* „Kurat, kus mul läheb alles hästi ja kus mul on alles plönni ja naised jooksevad ise läbi kohtade, kus käin." Suurustas üha. Enne olid nad rääkinud kohalikest lindudest ja *heavy metal*'i vältimatust võidukäigust maailmatasandil. Nüüd huvitas Lepot üksnes tema enda võidukäik. Meinhard õhkas kaasa: oled kõva mees, Lepo, oled, kuradi lahe. Ja pold hullu miskit. Tegid eri asju, aga nende olemist see teab mis ei seganud. Pold ei kadedust ega midagi. Sest parameetrid olid nii erinevad. Ega Lepo tegi välja ka.

Siis läks kalamajand pankrotti, Meinhardi töö kosmosesse ja ta elustandard alla. Meinhardil polnud ei haridust ei kraade, olid kaks kätt ja lihtne süda, no kui, siis ehk tsipake krutskilik. Sõltuvalt olukorra väljapääsmatusest. Nüüd aga nuttis nats ja jõi ja nuttis, aga tegi nipet-näpet ja sai hakkama. Vedas kuidagi välja. Lepol oli algelisest rohkem empaatiat ka. Ja raha. Pole hullu, saad hakkama. Ja käristas välja. Sitta see 100 raha. Aga kui Meinhard siis ükskord ise küsis, endal silmad maas ja tämber ebalev: „100 kulli saad anda?", siis oli, et: „Ei, kuule, kurat, just sai äri alla pandud. Sorri vaan!" Ja ebamugavustunde piir ja raha vari langes meeste vahele. „Pole hullu, saan aru!" ütles Meinhard. „Tavai, lähen, bisnis, üks diil vaja teha. Ool rait." Aga mekk, mis man jäi, oli paha.

Meinhard sai saekaatrisse tööle, midagi ikka. Käis poes ja jõi vormileiba, silku, mõne õlle vahel ka ja reedeti ikka

pooliku ehk paar. Jõmises nagu muiste. Aga teleka eest maksta ei jõudnud. Kurat! Pidi ikka laenu võtma. Need kiirlaenud, need on head – kohe plönn tasku, ei mingit passimist. Ja võttiski. Ja võttis veel. Pärast maksan. Aega ju on. Ja kuukas viina, mis ei olnud tema oma. Kiirlaen. Ilgelt kirve protsendiga ju. Siis hakkasid teated tulema, et kui sa ei maksa, siis arestime ja võtame ja midagi veel, millest Meinhard hästi aru ei saanud, aga teadis – asja lood on sitad. Vaja on abi.

Lepo polnud ammu käinud. Aga no siis said poes kokku. Lepol olid korvis suitsusink, roosid ja Tullamore Dew. Meinhardil leib ja üks õlu. Kurat, jah, nii kiire on olnud, näe, pole saanud aega läbi astuda. – Tule ikka, Marju ka küsib ja Romet. – Ja-jah, tulen ikka. – A kuule, ja võtab Lepol nööbist kinni, sul vist oli ka nende kiirlaenudega midagi tegemist, äkki saad aidata. – Kuule, ei, just läks projekti alla, pean nüüd jooksma, oluline kõne. Tavai. Lepo kaob kiiremini kui sitt uttu.

See oli Lepo firma mis Meinhardi nahka kooris. Lepo teadis. Meinhard veel ei teadnud, aga varsti sai teada. Risto rääkis. Ristol oli majanduse peale taipu ja kodus internet. Kuradi sullerid koorivad lihtinimese paljaks, vereimejad. Lepo, oh Lepo. Kas tõesti? Meinhard oli marus ja jõi ennast täis. Helistas Lepole ja jättis vastiku sõnumi.

„Söö sitta, Lepo!" Nii ütles ta oma jauramise lõpul. Mitu korda.

Persse käigu, mõtles Lepo, elada ei oska, põle minu asi. Ja nende elud tegid kahvli, läksid eri suundades. Nende teed ei ühtinud enam.

Meinhard vireles. Sai koba peale mõned võlad maksetud. Võttis uut ka kaela peale. Aga Meinhard, kaanis mis ta kaanis, oli tööl tubli andja. Sai jaole ja edasi ja palka juurde ja asi läks paremaks. Ei midagi revolutsioonilist,

aga sinnapoole. Teleka sai ikka makstud ja õllevee või mõku ka toodud. Temasuguseid oli nagu kirjusid koeri. Istusid maha ja midagi.

Lepo elas uhket elu. Aga siis läks Lepol asi karmiks. Läi läinud ülbeks. Käis kohtus, kaotas, rahad läinud. Ja snamgi veel. Läks Lepo maja, läks auto, kadusid naised. Kaun. Lepo redutas vanematekodus. Et ärge kellelegi rääkige, kuni ma jalad alla saan. Ja ega ei rääkinudki, Lepo isa ja Meinhardi isa, vennad, olid raksu läinud, poiste pärast. Raha pärast. Täiesti proosaline olukord.

Ükskord läks Meinhard sisseoste sooritama. Et võtab paar viina juurde. Kell oli hiline, aga no otsa sai ja Risto ja Ailar ootasid. Sisenes kauplusse ja silmas üht kuju riiulite vahel luusimas. Kurat! Lepo! Mis ma teen?

Lepo meeltes valitses kaamos. Ja lihtsalt mark oli maani täis. Ta ei tahtnud oma habemes jebalnikut enam isegi peeglist näha. Palju ei puudund, et oleks läinud kinni, aga nüüd nägigi välja nagu ärakaranud vang. Elas ka nagu vahialune, tööd ei olnud, leiba natuke oli, vanemate katuse ja reeglite all. Lootust suurt pold, kuigi oleks võinud olla. Kannatas, et elab kaua – aga no mis elu see oli. Isa oli ammu tüdinenud. Suur mees, mine leia töö, ära nuta omaenda pattude otsas. Aga no Lepol oli, nagu öeldud, deprekas, ja kuukas õlut ja viina, kus aga sai. Oligi poes, ei võtab mõned õlleveed. Sobras taskus, suurest õllest jäi raha puudu. Persse! Ja ta kakerdas näiliselt sihitult riiulite vahel. Oligi sihitu. Nii Meinhard ta leidiski.

„Söö sitta, Lepo!" kihvatas Meinhardis hetkeks. Sest mida ta mäletas, mida ta mälu vingerpuss talle ette sööts, oli Lepo reeturlikkus. Ja mitte vendlus. Lähen löön sel tõusikul, sel sitakotil tati üles. Nüüd oli ta selleks võimeline. Ta oli Lepost üle. Ja ta hakkas liikuma.

Läks aga.

Meinhard nägi Lepo kössis, halli, närtsinud kuju. See polnud see ärihaist Lepo, keda Meinhard sitta sööma oli saatnud. See Lepo oli selle teise Lepo hale vari. Meinhard vaatas seda kuju ja see kuju oli seal riiulite vahel nagu hunnik õnnetust. Nii kuradi vastupidine sellele, mida Meinhard oli ta oodanud olevat. See tõdemus puudutas Meinhardi ajus mingit teist, primitiivset ollust. Ja talle meenus, et kord, kui nad olid tatid, ja olgugi et mingi lolli teismeliseteemalise jama tõttu parajasti nugade peal, oli Lepo nagu vend, kes ta talle ju praktiliselt oli, tema eest välja astunud, nagu oleks see tema südameasi. Üks vana siga, kes oli ühtlasi loll, pani Meinhardile piki tatti. Lahtise käega. Mis oli veel armutum kui mehemoodi rusikaga panemine. Ei mäletanud Meinhard sedagi, et mille eest. Mäletas ainult valu, šokki, hirmu, pettumust ja abituse tunnet, mis teda valdas, kui ta mõistis – ma ei saa midagi teha. Olen nagu vana jobu ja keeran teise põse ette. See oli Meinhardi elus alandavamaid momente. Kuskilt kargas välja Lepo, virutas seale ilusa konkreetse täie. Ilma lamendita, ilma häält tõstmata – asjalikult, selgelt, just kui näidates, et ta kontrollib olukorda. Jõhkard taandus momentaanselt. Ja nägi Meinhard Lepo näost, et sellest kontrollitusest tapatööni on vaid sammuke. Sealt ka see näiline vaoshoitus. Ju oli selle impulsi, selle varjundi tuvastanud ka agressor. Meinhard ei teadnud, mida teha, seisis, endiselt abitu, kui ehk mõnevõrra kergendatult, mõnevõrra pinges – mis nüüd? Oleme ju vaenujalal.

„Meinhard, tule," viipas Lepo. Ta näos oli nii palju soo just, hääles nii palju veenvat vendlust, et Meinhard lihtsalt läks. Ja nad olid taas lahutamatud. Sest nii nad tegelikult olid mõeldud olema.

Meinhard lähenes Lepole.

„Lepo."

„Meinhard."

Lepo ei näinud Meinhardi tulekust ei kohkuvat, ei üllatuvat. Tema olekus ei olnud ei pelgust, ei häbi, ei ärevust. Oli pentsikult loomulik, et ta siin nii seisis ja Meinhardile vaatas, nagu poleks nad ealeski rääkimist lõpetanud. Ta sirus taskus ja tõi välja ühe kortsus rahatähe.

„Meinhard. Mul jääb suurest õllest natuke puudu." Ja ta vaatas taas Meinhardile otsa, nagu oleks see kõige tavalisem asi – siin seista ja asja arutada nagu siis, kui nad mõlemad veel parajad sitarattad olid ja pidid alatasa siit ja sealt viinaraha kompunnima.

„Ma sain just palka." See oli tõsi. Meinhard oli just palka saanud ja see polnud kõik teleka või üüri alla läinud. Sulli oli.

„Lepo, tule," ütleb ta siis, sest midagi muud ta öelda ei taha.

Ja Lepo läheb, sest midagi muud ta teha ei taha. Nad hakkavad kõndima. Meinhard ostab neli viina, ühe Fanta, mõned õlled ka, ja nad liiguvad vaikselt õhtuses õhus.

„Meinhard." Lepo neelatab. Et hakkab midagi ütlema.

Meinhard ei vasta.

Nii ei ütlegi Lepo midagi.

KUJUNDILOOME

Tol korral oli mu eesmärk lihtsalt kohale jõuda. Seda, et sõit saab pikk olema, teadsin; seda, et ta veel võrratult pikemaks kujuneb, ma ei teadnud. Ma olin seda teed sõitnud palju kordi, aga seekord oli sihtmärk tavalisest natuke eemal. Ei midagi erilist, tavalise kohtumiskoha asemel otsustasime kokku saada teisel pinnal. Lihtne.

Mu sõidu siht ei olnud ainus, mis oli tavalisest erinev.

Ma läksin Laura juurde. Läksin Laura juurde, nagu olin läinud arvutuid kordi enne. Aga seekord oli Laura erinev. Ta oli tõsisest kiindunud kaaslasest muutunud ülemeelikuks ja ettearvamatuks jeekimnümfiks. See muutus oli aset leidnud viimase kuu jooksul ja see oli pelutav.

Ma ei olnud Laurat paar nädalat näinud ega teadnud, kelle ma täna ees leian. Ka ei teadnud ma, kuhu ma täpselt lähen. Olin hirmul. Sõna otseses mõttes kartsin.

Teekonna esimene osa oli mulle teada ja mugavam. Siis, mida aeg edasi, seda ebamugavamaks ja heidutavamaks kõik muutus. Lõpuks olin sunnitud minema teele, kus ma kunagi varem ei olnud sõitnud. Eksisin kohe. Alul oli see selline tuttavlik, olgugi et ebamugav moment, millele suurt tähelepanu ei omista – panin ainult ühes kohas mööda, küllap leian kohe taas õige tee. Aga mida edasi, seda selgemaks sai, et seda teed ma ei leia. Ekslesin tunde ja sõitsin maha tohutu hulga lisakilomeetreid, kuna tundsin, et kui jala gaasilt võtan ja peatun, on minu jaoks kõik lõppenud.

Olen tupikus, millegi lõpus, pääsmatult kohal. Ja sealt pole enam väljapääsu. Ägisesin agoonias ja vajutasin gaasi.

Siis jõudsin kohale. Ma nägin Laurat juba eemalt tulemas ja teadsin hetkega, ilma et oleksime sõnagi vahetanud, et see ei olnud „minu" Laura. Ja teadsin ühtlasi ka seda, et olin jõudnud lõppu. Ma võisin seal rabeleda, sõita meeleheitlikult igas suunas, sealt ei olnud enam kuhugi jõuda. Ma ei tahtnud seda muidugi endale siis tunnistada ja rabelesin veel mõnda aega meeletult. Lootsin, et kui väga ponnistan, siis kannavad mu pingutused vilja. Loomulikult ei kandnud. Tagantjärele alati mõtlen, et see kõik oli üks kohutav kujundite ja metafooride möll.

PIKEMAD RÄNNAKUD

Oma pikkadel rännuretkedel, kui katta oli suur vahemaa, kaldusin sageli, selmet ümbritseva looduse pakutust osa saada, mingisse unistustemaailma. Kõndisin niimoodi pikki kilomeetreid, kõigest välja lülitatud, elades iseenda loodud fantaasiamaailmas, ja nõnda möödus teekond üpris kiiresti. Märkamatult. Olin sellist unistamist harrastanud ka oma endises argielus ja erinevatel aegadel võis see olla mõni sõber, pereliige või keegi muu, kes minu seltskonnas viibides mu ulmaelu katkestas, kuna ma keset elavat keskustelu ehk niisama melu hajameelselt ja eemalolevalt mingisse tühja punkti vaatasin, pilk klaasistunud.

„Millest sa jälle mõtled?" Sageli kaasnes sellega müksamine, puudutus, et olla kindel, kas ma üldse reageerin. Nii kaugel näisin ma olevat.

See siis tõi mind reaalsusesse tagasi.

Nüüd, üksi oma eksirännakutel, polnud mul kedagi, kes oleks mu unelustesse sekkunud. Niisiis, nagu öeldud, kõndisin pikki vahemaid, praktiliselt hoomamata, mis minu ümber toimub. Masinlikult. See kõik oli minu jaoks loomulik.

Tol sügispäeval kõndisin Saraatovisse. Olin eelmisel ööl peatunud Lugovaja lähedal, ja kui hahetas, ütlesin pererahvale, et jumal neid ja nende külalislahket koda õnnistagu, haarasin oma seljakoti ja kukkusin jälle kõndima. Saraatovisse jäi ligi 300 kilomeetrit. Ilm oli pilves

ja jahe, kohati piserdas peenikest vihma, mis kattis mind paksu uduse kihina, mind siiski päris märjaks tegemata. See ei olnud kõige mugavam. Ja ajendas mind rändama. Rändama ära Venemaa avarustest ja minema kuhugi, kus polnud vihma.

Olin kaubamajas ja vaatasin niisama ringi. Mõnikord meeldis mulle seal käia ja vaadata asju, mida oleksin tahtnud, aga millest teadsin, et praegu ma neid endale lubada ei saa. Käisin siis niisama, seirasin, katsusin, kompasin materjali, mõnikord proovisin selga ja kujutlesin, et ese ongi minu ja ma kõnnin tänaval ja tunnen end hästi, kuna see rõivas on mul üll.

Kõndisin kaubamajas ringi, kuni jõudsin kohvikuni. Otsustasin võtta ühe kohvi. Segasin kolm pakikest suhkrut ja ohtralt kohvikoort hoolikalt ära, võtsin salvrätiku ja istusin tillukese ümmarguse laua taha, et nüüd istun, naudin head rüübet ja vaatan mööda saalivat, askeldavat rahvahulka. See oli põnev tegevus ja konti ei murdnud. Kohvik koosnes umbes seitsmest või kaheksast lauakesest, mis olid suhteliselt ahta ala peale kokku pressitud. Siis, kui olin maha istunud, kohv ilusti käeulatuses, jalad välja sirutatud, et nüüd alles nautlen ja vaatlen, märkasin, et minust paar lauda eemal, näoga minu poole, istub naine.

Teadsin otsekohe. Võpatasin erutavast äratundmisest ja süda hakkas lööma nagu pump, mis ta oli. See naine aga oli Jo-Anne Bench. Unustasin oma kohvi ja inimesed. Jo Bench, nii teda teati, oli ansambli Bolt Thrower bassimees. Bassinaine. Naisbassimees. Bassist. Basskitarrist. Puterdasin selle määratlusega mõnda aega, siis mõtlesin, pohhuü, on kes ta on, ta on siin. Olen teda imetlenud, nagu näib, justkui imikust peale. Ja siin ta on, istub jumala üksi, ei mingit fännide karja, andunute horde, isegi mitte sõpru ega pereliikmeid. Täiesti ihuüksi. Niisiis, ma pean midagi

tegema. Ma pean temaga rääkima. Kui ma seda praegu ei tee, ei andesta ma endale oma elude lõpuni. Nagu seda korda, kui nägin tänaval oma kadunud vanaema, kõhklesin ainult hetke, ja läinud ta oligi. Ma ei andesta seda endale ealeski. Sellistes olukordades ei tohi ebaleda!

Tõusin käte värinal ja aju surinal ning hakkasin liikuma. Närv oli nii suur, et kartsin, et koperdan ja kukun. Kuidagi ma siiski Jo lauani jõudsin. Ta vaatas oma tassilt, roheline tee, pakun, üles, enne kui ma suu lahti sain.

Vaatasime niimoodi hetke teineteisele otsa, siis poetasin, käheda häälega:

„Tere. Tohin ma teiega hetke kõnelda?" Köhatasin kohmetult, et häält kähedusest kasida ja seisin nagu puukuju, hingevõbinal – kuidas ta reageerib?

„Jaa. Palun." Täiesti sõbralikult. Ta osutas toolile tema vastas.

Ma peaaegu et kukkusin sinna toolile, sest tundsin, et kui ma kohe ei istu, ma tõesti kukun või pean lihtsalt jooksu panema. Tõmbasin siis hetke hinge ja kosusin natuke. Seda oli lihtne teha, sest Jo naeratas julgustavalt ja lihtsalt ootas. Ei mingit survet! Imekombel see aitas.

Hakkasime rääkima.

„Mis s-sa siin teed?" Läksin konarlikult sina peale üle. Peaks tõstma enesekindlust?

„Reisin niisama."

„Üksi?"

„Üksi jah." Jo Bench, täitsa üksi!

„Mis sa ise teed? Elad siin?"

„Elan jah. Tulin lihtsalt poodi. Vaatan niisama ringi, midagi ei osta." Naeratan kohmetult oma ülestunnistuse üle.

„Heh. Ma käin ka tihtipeale nii poes. Vaatasin ka siin ringi enne. Midagi ei ostnud."

Ja me rääkisime nipet-näpet ja see oli täitsa lahe ja sundimatu. Aga no ma pidin ju ikka bändi kohta ka küsima. Lõpuks, kui arvasin, et oleme piisavalt mugavalt tuttavad (olin paaril korral hoolitsevalt küsinud, et ega tal kiire pole ja ega ta minema ei pea, mille peale ta kostis, et ei, tal pole kiiret kuhugi), ütlesin otse:

„Bändist tahad rääkida?" Trummeldasin sõrmedega laual, siis nägin seda, surusin käe tasakesi rusikasse ja peitsin rusika laua alla sülle.

„Miks mitte," ütles Jo, jälle vaikse julgustava naeratusega. Hingasin pahinal välja – olin hinge kinni hoidnud. Eru-tusin. Väljavaade – Jo Benchiga muusikast rääkida, mida vaid vähestel ajakirjanikel on õnnestunud teha, ja sedagi formaalses professionaalses keskkonnas – oli üpriski hulhutav. Ja ma pidin seda ütlema.

„Ma jumaldan teie muusikat. See kõneleb minuga täiesti erilisel moel. Seal on mingi see, mingi miski, mis mu peas ja hinges täiesti erakordse atmosfääri loob. Ma ei oska seda seletada, aga nii see on."

Kas moosin liialt?

„Ma arvan, et see on nii ka minu peas. Minu hinges."

Ja Jo vaatas mind sellise rahuliku teadja näoga, ja olgugi et tema oli looja ja mina tarbija, oli selge, me tunneme sama. Iga tarbija sama ei koge. Ega iga loojagi.

Sellest hetkest oli meie suhtlus veel vahetum. Tundsin, nagu oleksin Jod tundnud juba pikki aastaid. Me veetsime selle päeva koos, käisime linnas, näitasin talle vaatamisväärsusi, viisin ta oma pisukesse korterisse ja tegin talle teed. Käisime mu vanemate juures ja ma tutvustasin teda, nagu tutvustatakse vana head sõpra, kes millegipärast pole sattunud enne läbi astuma. See oli ebareaalne. Siis, õhtul, kui juba hiline tund hakkas kukkuma, läks Jo oma hotelli ära. Me vahetasime kontaktandmeid ja kõik mu

selle juurde kuuluv ja lubasime peagi jälle kokku saada. Loomulikult olin ma nüüd Bolt Throweri lava taga oma kuli, mitte lihtsalt mingi glamuurne VIP, vaid keegi, kes lihtsalt on seal, kuna Jo seda tahab. Üks neid lugusid, kus kuulsus kohtub suvalise fänniga ja neist saavad head sõbrad. Seda ei juhtu ju elus? Või juhtub? Nagu öeldud, kõik tundus ebareaalne, midagi sellist, mis juhtub ainult unes, aga mitte päris elus. Aga seal ma olin ja see kõik juhtus. Mina ja Jo-Anne Bench. Näpista end kasvõi käsivarrest, et selle reaalsuses kindel olla.

Niimoodi uneledes tundsin midagi. Keegi sikutas mind varrukast.

„Onu. Onuke." See oli üks laps. Väike tüdruk.

„Jah?"

„Kas ma võin sinuga kõndida. Ma pean koju minema. Jekaterinovkasse."

„Võid muidugi." Naeratasin tüdrukule julgustavalt. Oligi aeg kellegagi juttu vesta.

Tüdruk oli nupukas, me rääkisime, mõlemad üsna õhinal, terve tee, kuni jõudsime ta kodukohta. Öömaja sain sealsamas tüdruku juures.

See pere – tüdruk, ema, isa ja veel kaks last: poiss ja veel üks tüdruk – oli fantastiline. Tundus, nagu oleksin saabunud koju, tulles pikalt reisilt. Tüdruku isa tantsis „Kalinkat" nagu noor jumal ja ema küpsetas kakukese, nii õhulise, nii õhulise. Lapsed olid nagu mingid tiibadeta inglid – viisakad ja viksid, aga ka nutikad ja hea huumorimeelega. Olime nagu üks pere ja rääkisime juttu, nagu poleks kuude kaupa rääkinud, ja kuulasime, nagu poleks kuude kaupa kuulanud. Tüdruku isa rääkis sihukese loo, et ta ehitas täiesti korralikku igiliikuri – maailmas esimese ja siiani ka teadaolevalt ainsa. Aga tal juhtus see jama, et kui ta igiliikuriga küla vahel sõitis, pani üks kohalik kaak

talle oma sapakaga külje pealt sisse. Igiliikur läks katki ja enam ei liikunud. Isa oli nii pettunud, et pärast ehitas ta ainult neid kiikesid, kus kahel pool peal istutakse (nagu kaalud), ainult ta proovis neid ehitada nii, et need kiigukseid ise, nii et keegi ei pea peale istuma. Aga see projekt läks ka vett vedama, kuna ei olnud laste seas populaarne: nad tahtsid kogu aeg peale ronida ja lõhkusid kõik ära. Tüdruku isa tunnistas, et teda teataksegi paraku peamiselt nende nurjunud kiikede tõttu. *Perpetuum mobile*'st ei tea keegi midagi. Kurb lugu sihuke. Aga mees ise oli väga elurõõmus ja üldse kujukas märk sellest, et elus saab hakkama, ja ilusti.

Magasin ahju peal – sealse kandi rahvas on üldse väga külalislahke. Siis kukkusin ahju pealt maha, surusin soge paremini pähe, et vihm mulle näkku ei udutaks, suundusin edelasse ja käisin ühe jutiga maha 110 kilomeetrit.

OTSUS

Saalomon läks ära.

See oli raske otsus, aga samas väga kerge. See oli raske otsus, kuna Saalomon armastas oma naist ja ta armastas oma last. Rohkem kui ei midagi muud maailmas armastas ta neid kahte inimest. Võis öelda, et Saalomoni elu keerles nende kahe inimese ümber, et need kaks inimest andsid Saalomoni elule mõtte. Kui midagi sellist kui elu mõte üldse olemas on. Saalomon ei teadnud, kas on. Saalomon võttis seda rohkem kui kujundit. Metafoori. Kuna Saalomon teadis – tahan olla nende kahe inimese juures, kogu aeg, alati, vankumatult. Kas see defineerib elu mõtte? Saalomon kehitas selle peale õlgu: võib-olla, sel pole tähtsust, mõtles ta. Mis omab tähtsust, on see, et nad on mul olemas ja nii ma elangi. Selles on vist mingi eluline mõte. Ja rohkem ta selle üle pead ei murdnud.

Nüüd aga oli nii, et Saalomoni naine enam Saalomoni ei armastanud. Kuidas see juhtunud oli, Saalomon päris täpselt ei teadnud. Šokk sellest, et niisugune asi juhtus, ähmastas Saalomoni meeled ja ta ei suutnud mõelda, et kuidas või miks. Kõik, mis ta tajus, oli see et jah, nii on, su naine ei armasta sind enam. Oleks, et see oleks olnud mingi teoreetiline teadmine, mille endale selgeks tegemine ja tunnistamine võtab üüratu aja, aga ei – naisel oli juba uus armastus. Reaalne inimene, mitte teoreetiline vaimusünnitis.

Kuidas see juhtus? Kuidas see kõik võis juhtuda minu teadmata, kuidas ma nii pime olen olnud? Tõsi, meie suhted on pikemat aega olnud suhteliselt platoonilised, aga samas sõbralikud, perekondlikud, head. Nii nagu minu arvates pidi olema, arvas Saalomon. Millal võttis naine nõuks armuda võõrasse inimesse? Saalomon ei saanud aru, kuidas polnud ta täheldanud mingeid märke, mis iganes need märgid ka ei oleks. Osavõtmatus. Midagigi? Saalomon tundis, justkui keegi oleks ta alt vaiba tõmmanud, vaiba, millel ta oli mugavalt seisnud, kuhu ta oli kanda kinnitanud; nüüd siis tõmmati vaip siuh! jalge alt. Saalomon lendas uperpalli, ülepeakaela, põmdi! peadpidi vastu põrandat, saabus pimedus, ja kui Saalomoni silmad taas midagi seletama hakkasid, vaatas talle otsa hoopis teine reaalsus. Elu, nagu ta seda teadis – oli teadnud – oli läbi. Maailm oli uus. Ta ei tahtnud seda endale tunnistada, aga ta siiski tunnistas. Ta teadis, see on vääramatu, tal pole pääsu.

Niisiis oli Saalomoni otsus lahkuda ainus otsus, mida tal oli võimalik teha. See oli kohutavalt raske. Nagu öeldud, oli naine talle kõik. No peaaegu kõik. Oli vaja teha otsuseid, mis olid veel raskemad kui otsus jätta naine. Otsus minna kodust. Jäädavalt. Ta ei tahtnud, ta armastas, ta elas, aga ta pidi.

Siiski. Oli vaja teha sootuks tapvamaid otsuseid.

Saalomon armastas oma last. Või see vist polnudki armastus. See oli midagi, mis tuleb peale armastust. Laps oli otsekui Saalomon. Saalomon mõtles lapsele pea sama palju, kui ta mõtles iseendale. Laps oli osa temast. Tema elu, tema olemine. Tema hingeõnnistus. Mis iganes elus ei toimunud, laps otsustas kõik. Mis tähendas, et kuni lapsega oli kõik korras, oli Saalomoni elu korras. Kas oli siin mingi mõte? Saalomon ei teadnud. Nagu öeldud, Saalomon palju ei pusinud, et selliseid eksistentsiaalseid

küsimusi täiesti lõpuni teadvustada. Saalomon vaatas lapse nägu, ja oligi kõik korras. Kui lapsel oli valus, valutas ka Saalomon, kui laps oli õnnelik, oli Saalomon nii õnnelik, et tal oli valus. Saalomonil oli alati valus. Kuna laps oli olemas. Elu ilu ja võlu ja valu. Saalomon ei pääsenud sellest. Elu oli valu, valu oli elu. Valu – lunastus.

Aga mida pidi ta tegema nüüd? Nüüd, kodust lahkudes, lahkub ta lapsest. Ta ei saa enam tulla, vaadata, näha, olla. Vähemalt mitte kogu aeg, vähemalt mitte nii palju, kui oleks vajalik. Oluline. Eluline. Kuitahes mõeldamatu ka näis lahkumine naisest, Saalomon teadis, et ta peab ja ta leppis sellega. Lahkumisi oli elus ennegi ette tulnud. Aga lahkumine lapsest, kasvõi hetkeks, hetkeks, mil ta tundis, et oli tema aeg, oli täiesti mõeldamatu. Sellega Saalomon leppida ei suutnud. Mõte sellest oli liiga keerukas. Lõpuni hoomamatu. See ei oleks enam tema elu. Niimoodi kaotaks Saalomoni elu mõtte? Jah, Saalomon kaldus nii arvama. Kompromiss – olla lapsega teatud aeg – näis võimatu. Kui ma ei tea, mis toimub ülejäänud ajal, kuidas ma siis olen? Mida pidi Saalomon siis tegema? Kui kaotan osa sinust, kaotan osa endast. Kaotan osa, mis liiga kaalukas. Ja see, mis järel, mis see on? See pole enam mina.

Niisiis, see ei olnud kerge otsus, aga see oli Saalomoni jaoks ainuvõimalik tee. Ses suhtes oli see otsus kerge. Ta ei tahtnud seda teha, aga ta teadis, et peab. Ta teadis, et see on ainus viis. Sest tema senine elu oli läbi. Tema senine mina ei saanud enam edasi eksisteerida. Ta teadis, et võtab oma asjad ja läheb. Või mis asjad? Mateerial polnud tähtsust. Ta ei teadnud, mis saab, aga ta pidi minema. Ta ei teadnud, kuhu. Ta ei teadnud, kuhu, aga ta teadis, et ta ei tule enam kunagi tagasi. Pigem siis kaotada kõik.

Mis saab lapsest? Ta oli sellest mõelnud. Tal oli kõik läbi mõeldud. Kas ka lapsel on valus? Ju on. Ma ei taha

näha lapse valu. Ma ei suuda. Aga ma võtan selle valu – valu sellest, et lapsel on minu pärast valus, sellest tuleneva süümepiina – ka enda kanda. Laps ei väärigi minusugust. Sellist mind. Tegelikult on lapsel kokkuvõttes vähem valu, kui mind ei ole. Jah. Mingi paradoks. Kas valu kunagi kaob? Tegelikult pole sel mingit tähtsust. Mõtles ta siis. Saalomoni suunurk tuksatas. Ka see oli valus.

Siis pani Saalomon ukse kinni ja mingiks tähtsusetuks ajahetkeks hakkas tal kergem. Justkui polekski ma mina ise, mõtles Saalomon.

VENE PULM

Kui olin tatikas, käisin onu Kaidoga igasugu üritustel kaasas näärivana tegemas. See tähendab, onu Kaido tegi näärivana ja mina olin päkapikk. Meil oli päris hea süsteem välja töötatud, nii et päkapiku roll oli tegelikult meie akti kese, see, mis rahvale veel enamgi peale läks kui näärivana oma kotiga. Meil olid mu miimika ja liigutused-käitumine paika pandud, ja päkapikk polnud lihtsalt mingi habemik gnoom, vaid ikka selline sümpaatne, armas, süütuke tegelane, kes muudkui askeldab – selline, kes paneb nii mehed, naised kui lapsed vaimustusest ja heameelest ohhetama – laps, nagu ma olin. Rahvas juubeldas, onu Kaido oli rahul, mina sain head-paremat nii pidurahvalt kui ka onu Kaidolt.

Siis, ükskord, oli meil jälle mingi pidu. See oli tollases Räpina sovhoostehnikumis, mis sel ajal asus veel Sillapää lossis. Minu jaoks oli see kõik alati huvitav: näha uusi kohti, maju, inimesi, trepikäsipuid, millistega mul muidu mingit kokkupuudet poleks olnud. Vanaisa ja vanaema polnud erilised liikujad. Niisiis olingi taas õhinas – mingi loss ju.

Loss oligi kipa. Üks kulupäine mees juhatas meid suurde saali, kus oli ka lava. Panime oma kraami püünele. Meil olid oma toolid, noodipult, onu Kaidol ka akordion ja minul mandoliin (käisin muusikakoolis). Polnud meil ju mingi lihtne nääriõhtu, et kingid kätte ja punuma, ei – me laulsime ka laule ja see tekitas rahva hulgas alati hella

furgooni. Igatahes panime oma asjad paika ja läksime uurima, et mis siis toimub täpselt. Et milline on kuusepuu ja millal näärimöll pihta hakkab. Mulle meeldis, kui inimesed kingitusi said. Neil olid alati sihukesed lollakad-õnnelikud näod ees. See pani ka mind muhelema ja end hästi tundma.

Pulm.

„Misasja?" Onu Kaido näis olevat täielikus hämmingus. „Mis pulm? Mis bänd? Ma teen ju näärivana."

„Mulle soovitati teid, et teil on hea šou ja mängite hästi pilli," ütles mees. Ta rääkis mingi aktsendiga. Ja ta oli kuidagi okkaline. Mulle see mees igatahes hakkas kohe mitte meeldima.

Onu Kaidol olid käed abitult rippu. See siin on mingi suur eksitus ja andke andeks, aga me läheme koju ära. Nad hakkasid vaidlema. Siis tuli müra peale kohale veel teisigi pulmaliste omakseid ja orgunnijaid ja midagi nad seal diskuteerisid ja karjusid, kuni onu Kaido ütles:

„Hea küll. Aga, see on täiesti absurdne. Täielik absurd. Aga hea küll, me natuke mängime."

„Kuradi kurat, see on väljapressimine, sigadus!" vandus ta veel, kui olime omaette, kuigi oli muidu väga malbe olemisega mees, ja ütles siis mulle: „Jarmo, selline lugu, et päkapikku täna ei tee, aga teeme mõned laulud." No olin sellest juba ise ka aru saanud jah.

Mul oli poogen. Teeme laule, siis laule, ma õppisin küll viiulit, aga olin omal käel mandoliini ja kitarri ära õppinud ja plõnnisin vabal ajal igast poppi ja rokki. Enamus laule onu Kaido vanade makilintide ja vinüülide järgi.

See pulm oli mingite venelaste oma. Tundus, et enamus olid venelased. Pärast tuli välja, et peigmees oli venelane, pruut eestlane. Ühesõnaga, nad tegid oma pulmaasju, toostid ja kõned ja möllud, lauad olid lookas ja siis ütles

mees, kes enne onu Kaido peale karjunud oli, et tavai, kukkuge nüüd kütma. Et rokenroll. Onu Kaido kiristas hambaid, aga ütles mulle, et Jarmo, näe, teeme need lood. Ja andis mulle lehe ette. Ma teadsin peaaegu kõiki lugusid. Paari, mida ei teadnud, me lihtsalt ei teinud. Ma siis ei saanud aru, miks onu Kaido neid lihtsalt persse ei saatnud, kuigi mulle ajasid sealt gängist mõned mehed hirmu peale. Nad nägid välja nagu gängsterid pahadest vene filmidest. Hiljem muidugi tuligi välja, et peigmees oli mingi tolleaegse vene mafioosniku poeg ja minu onu sugusel pööblil polnud seal suurt midagi muliseda. Ta oleks lihtsalt kasti löödud.

Mängisime.

„Käänt pamilõõ-õu, käänt pamilõõ-õu, evripadi tells mi sõu!" röökisin laulda. Biitleid teadsin ma hästi.

Akordioni ja mandoliiniga oli see muidugi nats imelik. Pealegi oli mul juba päkapikukostüüm seljas ja nii nägime me seal laval ilmselt välja üpriski pentsikud, aga onu Kaido oli vist kogu intsidendist liiga häiritud, et sellele üldse tähelepanu pöörata. Igatahes, vastu igasugu ootusi, me olime kohutavalt menukad. Pulmarahvas tantsis, huilgas kaasa laulda ja näitas igatepidi üles sooja vastuvõttu ja heakskiitu.

Siis, kell üheksa õhtul, tegime ühe pausi. Meid kutsuti pulmalauda, söödeti joodeti, minu ümber kogunes kari ahhetavaid naisi. Keegi näpistas mind põsest, keegi tegi lihtsalt pai.

„Hilja on. Laps peab magama minema," ütles onu Kaido.

„Kaido-onu, mul ei ole üldse und." Tõesti, ma ei tahtnud veel magama minna. Onu Kaido heitis mulle pahase kõrvalpilgu ja jätkas pulmalistega. See oli põhiliselt jälle seesama kongus ninaga kiilaspäine mees, kes enne möiranud oli.

„Kuulge, saage aru, kui absurdne see on. Me tulime näärivana tegema. Laps ei saa teile siin ju keset ööd bändi teha." Ta hääles kõlasid nii viha kui ka ahastav hädakarje: saage nüüd ometi aru, te ei saa ju nii lollid ja südametud olla. Aga konksnina oli vankumatu ja nad hakkasid jälle karjuma. Juttu oli nii rahast kui ka „tagajärgedest". Siis tuli üks naine, hästi ilus, musta peaga ja peene punase kleidiga ja ütles midagi vene keeles, võttis mu käe ja hakkas mind sealt hellalt, ent kindlalt ära juhtima. Vaistlikult usaldasin seda naist – üks pilk, ja oleksin talle järgnenud kasvõi kaugele. Vaatasin siiski abiotsivalt onu Kaido poole, tema oli ikkagi mu A ja O. Onu Kaido vaatas naist, pikalt, tõsiselt. Naine vaatas vastu. Justkui vaataksid tõtt. Kõik juba ootasid, et mis siin nüüd toimub, et jäätegi jõllitama või, kui nii onu Kaido kui naine teineteisele vaevumärgatavalt noogutasid.

„Mine-mine, Jarmo, ära pabista," ütles onu Kaido siis minu poole pöördudes ja tegi mulle lõbustatult silma. Ja kuigi nägin, et ta oli muremõtteist ja abitust raevust tulvil, usaldasin teda totaalselt.

Juba ta vaidleski venelastega. Läksin naisega kaasa.

Naine viis mind mingisse tagaruumi, seal oli naisi veel, ta pani mu istuma toolile peegli ette ja nad kõik kogunesid mu ümber kobarasse. Ega ma midagi aru ei saanud, aga nad näisid nii mõnusad ja üldsegi mitte hirmutavad nagu need mehed seal saalis ja ma siis natuke sulasin. Ja siis sulasin täiesti.

„Kakoi miilenki," ütles keegi ja teised naised ahhetasid kaasa.

„Kus onu Kaido on?" küsisin mõne aja pärast.

„Korras. Vsjo korras," ütles tädi, kes mu siia oli toonud. Õrnalt. Tugeva vene aktsendiga.

Nad tõid mu mandoliini ja palusid mul mängida. Ma siis tegin neile natuke biitlit, natuke Jaak Joalat ja muud. Naised muudkui ohkisid ja andsid mulle kommi ja kooki. Korraks tuli ka kongnina tuppa. Kõik jäid vaikseks ja kongnina rääkis ilusa tädiga, suudles teda suule (öök, mõtlesin endamisi, kuidas saab selline tige konksnina nii ilusa tädiga musitada) ja läks. Kas mulle ainult tundus, aga minu meelest mõtles ka ilus naine „öök" ja midagi veel. Lõpuks, kui olin teinud ikka hea kaheksa kuni kümme lugu, ütles see tädi – siis teadsin, ta nimi oli Olja –, et onu Kaido jääb siia, et ta viib mu koju ära. Protesteerisin küll natuke, et tahan onu Kaidot näha, aga tädi seletas, jälle oma väga veenval ja sõbralikul naiselikul moel, et pole midagi, onu Kaido palus tervitada ja ütles, et poiss tuleb koju toimetada. Niipalju ma sain aru, kuigi ta ütles vähemalt pooled asjad vist vene keeles. Nojah, nagu öeldud, onu Kaidot ma usaldasin.

Naisel oli must Volga. Sa raks, kui lahe, mõtlesin. Olin Volgaga vist enne elus ühe korra sõitnud, ja seegi oli takso. Ta sõidutas mu koju ja tegi mulle kolm korda põsele musi – ühele, teisele ja siis jälle esimesele põsele. Ma punetasin heameelest vist pärast veel jupp aega.

Ja ta lõhnas ikka jube hästi ka.

Ta ütles:

„Такой ты невинный, счастливый мальчик с пальчик. Чтобы никому не сломать твою душу..."

Ma ei saanud tollal midagi aru, aga Olja vaatas mind autoaknast, kuni ma uksest sees olin.

Onu Kaido oli kolm päeva haiglas. Ta sai nende venelaste käest ikka nii peksa, et vähe polnud, kuna väidetavalt ta oli keeldunud kell kaks öösel edasi mängimast. Käisin teda iga päev haiglas vaatamas. Ta sai muidugi terveks ja me käisime temaga veel mujalgi esinemas, aga minu jaoks

on see pulma kord tänini kõige meeldejäävam ja lemmikum kogemus üldse kõigist näärivana tegemise kordadest. Ja vaat et lapsepõlvest üldse.

Olja käis ka haiglas, ja kuigi tal tuli sellest oma venelastega igavene jama, oli ta lõppude lõpuks suuteline end sellest kambast kuidagi lahti rebima.

Ta on nüüd onu Kaidoga juba palju aastaid abielus. Fantastiline naine. Räägib ilusti eesti keelt, ja üldse. Ja kutsub mind aeg-ajalt süütuks, õnnelikuks päkapikuks tänini. Vene keeles.

Mul ei ole selle vastu kohe mitte midagi.

TÕRKSA TALTSUTAMINE

Kaheksakümnendate algul käisime kõik vaatamas filmi nimega „Tõrksa taltsutamine", peaosades Adriano Celentano ja Ornella Muti. Ornella taltsutas Adrianot. See oli ikka sigalahe film. See, kuidas ta puid lõhkus ja et Ornella Mutil sihuke nimi oli. Olime ilgelt vaimustuses, isegi niipalju, et jagasime oma entusiasmi kirjandusõpetajaga. Meie õpetaja oli sihuke vana kuivik, kes meile Tammsaaret ja Tolstoid pähe tahtis määrida. Kui ta siis kuulis, et vaatasime „Tõrksa taltsutamist", läks ta talle mitteomaselt ähmi täis ja kiitis takka, et oi, see pidi küll väga hea olema ja muud sellist. Peale mõningast muljetamist selgus, et õpetaja oli arvanud, et tegu on mingi Shakespeare'i otsetõlgendusega. Niisiis näis ta pettunud ja see jahutas tunduvalt ka meie entusiasmi. Mõned julgemad meie seast küll veel midagi lämisesid ja soovitasid õpetajal film ära vaadata ja muud sellist. Aga õpetaja hakkas juba mingist Popist või Huhuust rääkima. Meie seda kuulata ei viitsinud. No ma oleks viitsinud, kuna püüdsin olla priimus, aga mu mõtted olid mujal.

Õpetajal oli pikk nina ja hall seelikuga kostüüm. Ta oligi selline. Hästi vaikne ja konservatiivne. Ei naeratanud kunagi. Pedagoogina oli ta range, aga mulle tundus, et õiglane. Ta teadis oma ainet hästi. Ta võis selle Popi kuju lahata tundide kaupa. Aga tema õhin ei leidnud mingit vastukaja. Ta leelotamine oli nagu hüüdja hääl kõrbes.

Ta oli vanatüdruk. Ma kujutasin ette, kuidas ta koju läheb, endale mingi tee keema paneb, loeb Adsonit või Alliksaart ja näksib mingeid küpsiseid kõrvale. Aga nii, et puru raamatule ei pudene.

Miski ärevus tõstis mus pead.

Ma rääkisin oma murest vanaemaga. Pakkusin, et äkki loen selle Shakespeare'i läbi ja siis lähen räägin sellest õpetajaga.

„Aga mis teil järgmine kohustuslik kirjandus on?"

„Kitzbergi „Libahunt"." Vaatasin vanaemale küsivalt otsa.

„Äkki loed selle läbi."

Vanaema vaatas nüüd mind küsivalt.

Ega ma sain aru küll, mis ta mõtles. Kuigi, jah, Shakespeare oleks olnud efektiivsem.

Lugesin Kitzbergi läbi. Ja kirjutasin sel teemal kirjandi. Nagu pidime.

Sain nelja miinuse ja olin mõru tunnet täis. Õpetaja oli üles kirjandi servale kirjutanud: „Kas sa said Tiinast aru? Loe veel korra läbi."

Persse, loe ise! Mida ta mõtleb? Ise arvasin, et nüüd saan küll viie. Kurtsin vanaemale ka. Loe vast raamat uuesti läbi, nagu õpetaja ütles. Oh. Ja ma loobusin proovimast. Selle klassi ma vedasin kuidagi keskmikuna lõpuni. Kuivik muudkui ajas oma pada. Ja et lugege rohkem. Vot just ei loe! Mis sest tolku on. Kui tulevad sihukesed suboptimaalsed hinnangud.

Siis sain uue kirjandusõpetaja ja ta oli palju lahedam. Viskas kildu ja hindas lõdvemalt. Kuivikuga mul enam kokkupuudet ei olnud. Nägin teda kooli peal kõndimas, tavaliselt pluus ja seelik, sageli ka kostüüm. Raamatudkaenlas. Lühikesed juuksed. Kombekas. Hall hiireke.

Puhuti, kui teda nägin, pahvatas mus väike vimm: ei saanud Tiinast aru? Loe veel. Kuidas ei saanud? Arvasin küll, et sain. Äkki loed ise veel, vana krööp.

Ah, olgu.

Aga õpetaja hävitav hinnang painas mind. Kui siis suveks maale läksin, tekkis mus mingi kramplik hasart, lugesin palju raamatuid. Lugesin ka Shakespeare'i, lugesin ka Adsonit. Tegin omale teed. Lugesin Bulgakovit. Hammustasin küpsist kõrvale.

VABA KUI LIND

Andrei oli kunagi olnud mingit moodi ornitoloogi abi. Aga Andrei elu läks persse. Ta lasti töölt lahti, kuna ta lasi oma hea südame tõttu kõik linnud vabadusse. Selle asemel et neid rõngastada, nagu nägid ette tema püha töökohustus ning protokoll, arvas Andrei, et rõngas on ju linnule koormav. Et linnul on raskem lennata ja see on võrdne inimõiguste rikkumisega. No linnuõiguste – see oli Andreil selline enda välja mõeldud analoogia. Ülemus tal ütles küll, et Andrei, kullake (ülemus oli naine, kellele Andrei muidu meeldis), ma saan aru, sul on hea süda ja sa oled inimesena õudselt tupsununnu ja mehena kompu, aga ma ei saa, no ei saa sind edasi tööl hoida, kui sa rõngaid ei pane. Sa ju keerad mul kõik näitajad persse, Andrei. Andrei sai aru küll, aga ta oli nii tundliku natuuriga, et ta pigem lahkus omal soovil töölt kui et hõbehaigrute elegantsete jalgade külge „sangpomme" riputas.

Andrei ülemus Leeve Kramma tahtis Andreiga mingit romaani arendada, kuna nad polnud enam alluvusvahekorras, aga Andrei saatis ta põhimõtteliselt persse. Seda ta muidugi ei öelnud, see lihtsalt polnud tema loomuses. Ta ei ropendanud kunagi ja käitus delikaatselt, mitte nagu mõni puhvetipidaja. Asi pole sinus, Leeve, ütles Andrei. Mul on naine ja kolm last, heinamaa, päikesepaiste ja hüpoteek kaelas. Pean leidma töö, kus mu hing puhtaks

jääb. Püüa mõista. Leeve muidugi ei mõistnud, aga sel polnud enam mingit tähtsust.

Ja Andrei langes raskemeelsuse seisundisse. Arstile ta minna ei viitsinud – mees peab ikka ise oma muredega hakkama saama. Ja ta algul saigi. Ka naine oli hooliv, ning lapsed. Aga nende kannatus hakkas katkema, sest Andrei sõi, magas ja sittus. Mingit tööd ta ei leidnud. Tal polnud kvalifikatsiooni. Ta tunnetas stressi ja andus selle mõjuvõimudele. Ta vaatas maja taga linde ja see tegi teda kurvaks. Ta teadis, et nii mõnigi neist on rõngastatud. Ja ma ei saa mitte kui midagi teha, mõtles Andrei ja valas soolaseid, rämedaid pisaraid. Need pisarad voolasid ta suuni, ta pani keele ette ja maitses. Lihtsalt mingi titaliku aje sunnil. Ta ju teadis, kuidas pisarad maitsevad. Soolased. Ja oligi. Aga sedapuhku oli see kogemus kuidagi põrpiv. Mingi hääl Andrei peas ütles: sul on janu, mine võta kapist midagi juua! Andrei läks külmiku juurde, see oli vana Snaige, mis juba jumal teab mis ajast, juba palju aastaid täiesti korralikult töötas, avas ukse ja seiras uksetagust sisu uduse pilguga mõnda aega. Siis hakkas ta silm esemete piirjooni seletama. Seal oli pool seapead, piima ja mullivett, aga oli ka õlut. See oli vist ühest suareest jäänud. Mingi Belgia tüüpi sidruniga õlu. Andrei teadis. Ta õlut ei joonud, aga ta teadis, kuna ta oli kuradi erudeeritud mees igasuguste mõttetute asjade koha pealt, kuigi ta haridus oli nullilähedane. Ta teadis ka, et see Belgia õlu on kange, kuid samas, pehme, puuviljane ja vürtsikas. Ja see konkreetne eksemplar oli sidruniga. Olgu, proovin, mõtles Andrei, avas pudeli ja kulistas. Kuukas täiesti hooga, maitsmata. Jõi ära pea terve pudeli, neelatas, ja alles siis tegid ta maitsmisorganid oma töö. Magus, kibe, soolane. Umami. Ja siis äkki oli see rohkem kui maitse – Andrei tundis ennast paremini. Kahanes spliin, hetkega, ja

Andrei nägi läbi akna taevas lindu ja mõtles, näe jumala loom, tiivad sirutatud, lendab ilusti, kuhugi, kuhu, ma ei tea, aga lendab, saaksin minagi. Saangi, lendangi, armas muretu krõll. Ühesõnaga, Andrei mõttemaailm muutus.

Ja Andrei hakkas jooma.

Kõik raha jõi Andrei maha. Ja nägi, kuidas naine ja lapsed – ta elu, ta õnn ja rõõm, ta pääsemine, kuitahes olulised mingil hetkel, kuitahes vältimatult elulised õnnetundeks, kuitahes tähtsad, et anda talle elu, mis ta ihaldas, tulevik, mis tema oma, lunastus, mis teadagi tuleb – hakkasid kaugenema mingisse udusse. Ei keelitused, ei meelitused, ei ähvardused, ei palved ega ultimaatumid, miski ei suutnud Andrei kurssi väärata. Andrei ei teadnudki, mis see kurss oli, ta lihtsalt kulges. Nagu lind taevalael, nagu lind, kes Andrei salamisi ikka oli tahtnud olla. Sirutan tiivad ja lendan!

Aga stuuporis Andrei istus diivanil oma lohus, mis oli tema regulaarsest perseraskusest tekkinud, ja vaatas, kuidas naine midagi seletas. Hetkeks jõudis karje naise näos temani – ta rüüpas ruttu peale. Ornungis. Naine karjus, aga Andrei nägi peoleod laulmas. Ta läks maja taha, piimapakk purunes vastu ust, kui ta väljus, ja piserdas ta üle valgete piiskadega. Ta vaatas taevasse, ajas piima näol käeseljaga hajameelselt laiali ja nägi, seal taevas lendasid haned. Kaluuk-kaluuk. Miks nad ilusti kolmnurgas pole? Purjus? Andrei turtsatas. Siis tõsines. Midagi on siin valesti. Kui isegi linnud ei lenda enam nii, nagu peab. Andrei võttis tubli lõuatäie, vaatas uuesti taevasse, pungitas silmi – haned lendasid valesti. Ja ta virutas pooliku õlle hanede suunas. Märjuke purskus ja kattis Andrei näo, imbudes suhu. Maitsmispungad Andreis ütlesid, ei maitse, no ei maitse! Mingi osa Andrei ajus sekundeeris: solvav, teotav, rõngastav.

Ja siis Andrei jagas midagi, sest vastu kõiki ootusi tekkis tal selge moment. Mina lendan valesti, ma olen faking rõngastatud. Oota! Ma ei lenda üldse, see on illusioon, tardumus. Ma ei lenda! Ammu enam mitte. Jah, Andrei ropendas. Ta oli seda vist diivanilohus istudes naise käest kuulnud. Naine, ütles ta, ma pean minema. Ma pean faking minema. Ma tean, ütles naine. Naine vist faking just soostus minuga, mõtles Andrei. Lapsed mängisid peitust. Heinamaa oli päikesest pruuniks kõrbenud. Aga see polnud enam faking oluline. Andrei läks ilma mingi kammitsata. Ilma mingi valuta. Polnud sundi. Ta ei teadnud päris täpselt, kuhu ta läheb, mis saab, aga mingi sisemine motoorne aimdus dikteeris talle, nii et ta teadis, et ta läheb täiesti õigesti. Sirutan tiivad laiali ja lendan, teadis Andrei. Nagu lind taevas. Eldoraado.

Ja lendaski. Lendas põmm! maoli maha, kui koperdas magamistoa lävepakule. Ta lendas küll voodi suunas, aga voodini ta ei jõudnudki – käis mats, ja maaühendus. Aga veel enne, kui Andrei põrandaga kontakti saavutas ja norskama hakkas, nagu saeks keegi puid, jõudis ta mõelda: ma lendan.

KOGU MAA KAUNEIM KALMISTU

Kunagi oli kogu maa ilusaim kalmistu Kakumetsa rahula. Kakumetsa kalmistul oli valvur. Kalmistuvaht. Ta nimi oli Rein Külvet. Endine autojuht. Tal juhtus avarii, lähedased läksid teise ilma ja maeti nad Kakumetsa. Niipalju oli teada.

Rein elas sealsamas, tillukeses majakeses, mis kahekümnenda sajandi algusaastail just seks otstarbeks ehitati. Ta oli kalmistuvahi ametit pidanud juba aastakümneid. Kohusetundlikult. Tema ülesanded olid selgepiirilised: hoia kalmistul silma peal, kõpitse siit-sealt natuke, haljastus ja mõned hauaplaadid. Peleta vandaale ja nii. Rein hoidis kõik korras. Kakumetsa surnuaed oli kuulus, nagu öeldud, ilusaim kogu maal.

Aga olulisem kui haljastus ja muu oli see, et Rein rääkis surnutega. Suri näiteks keegi, tehti matus, nagu ikka, Rein oli alati kohal. Ütles, toetas omakseid hea sõnaga, ja kui kõik läinud, koju leinama, istus Rein värskel hauakääpal. Vahel tunde, sõltuvalt lahkunust. Mida ta seal rääkis, seda keegi täpselt ei kuulnud, see pobin polnud vali. Kui keegi ligi astus, lakkas jutt ja Rein suhtles saabujaga kui täiesti tavaline inimene. Tervist.

Kadunukeste omaksed pidasid Reinu küll täitsa hulluks, aga sellegipoolest süütuks ja kahjutuks. Sihuke segane, ent ohutu vanamees. Koperdas oma rehaga haudade ümber ja muudkui seletas. Mõni kaastundlik omas tegi Reinuga

juttu. Et mis toimub? Rein siis rääkis: näe, kõnelesin just su kadunud vennaga. No tore, sõnas sugulane, on sul ämbrit laenata? Ikka on. Sugulane vangutas pead ja asus toimetama. Nagu öeldud, omaksed mõtlesid, et Rein võib ju olla hull või imelik, aga täiesti kahjutu. Ja tubli töömees. Sa vaata seda kalmistut – justkui elaks oma elu. Nii ilus. Nii et las ta räägib, vaimsus on siin kalmistul soodne – elujaatav.

Siis Rein suri ja pandi mulla alla. Ta oli juba vana mees.

See oli hoop, Rein oli siiski olnud väga tubli mees. Kalmistu ikoon. Mis iganes meelsus, faktid jäävad faktideks. Ja fakt oli see, et kui Rein enam kalmistut ei valvanud, hakkas seal kõik allamäge minema. Kõik jäi rääma. Tee või tina. Puud koltusid, lilled kiratsesid, hauaplaadid kaotasid sära. Vandaalid peremehetsesid. Palgati vahte. Kes oli lakkekrants, kes saamatu sosserdaja, aga põhiline – võis ka olla täiesti tubli mees ja murda tööd kui vana karu ise, ikka ei midagi! Mõistus otsas. Keegi ei teadnud, mida teha. Oleks nüüd Rein siin!

Siis ilmus üks mees, Mart Randkivi. Ta vanemad olid mõlemad äsja maetud. Ka ta vanavanemad puhkasid Kakumetsas. Mart oli teadnud Reinu lapsest saati. Sai seal kõblimas käidud ja vett kantud sellest ajast, kui vanavanemad manalateele läksid. Mart leidis Reinu alati põneva olevat. Nii – lapsemeelselt, uudishimust lähtudes. Aga sai vanemaks ja vaatas, kurat, äkki siin on midagi, et Rein ju surnutega rääkimist ei lõpeta. Ja kuidas suudab üks mees kogu selle territooriumi ikka nii klanitud hoida. Ja samas nii õdusa ja koduse. Just nimelt – koduse. See kalmistu on kodune. Mart vahel mõtles siia mingeid seoseid juurde, uneldes end müstika valda, aga palju ta pead ei vaevanud.

Siis surid Mardi ema-isa ja ta käis nende haual. Istus suure saare alla valgele puust pingikesele ja kui kedagi kuuldekaugusel näha ei olnud, rääkis oma emaga. Ja isaga.

Mart ei arvanud, et ta räägib nagu Rein. Mart ütles lihtsalt lauseid. Mardi süda oli murtud.

„Ema. Isa. Mul on raske ilma teieta!" Ja valas valusaid pisaraid.

Tuul liigutas saarepuu lehti. Ja Mardi juukseid.

Ja Mart justkui tundis end paremini. Ta ei olnud teab mis ebausklik, aga mõtles: see tuuleke, see iilike on vanemate vastus minu kaebele. Tegelikult muidugi ei ole, aga selle peale on ju kosutav mõelda. Mart ei vaaginud seda kaua, on nagu on.

Ja Mart muudkui käis. Ja avastas üha sagedamini, et peab ema ja isaga kahekõnesid. Ta mõtles need muidugi ise välja, aga mida aeg edasi, seda voolavamaks muutus kõne, seda sisukamaks sai nende jutt, seda rohkem tundus Mardile, justkui kõneleks ta elavate inimestega ja mitte hauakääpaga. Mart sai aru küll, et see ei ole nii, aga sisimas tundis – võib ka olla, kuna see kontakt, see hingerahu, mis sest johtub, on tema jaoks oluline. Vajalik. Kas on sel mingit tähtsust, kuidas see kõik toimib? See toimib.

Mardi ja vanemate vestlusse sekkusid ka vanaisa ja vanaema. Emapoolsed. Siis inimesed kõrvalhauast. Ja üha edasi. Ja Mart leidis, et siin on peidus täiesti uusi võimalusi. Mart külastas Reinu kalmu ja jäi sinna kauaks. Rääkima.

Ühel hommikul, kui vahimajakese katust kuldasid päikesekiirte sumedad vood ja saarepuu latva kiigutas vire, laekus valda järjekordne avaldus Kakumetsa rahula vahi kohale. Avaldus rahuldati kohe – ega neil valikut suurt ei olnud.

Kui täna minna Kakumetsa kalmistule kõndima, võib seal kohata üht meest haudade vahel rahulikult toimetamas. Ja võib kuulda seda meest sahkerdamas ja rääkimas, justkui poleks ta üksi. Kui astud salamisi lähemale ja kuulatad, selgub, et mees kõneleb nendega, kes puhkavad

sealsamas mulla all. Ja mõtled, hmm, selline lugu siis. Aga on nagu on, ja teretad viisakalt ja mees teretab viisakalt vastu: saan ehk kuidagi abiks olla? Ei, aitäh, ma lihtsalt jalutan. Kõnnid edasi ja kuuled, kuidas jätkub kõnekõmin, mille katkestasid.

„Kes see seal surnuaias on?" uurid kohalike käest.

„See aukliku maikaga?"

„Ei, see rehaga. See kes räägib."

„Aa. See on Randkivi Mart. Meie kalmistuvaht." Ja kohaliku palgel on iseteadev, justkui omanikutundest läikiv rahulolu – see on meie Mart!

Hakkad minekule sättima. „Oota, aga kes see maikaga siis on?"

„See on Kaenlaaugukarva Gulliver."

„Heh. Hea küll, head õhtu jätku!"

Kõnnid siis edasi ja mõtled: Kakumetsa rahula on kauneim kalmistu maamunal.

HÕLLANDUS

Mõnikord tuleb mingi tunne peale.

See on see tunne, kui miski, olgu selleks lõhn, heli, puudutus, mingi kujutluspilt või veel mingi aisting, sind hetkega kuhugi kaugesse minevikku paiskab. Paiskab sind momenti, ajahetke, mida tead, oled kunagi kogenud. Paiskab sind aega, mida nüüd, selle aistingu tulemusena, meenutad kui midagi südamelähedast. Helget. Midagi kättesaamatut, ent ääretult ihaldatavat. Midagi, mis on küll püüdmatu ja hoomatav ainult kasinaks hetkeks, ent mis samal ajal on orgaaniline, oluline, lahutamatu osa sinust. Osa, mis täna tundub parem kui paljugi sellest, mis sinus on praegu. Rohelise rohu sündroom. No nii näib see täna. Sel hetkel. See on see kibemagus, rõõmuskurb nostalgia – või mis iganes selle kogemuse nimi on. Lihtsalt ja lühidalt – see on hea tunne.

See on tunne, mis vahel viibib hetke kauem, ja kui ta siis jälle viivu pärast läinud on, mõtled igatsusega, et kui saaks veel natuke... Saaks selle kaemuse tagasi. Saaks selles otsekui unenäolises maailmas viibida ivake veel. Palju kauem. Oleks äkki võimalik, seal pikemalt püsides, seda kuidagi veel käegakatsutavamaks teha ja ehk niimoodi veel reaalsemalt kanduda olnusse. Mõõdanikku, kus on asjad, inimesed, tunded, mille spetsiifilist kooslust enam kunagi pole võimalik sellisel kujul tagasi saada. Ja kuni see tundeelamus kestab, püüad seda kuidagi kinni hoida, üritad iga hinna eest sellesse hetke jäädagi, seda pikendada,

rikastada, seda tõelisuseks vormida, mis on muidugi täiesti lootusetu ettevõte, kuna see ei näi sinust sõltuvat. See tuleb ja läheb. Kuni järgmise korrani, mis on juba erinev, ent taas ülim oma väärtuses.

Seekord on see üks heli. Hääl. Lume krudin minu jalge all.

Ja äkitselt olen kaheaastane. Ja seal ma olen, kõnnin lumes, paksult sisse mässitud. Pisike pamp. Me läheme bussijaama. Ema ja isaga. Ma olen kopsupõletikus ja kõrges palavikus. Ema ja isa seda veel ei tea. Ma olen palavikus ja nõrk ja niimoodi vanemate ees lumes sumbates – pisike kaheaastane jõmm – hakkan ma muudkui kukkuma. Kukun ühe korra. Ema aitab mind püsti, rapsib mind lumest puhtaks. Küllap on libe ja lapsel on ju raske siin lumel. Kukun veel kord. Nonoh, näe, jälle. Naerdes aidatakse mind taas jalule. Aga ma ei püsi jalul rohkem kui mõne sammu. Mis siin lahti on? Nad vaatavad mind lähemalt. Issand, laps on tulikuum! Ja nad helistavad kiirabi kohale.

Mina ei näe kiirabiauto tulesid. Mina ei näe muret isa palgel, hirmu ema hääles. Mina näen lõbusaid tulukesi akendes ja laternaposti bussijaamas. Mina näen ridaelamut ja lumist sirelihekki, mis seda osaliselt varjab. Mina näen puhevil leevikest heki lumetortide seas. Mina näen teeääri palistavaid valle, hanged kõrgemad kui mina. Mina näen ema suuri hoolivaid silmi. Mina näen isa tugevaid käsi.

Mina ei tunne ei palavikku, ei nõrkust. Ei muret. Mina tunnen turvalist, kõikevaldavat õnneuima.

Siis on see tunne jälle läinud.

Jääb ainult lume krudin.

VÕIT

Ma ei võitnud kunagi.

Alati oli keegi, kes oli minust palju parem. Ikka kohe kõvasti parem. Mitte nii, et käis õudne ponnistamine ja kaotasin napilt. Ei. Ükskõik mis tasemel ma ka ei võistelnud, ükskõik mis vanusegrupis, alati oli seal üks keegi, kes kõigile pika puuga ära pani. Sealhulgas mulle. Mõnikord oli see sõber, mõnikord võõras. Jällegi sõltuvalt tasemest ja mastaabist.

See teise viiuli mängimine tekitas sõnatut raevu, aga mida sa teed, kui vahid ainult number ühe selga ja isegi pingutada pole mõtet, kuna vahe on lihtsalt nii suur. Lootusetu juhtum.

Ükskord, jälle mingil jõukatsumisel, oli esinumber puudu. Ei mäleta, miks, aga kohal teda polnud. Nägin siin oma võimalust. Jooksus oli veel kolm tõsiseltvõetavat tüüpi – Ringo, Naarits ja Reinbaum. Nad olid kõik tasemel ja ma polnud üldse kindel, kes siin võita võib. Olime üsna ühel pulgal. Aga igatahes, šanss oli hea.

Püsisimegi neljakesi koos kuni viimase kilomeetrini. Siis pani Reinbaum järgmise käigu sisse. Lisasin ka gaasi, polnud probleem. Naarits jäi kohe maha, natukese aja pärast hakkas vahe venima ka Ringoga. Jooksime Reinbaumiga kahekesi, mina talle kuklasse hingates.

Vihkasin Reinbaumi. Ta oli libe tühikargaja, lisaks populaarne naistemees. Mina ei olnud, ja mul oli vihkamiseks

põhjust. Lisaks oli ta minust aasta noorem. Niisiis pidin teda võitma. Närv oli sees, sest ma ei olnud kõva lõpuspurdiga, samas kui Reinbaum oli teada hea sprinter.

Kui siis lõpusirgele tulime, oli Reinbaum endiselt ees, mina tihedalt tema kannul. Olin heal positsioonil, tundsin end hästi ja nägin siin oma suurt šanssi. Ma ei tea, millal ta täpselt lõpuspurti alustas, tean, et niipea kui ma finišilinti nägin, panin nii, nagu torust tuli.

Lõpp.

Kõik.

Teine koht.

Reinbaum tuli minu juurde, patsutas mulle õlale (tugevamini kui vaja) ja ütles:

„Pole hullu, mees. Minu lõpuspurdi vastu sul mingit šanssi ei olnud, nii et ära nuta." Ta naeris lõbustatult, pilkavalt, ja kõndis minema.

Ma ei mäleta, mis ma talle vastu ütlesin. Kas üldse ütlesin. Silme ees tantsisid värvilised rõngad.

Siis nägin, kuidas Reinbaumi ümber vajus andunud, sädistav naistekari.

Nokerdasin üksinda rajaservas, käed rippu, hallid vanunud dressipüksid kottis.

Kuidas ma siit nüüd minema kõnnin.

Siis tabasin naiskohtuniku pilgu – ta seisis sealsamas ja vist oli mind jälginud. Neiu palju vanem olla ei saanud kui mina, aga vanem, nii et meie eas mehehakatiste jaoks unelmate naine. Samas muidugi täiesti kättesaamatu ja seda ihaldatavam.

„Kõva jooks oli."

Mühatasin midagi vaevukuuldavalt. Vaatasin, kuidas Reinbaum eemal tüdrukute keskel esines ja õilmitses. Siis hakkasid nad meie poole liikuma. Kohe mööduvad nad meist lähedalt. Seisin, pea maas, et mitte näida, justkui

oleksin ma nende olemasolust huvitatud, kui kuulsin kohtunikku ütlevat:

„Tuled siis pärast läbi?"

Reinbaum ja naistekari keerasid pead. Ka ma ise võpatasin üles vaatama. Kõhklesin ainult hetke – kohe on kamp möödas.

„Jaa, kaheksa paiku, nagu ikka."

„Olgu." Naine astus paar kiiret sammu, kostitas mind hooletu põsemusiga, ja läinud ta oligi.

Hakkasin tasapisi astuma. Reinbaum naistekarjaga jõllitas küll mind, küll naist. Pidin hambad tugevasti kokku suruma, et suu kõrvuni lahti ei vajuks.

Sul, Reinbaum, ei olnud siin tõepoolest mingit šanssi!

KOLIMISE LAASTAV MÕJU

Kolimine, leian, on üks maailma jõletumaid tegevusi. Teed terve elamise tühjaks. Mõtled küll, et ah, väike korter, et mis siin ikka nii, aga kus siis hakkab tulema – ei saa arugi, kus aastate jooksul on alles träni kogunenud ja vaatad, et ei mahu tellitud auto peale äragi. Lisaks on see kõik jube raske ja võib murda konti.

Mul oli päris mitu meest appi kutsutud. Peale aitas panna mõni kuus meest ja siis muist jäid maha, ja siis uues kohas maha laadida ja sisse viia aitas kolm meest.

Kui peale panime, kukkus üks sektsioonkapi vitriinklaas auto pealt maha – libises ülemise mehe käest ära; püüdsin selle paljaste kätega kinni just enne, kui see maad puudutas.

„Raisk, kus oli alles reaktsioon!" kiitis ülemine mees. See oli üks kohalik õli.

Ma midagi ei öelnud, sangarid on delikaatsed ja silmatorkamatud, aga kuni järgmise hiiglasliku kapi või diivanini olin õhku täis küll.

Need kolm, kes meile uude kohta appi tulid, olid kõik saama peal väljas. Et võtame koorma maha ja siis kukume tinutama – viinad minu poolt. Eks see väljavaade kindlasti motiveeris neid ka ja nii nad rassisid, higipullid otsaees, terve päeva. Mind ennast küll kannustas. Kes see loll muidu hakkab vabatahtlikult klaverit trepist üles vedama.

Juhtus nii, et me ei lõpetanud enne kui alles millalgi peale südaööd ja kui siis viimase kapikese tuppa tarisin ja

kogu seda apokalüptikat ja eelseisvat nikerdamist mõttes läbi mõlgutasin, mõistsin, et siin on tõepoolest vaja oma mured pudelisse uputada.

Aga abis olnud õlid, kes eladeski kärkunnist ära poleks öelnud, vaatasid oma vesiste kajakasilmadega mingisse tühja punkti ja väitsid, et tahavad koju – magama! Ja läksidki! Olin alati arvanud, et tegu on parandamatute lakkekrantsidega, aga nüüd olin sunnitud seda filosoofiat revideerima.

Tinutama kukkusime alles siis, kui nad ennast välja magasid.

ANARHIA

Silmitsesin näitsikut enda ees.

Ta oli kingad jalast ära võtnud ja jalad mugavalt istumise alla kerinud, nii et üks jalg ulatus üle tooliserva, just käsitoe ja seljatoe vahelt. Vaatasin ta jalalaba alumist poolt – varbaid ja päkka. Varbad olid kergelt konksus, üks varvas – see, mis kohe suure varba kõrval – pikem kui teised, välja sirutatud. Kreeka pöid. Varvastel sätendasid heledad udemed. Tald ja päkk olid tumedamad, vanunud tolmust ja muust mustusest, mis sinna kogunenud, kuna tüdruk kandis lahtiseid sandaale. Pöiavõlvi alune oli puhtam ja valgem. Ilus.

Mul oli raske sellelt jalalt silmi saada. Mitte sellepärast, et olin haaratud selle alasti sensuaalsusest (olgugi et seda seal muidugi oli), vaid seetõttu, et see – vähemalt sel hetkel – minu jaoks mingit vabadust kehastas. Midagi kättesaamatut. Just nagu see jalg, mis päästetud sandaalirihmade ja -pannalde piiravaist kammitsaist. Need jalad, mis, selmet siivsalt põrandale toetuda, lamavad tooli pehmel polstril, risti-rästi, suvaliselt, pehmelt ja mõnusalt, sandaalid hooletult tooli ees põrandal.

Tahtsin ka.

Ja siis ta kergitas end ja kohendas asendit. Ta vahetas jalga. Kui enne oli jalg tilpnenud paremalt poolt tooli, parem jalg, siis nüüd troonis teine jalg tooli vasakul pool. Täpselt samamoodi nagu enne parem jalg. Siis liigutas ta

päkka. Varbaid. Esmalt üles-alla, siis vasakult paremale. Kutsuvalt. Mitte sedasi kutsuvalt, et tule siia, vaid kutsuvalt, et mis sa siin istud ja passid, tee midagi, vabasta end ikkest. Rebi end lahti argisekeldusist, orjusest. Ja vabane.

Tee ometi midagi.

Võtsin kingad jalast ja panin nad tooli kõrvale. Sokid olid inetud ja vanad, üldsegi mitte nii kenad kui tolle neiu jalad. Oleksin sokidki ära võtnud, aga meenus, et varbaküüned on ammu lõikamata ja ilmselt pikad ja inetud. Hea küll, saab ka sokkidega, olgugi nood koledad ja lõhnarikkad. Proovisin jalad istumise alla saada – sel tüdrukul näib nii mõnus olevat. Pusisin natuke, aga niimoodi ma tooli ära ei mahtunud. Valus oli. Ainuke võimalus jalad toolile saada oli nad kõhu alla konksu tõmmata, kätega eest kinni hoides, et nad tooliservalt maha ei libiseks. Selliselt olid mul paraku käed kinni ja ma ei saanud midagi teha. Oli ebamugav ja tundsin end nagu vangis. Tüdruk mu ees oli vasaku jala üle tooliserva rippu lasknud. Maad see ei puudutanud, vaid tilpnes ja langes vabalt. Istusin veel mõnda aega, aga lõpuks hakkas mul väga raske.

Panin jalad põrandale. Siis panin kingad ka jalga. Nii ei ole obstsöönseid haisvaid sokke näha. Ja tunda. Hakkas kergem, et justkui olen rohkem kaitstud ja tunnen end nii turvaliselt. Vabalt. Sirutasin koivad täies pikkuses välja ja lasin end lõdvaks.

Vabanesin täielikult.

Priius, kuldne põli.

Vanamees minu taga toksis puujalaga mingit rütmi. Kargud oli ta hooletult kõrvale heitnud.

„NAGU TEILE MEELDIB“

Britni oli korvpallur.

Olime ülikoolis ühel kursusel ja sõbrunesime teatriklassis. Pidime võtma haiku ja selle laval esitama. Lahti mängima kolm rida, seitseteist silpi. Täielik hullumeelsus. Aga no see oli teater ja asi oligi keerukaks aetud nagu lavaka sisseastumiseksam. Haikut ma päris täpselt ei mäleta, aga teema oli umbes selline, et kuskil on mingi punane puuleht, aga selles on ka sutsuke rohelist. Tähendama pidi see, et olgugi et asi kisub sügiseks ja niisiis täiesti käest ära, on selle rohelise näol veel ikka mingit lootust ka. Et kevad tuleb taas ja nii ja nõnda edasi.

Igatahes sattusime mina ja Britni seda ülesannet koos tegema, olime paarilised. Meie esitus oli selline hästi üks ühele: panime kaks prožektorit lavale, üks punane, üks roheline, ja siis vahetasime valgust, nii kuidas haiku deklameerimise käigus jutt läks punaselt rohelisele. Kiita me ei saanud. Professor oli äpardunud näitleja, kes tegi „näideldes“ alati täpselt üht ja sama hästi ogarat nägu, üritades niimoodi tudengitest naeru välja meelitada. Igatahes ta ütles, et meie tõlgendus on liiga lihtne ja et haiku kujundirikkust pole üldse ära kasutatud ja edasi antud. Kehkenpüksil oli muidugi õigus. Lisaks, ja see on oluline vähemalt kahel põhjusel, tõime me mängu tantsimise. Kuidas, seda ei võta minu mõistus kinni ka nüüd, aastaid hiljem, aga nii oli. Ühesõnaga, esiteks on see tähtis just

seetõttu, et tantsu kaasamises sellesse haikusse – see oli selline liibuv, nagu tiinekate koolitants pimedas ruumis – puudus igasugune loogika. Ehk arvasime tollal, et see kehastab mingit kujundit, metafoori. Ma ei mäleta. Teiseks, ja see on olulisem, Britni surus ennast tantsu käigus tihedalt minu vastu, liibus mu külge nagu kassipoeg vastu oma ema. See oli muuseas terve klassi ees laval. Niisiis pani see mu mõtte liikuma.

Britni nägi välja ka nagu korvpallur. Pikka kasvu, lühikeste juustega, ja ta kandis peaaegu alati spordiriideid, eriti lühkareid, paljastades jõulised luikvalged kintsud. Klassis hakati teda Spearsiks kutsuma, ikka Britney Spearsi järgi. Ise ma vaatasin, et Spears ta küll ei ole, aga liibub nagu puuk.

Mul oli seal laval jube piinlik ja ebamugav, aga pärast mõtlesin, et ah, mis seal ikka. Liibus ju. Äkki ma meeldin talle. Britni puges mulle sellest hetkest üldse külje alla. Istus alati minu juurde ja hakkas iba ajama. Siis kutsus õppima ja niisama hängima. Mitte just kohtingule, aga põhimõtteliselt avaldas soovi minuga koos olla. Ma ei saanud ikka veel aru, mis toimub. Et millest selline huvi. Õppimine oli kööme, seda polnud kellelegi vaja. Suitsukate? Kas ta on minust romantiliselt huvitatud või käitub lihtsalt sõbralikult. Miks peaks ta tahtma minuga sõbralikult käituda? Ma ei suutnud seda välja nuputada ja niisiis kaldusin arvama, järeldasin, et ta ilmselt lööb mulle külge. Aga kuna ma teab mis motiveeritud polnud, siis ma ei hakanud ise midagi tegema.

Aga jah, ta muudkui sebis nagu uni. Saatis mulle sõnumeid ja kutsus aga jälle õppima. Seekord enda juurde. Ta oli üürinud mingi pisikese katusekambri. Seal olid voodi, lauake, kapp ja muud nipet-näpet. Peldik ja vannituba olid ühiskasutatavad ja kuskil eemal koridoris. Istusime küljel

külje kõrval voodil – ausalt öeldes seal mujale istuda polnudki – ja ajasime näpuga raamatus rida. Olin täiesti närvis. Kas peaksin mingi lükke tegema, kas proovin teda suudelda. Või libistan käe märkamatult valevale reiele. Äkki ta haarab ise initsiatiivi. Loodetavasti haarabki, minu poolt ta igatahes mingit vastupanu ei kohtaks. Ta näis nii muretu ja ladna, et kujutasingi ette, et kõik on tema kontrolli all ja et ta meelitas mind oma pinnale, et laskuda kauaoodatud sensuaalsesse avantüüri. Võta mind, oh korvpallitar, mõtlesin. Aga sinna see jäigi ja me läksime jälle lahku.

Kõik läks edasi nagu ennegi. Saime koolis kokku, neutraalsel pinnal, kas tunnis või kuskil linnakus, õppisime koos, ta saatis mulle meile ja nii edasi. Pinevus aga jäi. Siis vaatasin, et ta meilid on muutunud kuidagi väga armastavaks. Eriti sugereerivad olid lõpud. „Ootan reedet" (pidime siis jälle õppima), „mõtlesin just sinu peale", „emban" ja muud sellist. Ja nii see jätkus üha.

Ta vist ikka mõtleb tõsiselt. Nii on! Olen olnud täiesti arulage ja alusetult tõrjunud normaalse naise lähenemiskatsed. Olen teda niimoodi ehk isegi haavanud. Või – neetud! – koguni oma kaledusega ta südame murdnud. Ja kui vapper temast, et ta midagi välja ei näita vaid endiselt truult minuga kontakti otsib *à la* kui ma sinu südant ei saa, ma olen pigem valmis olema sinu truu sõber, kui et sind oma elust jäädavalt kaotan. Issand, kui romantiline!

On aeg! Pean midagi tegema! Britni pole küll mingi iludus, minust natuke pikem ja näeb välja nagu naiselik metsamees, aga tean, et tal on hiiglama hea süda ja lõppude lõpuks on just see see miski, mis loeb pikaajalistes suhetes. Mis midagi elus tähendab, milles on midagi jäävat. Hingeline klapp, millest pungub kõikevõitev armastus.

Mõeldud – tehtud. Kui järgmine kord Britnit nägin, see oli pargipingil, istusime puude vilus, ütlesin: „Britni,

su viimased sõnumid on nii „tõsised". Kas sa oled minust „niimoodi" huvitatud?"

Žestikuleerisin ilmekalt iga mõttekatke juures. Samas teadsin, Britni mõistab mind poolelt sõnalt niikuinii, ja pakatasin erutusest – kohe vabastame vaka all hoitud tunded ega pea enam kramplikult mingit tantsu esitama, vaid vallandame oma tõelised tungid – see on elu, mitte näitelava.

„Misasja?" Ta vaatas mind mitte niivõrd kergendatult (nagu olin oodanud), kuivõrd täiesti jahmunult – mis lolli juttu sa ajad? Kust see nüüd tuli?

Ja midagi oli seal veel.

Jagasin hetkega. Ja-jah, sel hetkel sai mulle korraga kõik selgeks. Ma ei mäleta, kas ma üldse midagi vastu ütlesin. Kohutav pettumuse- ja häbilaine vallutas mu meeled ja mu keha. Istusin Britni kõrval, püüdes meeleheitlikult loomulik, mitte täiesti sorgus näida. Sisimas tahtsin joosta. Kasvõi vastu seda paplit seal kohe üle jalgraja.

Kuidas ma ometi ära ei olnud jaganud! Meeleheitlik liibumine teatriklassis oli ju punnitatud, ülepingutatud näitlemine. Nagu ka kõik muu Britni elus – kuna ta ei olnud veel kapist välja tulnud! Minuga niivõrd ebaloomulikult tihedalt suhtlemine, nagu ka ehk palju muud, mida ta tegi, oli klassikaline kapifassaad, mille all varjus ja pulbitses absoluutne, surematu lesbilisus. Kui klaar oli see kõik nüüd äkki.

Teater oli läbi.

„Mul on mate eksam kohe," ütleb Britni lõpuks, peale kohutavat, laastavalt pikka vaikust. Ka temal on raske – ta teab, et ma tean. Tema saladus pole enam saladus.

„Mul on ajalugu," pobisen tema poole vaatamata. Ajalugu jah – las ta minna, milleks pikendada agooniat.

Ja ta läks. Sellest peale purunes meie suhe välgukiirusel. Meie teatriklass sai läbi, tema sõnumitele tuli lõpp. Meie

suhtlemine oli kaotanud mõtte. Funktsiooni. Nägin teda ülikooli juures veel korra eemalt, ta viipas terekätt, puhtast sissejuurdunud viisakusest, aga ka süütundest ning ehk piskust häbist, ja läinud ta oligi. Ja oligi hea – ma ei oleks tahtnud talle lähedalt otsa vaadata. Ja ilmselt tema mulle ka mitte.

Hiljem, kuulsin läbi tuttavate, olla Britni läinud Inglismaale kooli ja mingis sealses kohalikus liigas profikorvpalli mängima hakanud. See oli olnud tema unistus. Niipalju mäletasin meie kõnelusist, ainult paraku ei omistanud ma sellele siis vajalikku tähelepanu. Lõpuks ometi oli ta emantsipeerunud – piiratud higist leemetavatest ja läikivatest poolalasti (ja ka alasti) amatsoonidest, kellest nii mõnigi, söandan pakkuda, oli nagu Britni – orgaaniline homopallur.

AJALIKU ELU RÕÕMUD

Arstikabineti ooteruumis istub lisaks minule, jumala üksi, ainult üks väike tüdruk. Täitsa tavaline linalakk. Jalad tal toolilt maha ei ulatu ja nii kõlgutab ta neid edasi-tagasi. Teeksin ise meeleldi sama, aga mul on jalad vastu maad.

Kuna ma vihkan igasuguste ajakirjade (neid on seal hulgi) lugemist sellistes olukordades, siis keskendun oma mõtetele.

Mõtlen mingid mõtted ära.

Siis silmitsen tüdrukut, suhteliselt varjamatult, kedagi teist seal ei ole ju. Aga ainult seetõttu, et seal kedagi pole, sest muidu nii avalikult last jõllitama ei hakkaks. Pärast veel arvavad, et armastan lapsi.

Aga noh, vaatan last ja mõtlen, et on ikka üks rahulik isend – ei nihele, ei uuri midagi, kõlgutab ainult jalgu ja on omaette. Justkui mõtleks.

„Hei," ütlen. Mis siin ikka. Istume ju ühes väikses-vaikses ruumis, nii et kõik on korrektne. Kes iganes temaga siin on, on ilmselt arstikabinetis sees.

„Heu," vastab tüdruk. Heu.

„Sa mõtled „hei"?"

„Ma mõtlen „heu"."

„Aga miks?"

Tüdruk kehitab õlgu. „Lahe on nii."

Lahe tõesti. Polegi nagu midagi rohkem küsida. Aga tahaks.

„A keda sa ootad?"

„Isa." Midagi.

Vaikus. Räägi ometi midagi, „heu-tirts".

„Kommi tahad?" Olen kommionu. Aga äkki teeb keelepaelad valla.

„Ei."

Ei taha kommi!

„Sa vist ei armasta eriti palju rääkida?"

„Armastan küll, aga ma praegu ei saa."

„Miks sa siis praegu ei saa?"

„Ma mõtlen." Ootan natuke, et ta ikka edasi seletaks, ja ta siis soostubki.

„Mõtlen, et... ee, mul on üks asi. See on rohkem selline eksistentsiaalne küsimus või mure." See kõlab lapse suust päris naljakalt, nii täiskasvanulik, ja veel see sõnavara, aga hoian muiet targu tagasi ja küsin (nüüd juba täiesti huvitatult):

„Mure? Äkki oskan sind kuidagi aidata?"

Ta vaatab mind hetkeks kõhklevalt, siis aga pajatab. Lapsehäälega.

„Mu isa sureb varsti ära. Ta arvab, et ma ei tea, aga ma tean. Ma kuulsin ükskord, kui ta telefonis rääkis. Ütles, et veel umbes kuus kuud on jäänud. Ma siis mõtlen, et kui kuus kuud on jäänud, et mis ma teen. Et mis ma talle sünnipäevaks kingin. Ja muud sellist. Sellised probleemid."

Ta vuristab kiiresti rääkida, nagu oleks ta selle kõik juba ilusti läbi mõelnud – just nagu ta oli ju äsja ka viidanud, et teeb tugevat mõttetööd – nii kiiresti, et mul ei ole üldse aega reageerida. Kaalutletud esitus. Justkui emotsioonitu, aga pentsikult intellektuaalse välispinna all hooman ka ängistust. On see ängistus sellest, et isa sureb, või sellest, et ei tea, mida talle sünnipäevaks kinkida?

Ma ei tea.

„Sünnipäev tuleb," kohman. Ja mõte on nagu udu, et mingi aruka soovitusega, üldse millegi mõistlikuga lagedale tulla. Siin istub väike tüdruk kelle isa kohe-kohe surema hakkab.

„Nojah, niipalju ma tean," ütleb ta ja kõlgutab jalgu.

„Äkki meisterdad ise midagi?" Sünnipäevast kaugemale ma vist ei jõuagi.

„Ma teeks lumemehe, aga no ta võib vabalt surra enne talve."

Issand, see plika on täitsa hull. Ja kui olukord poleks nii kurb ja traagiline, ma mõtleks, see plika on üks lahedamaid tüüpe, keda ma viimasel ajal kohanud olen.

„Sa ju armastad oma isa." Ma lihtsalt ei oska muud.

„Väga."

„Aga sa ütle talle, et armastad."

„Ta on teadlik."

Ma ei jõua end kogudagi, kui avaneb arstikabineti uks ja väljub noorepoolne naine, kes doktor Saarega hüvasti jätab, rutakal sammul välisukseni rühib ja väljub.

Mida?

„Eneken. Vanaema tuleb sulle kohe järele." Ja siis minu poole pöördudes: „Ega ta teile mingit loba ei ajanud? Tal on kombeks võõrastele igasuguseid lugusid puhuda." Doktor Saar pöörab pilgu tüdruku poole ja sõnab, pooleldi tehtult naeratades ja manitsevalt näppu viibutades: „Koolis peaksid sa olema." Ja taas minu poole pöördudes: „Luiskas siin sellise loo kokku, et võtsin ta heauskselt tööle kaasa. Jälle!" Minu juhmistunud oleku peale lisab: „Nii et lobiseski. Oh." Ta täitsa ohkab.

„Olgu, tulge sisse. Vaatame, kuidas teil läheb."

Olen liiga šokeeritud. Liiga šokeeritud sellest, mis juhtus. Sihuke pisike nahaal. Saar seletab midagi. Metastaas. Kuulan poole kõrvaga. Mida ma selle plikaga nüüd teen,

ma ikka pean ta isale asja ära rääkima, sellised valed on ju suisa kuritegelikud. Või on tüdrukul äkki mingi psühhoos, mingi vaimne puue, haigus? Ma ei ole ekspert.

Kui kõik tehtud, sõnab Saar:

„Ärge pange mu tütre juttu pahaks. Mu ema elab Kundas. Käib korra nädalas. Ja mina töötan. Liiga palju töötan." Ta võtab hetkeks prillid eest ja puhastab neid salvrätikuga. Ta käsi väriseb märgatavalt. Ta silmade ümber on tumedad rõngad. „Ta on liiga palju üksi," lisab ta veel vabandavalt.

Siis ulatab mulle saatekirja: „Minge tehke see asi ära." Ja surub vandeseltslaslikult mu kätt.

Midagi peab tegema jah.

Astun eesruumi. Järgmine patsient läheb kohe sisse ja olemegi jälle kahekesi – mina ja tüdruk.

„Eneken." Ta vaatab mind täiesti sõbralikult ja kõlgutab jalgu. Ei ütle midagi.

Ma siis räägin talle. Mõned head trikid ja nipid. Kui väike olin ja isa kogu aeg lennus, olin seda kõike ise teinud. Suhteliselt edukalt.

Et saaks temaga koos olla.

„Mis sa arvad?" küsin, kui olen oma monoloogiga maha saanud.

„Kütkestav," ütleb Eneken. Kütkestav, ütleb ta ja kõlgutab jalgu.

Issand Jeesus.

Kui siis minekule sätin ja uksel salli kohendan – väljas tuleb vastikut märga plöga –, kostab mu selja tagant selgehäälne peenike: „Aitäh!"

Mind tabab kondinõrkus – astun ebakindlal sammul kütkestavasse lörtsi.

KARMA

Katit ma mäletan hästi.

Ma olin teda näinud pelgalt korra või paar mingitel koosviibimistel. Ilus. Hästi pikkade juustega, mis minu silmis oli suur pluss. Olen alati kõrgelt hinnanud naiste juukseid. Kuidas ta järsku sinna seltskonda sattus, ma ei tea, aga see oli selline kihvt moment *à la* „uus variant, peab uurima". Meestekas. Ja mina polnud ainus, kes teda märkas.

Niisiis jäi ta mulle kohe silma. Ja enamgi veel. Aga ta oli selline sõprade sõber mingilt sõpruskonna äärealalt, nii et asisemat kontakti temaga leida oli keerukas. Kui just ei otsinud. Ja ma ei otsinud. Olin selleks liiga uje. Mõned teised sarnases olukorras juba sebisid.

Kati vedu ei võtnud. Nii näis. Ja see mulle sobis.

Siis, ühel olengul, kus oli palju rahvast – kõik need äärealade kooslused –, otsustati peale ametliku osa lõppu kuhugi edasi liikuda. Mina olin käpp. Käpad olid veel ainult üks sõber, naine meie pundist (mitte äärealalt) ja Kati. Miks seekord rohkem rahvast ei tulnud, on imelik, aga nii juhtus. Igatahes tuli välja, et Kati oli sõbrunenud meie pundi naisega. Nii et situatsioon oli optimaalne. Läksime välja, istusime maha. Nagu ikka. Ja Kati polnud enam ääreala.

Me hakkasime sõnu seadma ja jutt hakkas jooksma alates esimestest häbelikest kohustuslikest mõtteavaldustest.

Ja seletasime niimoodi tükk aega ja sõnad muutusid tahtele allumatuks ja ladusaks ja näod särasid peas, kuna oli siilselge – külgetõmme on vastastikune. Klapp oli käegakatsutav. Siin ei pidanud hiromant olema.

Mingil hetkel oli Kati läinud nina puuderdama. Hetk hiljem, kuna Katit lauas polnud (ma üldse ei mäleta, mis mu sõbrast ja sest teisest naisest sai), mõtlesin, et lähen viskan ka vett. Ta tuli mulle trepil vastu. Silmade sirades, näol elevil, taltsutamatu naeratus, nagu vastsel armunul ikka – sest see'p see oli –, vaatasime teineteisele otsa ja suudlesime keset treppi. Üks ühel, teine teisel astmel. Ennastunustavalt. Inimesed trügisid meist mööda, kes üles, kes alla. See lihtsalt tuli, täiesti loomulikult. Nagu ettekirjutatult. Midagi öelda vaja ei olnud, mingit kahtlust ega kohmetust ei tekkinud. See polnud arglik proovimine, see seal trepil oli tõsine suhe. Selle suudlusega sai alus pandud tõelisele armuloole. Ja nii jäigi. Sellest ööst alates olime koos.

Olime küll paar, käisime, aga füüsiliselt olime koos harva. See oli isevärki olukord. Ma kirjutasin talle kirju – tavapostiga. Ja ta kirjutas mulle vastu. Vahel nägime teineteist möödaminnes, aga kuna see oli seltskonnas või olukorras, mis ei olnud soodus amüseerimiseks, siis tervitusest kaugemale me sageli ei jõudnudki. Mõnel korral astusime kõrvale, et teineteisega rääkida, kuna see, arvasime, on loogiline. See käis kuidagi ujedalt, justkui teiste eest varjates, et meil sellised tunded on. Ja rääkimiseks see ka jäi. Kirjutame, ütlesime, armulõõm silmis, ja nii ka tegime.

Ma olin haruldaselt armunud – kirjutasin talle igasugust jama. Põhimõtteliselt oli see serenaad, jaburusega pikitud romantiline armuavaldus, ja kuna mul lautot ehk mandoliini ei olnud, pidin sõnadega esile manama pilte, mis minu tundeid kujukalt edasi kannaksid. Ja kuna ma

ei osanud, siis tuligi igasugust imelikku. Nagu algaja kohmakas kirjanduslik katsetus.

Katile meeldis. Mitte keegi pole mulle kunagi midagi sellist kirjutanud ega öelnud! See kõik tundus talle nii põnev, nii värskendav, nii romantiline, et ta ootas mu kirju pikisilmi ja kandis neid kaasas, et taas lugeda. Ta kirjutas vastu ka. Püüdlikult. Otsides sõnu, nii et kohati teadsid, siin on ta oma elemendist täiesti väljas. Aga see oli loomulik, ta tahtis pelgalt armastatuga ühel lainel olla. Ma tegin ju sama, kuigi minu jutt oli palju totakam, aga minu jaoks oli see sel hetkel normaalne. Olin liikunud aladele, kus selle asemel et avaldada armastust kolme sõnaga, pidin kirjutama kakskümmend kirja tulvil näiliselt meelevaldset ei-saagi-täpselt-aru-mille väljendust. Kirjad, mis eraldi võetuna rääkisid kõigest muust kui armastusest (no kui, siis ehk tsipake), aga kokkuvõttes kinnitasid nagu ühest suust: mu jumal, naine, mis sa minuga teinud oled?

Meie romanss jätkus niimoodi kuid. Olime teineteisest naljakalt kaugel ja samas teineteisele nii lähedal. Ja see oli mõnda aega paeluv. Nagu palju muudki elus. Ja nagu palju muudki elus, kaotas see kõik mingil hetkel oma võlu. Lihtsalt ammendas ennast. Ja me liikusime edasi. Liikusime suhteliselt sidusalt ja jäime isegi sõpradeks, suheldes aeg-ajalt nii- ja naamoodi.

Aastaid hiljem sain Katiga linnas kokku. Arvestatult, kuna olime heal jalal. Et muljetame. Läksime välja, kohvikusse ja loomaaeda. Ja ajasime juttu. Et kuidas läinud on ja mis sellest ja tollest on saanud ja nii edasi – nagu vanad kaimud ikka. Polnud meil mingit vimma ega jama. Läbinisti tore oli.

„Mul on kõik su kirjad alles." Oh, lahe, neid oleks huvitav lugeda. Ma ei mäleta, mis Kati kirjadest sai.

„Ongi nii? No ma kirjutasin ikka head jura seal kokku ju."

„Väga armsad kirjad." Kati naeratab, sellise kerge turtsatusega, et nagu oleks naer, aga ei ole – on ainult naeratus. Nii soe. Erakordne.

Vaikime natuke ja siis ütleb Kati midagi.

See miski on minusse jälje jätnud. Rohkemgi ehk kui see ilus noorpõlveromanss. Ta ütles seda kuidagi nii, et mul on midagi, aga ma ei taha öelda. Pidin manguma, et ütle ikka, mis seal ikka olla saab, olen ju suur poiss. Ja niimoodi jupp aega – nagu tited. Võttis aega, aga ta ütles. Ta ju tegelikult tahtis öelda.

Vaatasime trolliaknast välja, kõõludes käsipuude küljes. Suvi liikus täiesti paratamatult sügise poole, kuna lehtedel oli näha juba pruunikaid säbruseid servi. See on vihastamapanev. Ja depressiivne. Õnneks oli rohelist siiski veel rohkem. Kivisein. Mingi monument. See monument on alati seal olnud, olen selle samba juures aega parajaks löönud sadu kordi, seda pingilt vaadanud ja isegi selle jalamil istunud – aga ma absoluutselt ei mäleta, mida see monument endast kujutab.

Ju Kati teadis, mis tüüpi muljet see mulle avaldama pidi. Sest ma olin sel hetkel põrmustatud. Löödud. See oli minu egole, minu mälestustele ja kogu meie ühisele kogemusele laastav. Samas ei olnud see nii hävitav, et meie teed oleksid nüüd pidanud lahku minema. Tegelikult jäime peale sedagi sõpradeks ja suhtlesime põgusalt mõnda aega veel, aga see oli sellegipoolest midagi ootamatut, midagi sellist, mis mind siiamaani aeg-ajalt painab. Peamiselt mitte niivõrd minu enda pärast, kuivõrd Kati pärast. Ta oli selline puhas ja helge hing. Ja see, et ta niimoodi kannatanud oli. Nii palju, et ta ei tahtnud mulle kunagi rääkida, olgugi et oli jäänud minu sõbraks, nii palju, et olgugi et see oli täiesti tema loomuse vastu mind sellega „vaevata", oli ta ängistus, ta väljapääsmatustunne, nii suur, et ta siiski lõpuks

pidi mulle rääkima – mis siis, et aastatepikkuse kõhklemise ja vaagimise ja hingelahkamise järel. Tal oli vaja see südamelt ära saada, et ta saaks iseendaga edasi elada, ja võib-olla ka, et mina sellest midagi saaksin. See ei olnud pelgalt omakasupüüdlik üritus. Kati lihtsalt ei olnud selline – mis tegi selle kõik veel raskemini seeditavaks.

Kui esialgne šokk välja arvata, oli selle suunatus mulle, niipalju kui seal seda oli, seotud suuresti ka minust hoolimisega ja minuga arvestamisega – et see miski, mis mina sellest saada võin, aitab mind, parandab mind. Pikas perspektiivis. On mulle miskit moodi kasuks. Nii nagu ta arvas, et see võib olla kasuks talle endale. Meile mõlemale.

Katile oli see olnud valus ja rõhunud teda aastaid. Tema jaoks oli see nüüd vabanemine – otsus, sõna, lunastus. Ükskõik kui kibe, aga millegi selgeks rääkimine, teise osapoole kaasamine leevendas. Eelneva kõrval, harjunud standardiga võrreldes oli see kõik nüüd hõlpsam. Kannatamise tasakaal, mis enne oli olnud ühele poole kallutatud, kaldus nüüd teises suunas. Kaalukauss kaldus, aga kas kellegi kasuks, ma ei tea. Sest alati on võimalik, et Kati tundlikkus ei luba tal ka edaspidi muretult ringi kepselda, mõeldes sellele, kuidas ta sõnad mulle – ka minu vastuvõtlikku natuuri teades – mõjuda võisid.

Sest et minu jaoks, irooniliselt, kannatus nüüd algas. Ja ma istun selle otsas aastaid. Ja loomulikult on selle kannatuse varjundid aastate jooksul läbi teinud arvukaid metamorfoose. Kõik kadus vahepeal täiesti! Et taas mingil uuel kujul pead tõsta. Muutuda ajapikku murest Kati pärast mureks minu enda hinge pärast. Või olgem ausad – keda me lollitame – tegelikult on see alati olnud minu ego ja hinge siseasi: mina, ikka mina. Valu sellest, et ma olen inimene, kes on võimeline mingite kannatustega seotud olema. Ma pole vist ingel. Olen selline hämara hingega.

Aga jah, sestsaati on kogu see lugu minu jaoks olnud üks paras pähkel.

Ja närib mu hinge.

Ma ei mäleta absoluutselt, mida Kati mulle tollal trollis rääkis.

RAHA

Vanaisa oli tulest ja veest läbi käinud mees.

Ta oli kohutavalt rahulik, tegi kõik oma kätega ja joobes nägin ma teda ta eluajal ainult ühel korral. Vanaisa võis inimestele jätta nii mõjuva mulje, et nad rääkisid ta silmavaatest veel tükk aega hiljem, soovisid temaga uuesti kohtuda ja tahtsid talle kinke ja muud nänni saata. Oli tunne, nagu oleksid nad kohtunud mingi paleusega.

Vanaisa oli jah selline.

Kui ma vanaisa viimast korda nägin, käisin ülikoolis ja olin üldse oma elu peal. Vanaisa kiitis ja tunnustas mu õpinguid ja siis ütles, et tal on mulle midagi. Midagi anda. Ega ta ei öelnud, et mis, lihtsalt, et oota, lähme. Ja viis mind õue. Seal olid nii laudad kui garaažid kui ka puukuurid ja virnad. Vanaisa hakkas tuulama. Käisime garaažis, siis puukuuris. Kuskil veel, vist õues puuriitade juures, mis garaaži tahà vastu seina laotud.

Vaatasin, et asi on täitsa imelik, ja küsisin:

„Mida sa otsid?"

„Mul on siia raha pandud."

No selge.

Lõpuks ta leidiski nutsaka raha, mõnusalt rulli keeratud nagu mingil mafioosol või muidu ärikal, võttis kummipaela ümbert ja hakkas lugema.

„Näe, 1500 krooni." Silus kupüüre ja andis need mulle.

See oli tollal suur raha.

Puiklesin natuke, nagu ikka, siis tänasin, ja üsna varsti sai see külastus läbi. Ma siis muidugi ei teadnud, et see on viimane kord, mil vanaisa nägin.

Sain teada, et kui teda sel korral külastasin, kimbutas teda juba dementsus, ja rahanutsakuid, selgus, tuli pärast tema surma lagedale mujaltki. Vanaisa oli need peitnud ja hiljem unustanud. Unustanud mitte ainult selle, et kuhu ta peitis, vaid selle, et ta üldse midagi peitnud oli.

Mõtlen alati, et mul vedas ikka sea moodi, et vanaisa tol korral mäletas ja ka midagi leidis.

Ja üldse.

ANNID

Igatsen metsa.

Ma ei ole juba dekaade metsas käinud ja see hakkab mulle nüüd juba päris tõsiselt pinda käima. Hingad sisse männikäbi aroomi, ladvad mühavad tuules, kuskil kakerdab mäger, taamal toksib alati töökas rähn, metsateedel põimuvad juurikad kui kuldsed palmikud, vasakul särav jumekad pohlad, paremal seente kuninglikud lehtrid. Loodus. Ja selle annid. Inimene on hingelt siiski korilane. Suure algustähega.

Mitte et ma teab mis meisterseeneline või -marjuline oleksin. Vastupidi. Tegelikult pole ma kunagi viitsinud metsasaadusi korjata. Viimati käisin vist vaarikal. See oli umbes 20 aastat tagasi. Mäletan seda korda üpriski hästi. Vaarikaid oli palju, see pold probleem. Probleem oli võsas rassimine ja marjade ämbrisse toimetamine. Torkis ja nii, ja mingeid sitikaid lendas ka. Mingil hetkel pakkusin, et ämber on täis – no tundus, et oli, mitte päris triiki, aga ääreni ma ei tahtnudki, arvasin, loksuvad üle ja see poleks ju hea? Et tegelikult on see minu poolt vastutustundlik käitumine – aga isa vaatas ja ütles, et missa pullid, siia mahub ju veel, nii et jajebuu. Siis pidi jälle justkui otsast hakkama. See moment, kui oled millegi resolutsiooniks vaimselt valmistunud, siis hõõrud rahulolevalt käsi, nii, suur töö sai tehtud, et nüüd viskan siia nulu alla käntsa ja naudin looduse ilu, ja siis selgub, et tegelikult siiski mitte, rüga

edasi. Tõepoolest, see elimineerib kogu vaimse rahulolu eelnevast tööst ja sinu isiklik psühhokliima saab põrmustatud. Hakka jälle nullist pihta. Vot sellised lood on mul vaarikatega. Seenekorjamist ma ei mäletagi täpselt. Olin alles tatikas, korjasin puravikke, nad olid libedad, ka vist mingid tatikad, ja ma ei viitsinud korjata, aga pärast süüa oli küll hea. No sama pull oli vaarikatega. Aga ka see mind ei inspireerinud. Las teised käivad, need, kes tahavad.

Reeglina on inimesed, kes seenel ja marjul käivad, ka üsna altid oma saaki jagama. Selline on vähemalt minu kogemus. Nad teevad oma noosi sisse ja siis jagavad neid purke ja potsikuid: näe, see siin on selle ja selle aasta selle kuu kukeseen. Hea väljalase. Nende oma silt on liimitud Toome salati sildi peale. Siis nad uurivad su käest, et noh, kuda meeldis. Neil on sihukesed opakad ootusärevad näod ees, et kohe-kohe ratifitseeritakse minu kui superseenekorjaja ja sissetegija staatus taas (pöidlad pihku), ja mis seal salata, endalegi üllatuseks tunnistadki, et seened on maru head. Ahah, ütleb sissetegija justkui muuseas, aga siis enam ei suuda ja sädistab muudkui, et nii nad kõik räägivad jah ja et Jepsiku Anni omadest on ka paremad, kuigi Anni nii ei arva. Kiidad veel tükk aega, et olla kindel – nüüd seenekorjaja teab, mulle jätsid need seened tõepoolest kustumatu, unustamatu mulje. Teie seened on absoluutselt no nii söödavad, et midagi söödavamat annab maamunal, ei, universumis otsida. Kas ma mitte ei detekteerinud siin natuke nelki? Just! Nelk jah, see on mul firmatrikk, saladus, kilkab ta vaimustunult, lisab nagu natuke... ee... Globaalsust, aitad kaasa. Just! Seenekorjaja on ekstaasis: minu nelk lisab globaalsust muidu kultuuriliselt nii kitsalt piiritletud kulinaarprodukti. Anni seentes näiteks nelki pole, aga jah, Anni on üldse selline... ee... Provintsiaalne? Just, just! Annil puudub kokakunstis nii

tarvilik visioon. Ja te olete mõlemad sigarahul, kuigi sul on neist seentest juba järgmisel päeval siiber.

Siis ükspäev otsid külmikust sakummi. Midagi muud seal polegi kui see seenepurk (NB! Peab vist poes käima!). Natuke on veel alles, kuigi on vähe hallitust peale võtnud. Eemaldad kahvliotsaga purgis hulpiva hallituse ja läheb küll. Viina kõrvale on nad täitsa nitševoo, aga natuke rohkem võiks äädikat olla. Huvitav, mihukesed on Anni seened? Praegu prooviks hea meelega. Helistaks seenedoonorile ja ütleks talle, aga milleks inimese illusioone purustada. Las ta arvab, et on number üks ja müttab ja rassib seal metsas, nii et metsised ja käod kukuvad kahte lehte, kui ta raginal läbi võsa seeni jälitab.

Avad akna, viskad end mõnusalt diivanile siruli. Helistad ja tellid pitsa – pepperoni. Teil Toome salatit on? On. Kaks purki palun. Viisteist minti? Tavai. Hingad sisse väljaheitegaasidest rikastatud osooni ja kuulad mootorsõidukite töökat ja kasulikku vurinat. Valitseb harmoonia.

Metsa küll ei viitsi koperdama minna.

KEVADE TREPIL

Ma pole kunagi suutnud naisi päris hästi lugeda. Kõik need märgid ja värgid, millest räägiti, kõik need signaalid, mis pidid tähendama kindlat värki, mingeid püsivaid viiteid või juhtnööre, olid minu jaoks müsteerium. Ufo. Mul ei olnud julgust mingi tunde ajel tegutseda, olgugi et hiljem ütlesid nii mehed kui naised: oled ikka issanda loll, ta ju andis sulle vähemalt seitseteist raudset märki, tõendust sellest, mida ta tahab. Et tahab sind. Ja nii edasi. Siis, tagantjärele, sain jah aru küll, aga siis oli juba hilja. Nii jah see alati oli. Naiste mõistmisega oli mul kehvasti.

Ainult ühel korral olin läbimurdele väga lähedal.

Kohtasin üht tütarlast, kelle nimi oli Madli. Ta oli mu sõbra pruut, ja nagu ütleb ka laulusalm, minu jaoks täiesti kättesaamatu. Tabu. Aga see oli jah, nagu ka seal laulus, et piidled oma sõbra pruuti ja vaatad, kuidas nad miilustavad ja tüdruk heidab sulle kahtlase sõnumiga altkulmupilke – tead, siin on miskit enamat kui õrritamine – ja sa oled võimetu midagi tegema. Imetled teda eemalt ja unistad temast ja see on piin, sest tegelikult on ta sinust sageli katsumise kaugusel – koos sõbraga. Kellega koos oled sina.

Niisiis olete kõik sõbrad.

Teadsin, ei – tundsin, arvasin, olin pea kindel, no nii kindel, kui olla saab, nii kindel, kui mina olla sain – Madli tunded minu vastu pole pelgalt sõbraarm; selle näiva siivsuse pinna all pulbitses midagi sootuks enamat kui pelk

meeldimine. Sootuks enamat, kui eeldasid lubada need poolujedad, poolnarrivad pilgud, mis tihti venisid pikemaks, kui oleks olnud sünnis. Aga nagu öeldud, mina neist signaalidest mingit täiesti õiget sotti ei saanud, pelgasin ikka, et panen kapitaalselt puusse. Kahtlesin endas kogu aeg. Nii oli ka Madliga. Südames teadsin, ta vastab mu tunnetele ja on huvitatud minuga amüseerimisest, mõistuse hääl aga ütles: ei tea midagi, ta on ju su sõbraga suhtes, teed ennast täiesti lolliks ja satud õudsesse eludraamasse. See selleks, aga lisaks kõigele oli mul ka tugev pieteeditunne. Mitte et oleksin olnud mingi ingel, oh ei, aga teadsin, ma ei suudaks endaga elada, murdes mingi kamraadsusekoodi. Olgem ausad, see oli süütunne ja hirm, et oleksin olnud siga ja reetur ja põlu all. Isegi, jah, isegi siis, kui see kulmineeruks Madli armastusega. Nii ma siis elasin, piidlesin, piinlesin, oodates midagi, samas teades, et see miski ei tohi kunagi juhtuda.

Siis õnnestus mul sattuda olukorda, kus oli võimalik saada kinnitust oma teooriale, testida hüpoteesi, et Madli salamisi ka mind armastab. Sest pilgud, mis ta mulle mu sõbra kaisust saatis, pilgud mis tarretasid vere mu südames, need pilgud olid tulvil iha. Ihalust ja unistust. Kui teaksin kindlalt, siis oleks mingigi rahuldus. Teadmisest, et olen ihaldusväärne. Või siis lootusetult loll, mingi romantiline saabas.

Kõik leidis aset ühel sünnipäeval. Pidu oli hea. Hea kamp, hea söök, hea jook. Ka Madli oli seal. Ja ka see oli hea. Kuskil hommikul, kell võis olla umbes neli – väljas oli veel täitsa pime, oli talv, lumi oli maas, külm kui kurat – läksin õue trepile suitsu tegema. See oli sihuke vana valatud kaheastmeline trepp, millel mõnus istuda. Ise otsustasin küll seista, kuna kartsin, et perse oleks ära külmunud. Astusin välja, ja seal, kohe trepi paremas servas,

koogutas Madli ja oksendas. No ta üritas oksendada ja hingeldas ja ohkis öökimise vahepeal. Jess!!! Mu tund on koitnud! Andsin talle natuke aega, kuni hoog möödas ja hing tõmmatud – mida ma siin ikka teha saan. Loodus on loodus. Madli küürutas üle trepiserva, käed põlvedele toetatud. Ootas järgmist iiveldushoogu. Trepiserval oli näha oksepritsmeid.

Võtsin tal õrnalt ümbert kinni (nüüd, nüüd või ei mitte ealeski!), kummardudes temaga koos, tema kõrvale, ja ütlesin murelikult, hellitavalt, armastusega:

„Madli, mis sul viga on?"

Ta pööras oma imekauni näo minu poole, natuke üles vaadates, et meie silmad kohtuksid. Ta juuksed olid kelmikalt sassis, silmavalged punased kui loojuv päike. Ta hääl oli anuv, nutuselt meeleheitlik, täis unistust ja kirge. Ta pilk täis meeletut igatsust, ajatut tungi, soovi rebida end lahti painavaist kütkeist, piinavast tundest. Aita mind, vabasta mind, ainult sina saad seda teha! Ta suu paotus, veel viiv, ja tõde saab teatavaks. Veel silmapilk, ja deklareeritakse õnnesõnum, nirvaana.

Ta kuulutas:

„Arvo, mul varbad külmetavad."

HAKKAB PIHTA

On üks kevadpäev.

Kevad on mu lemmikaastaaeg. Kõik tärkab ja algab uus elu. Kõik see, see on kõik ilus. Aga mulle meeldib ka vetevulin, mis rohkest lumesulamisest tekib. On lõgane ja märg küll, aga see käib asja juurde. Paned kummarid jalga ja nitševoo. Maas on lumi ja jää kah – jää, mis sinna tekkinud eelmisest päevast – lumi ju sulas veeks ja siis, õhtu saabudes, kui päike alla käis, külmus jääks. See päike, mis sulatab, see on teine asi, mida armastan. See päike on soe (ega ta muidu sulataks), aga ta on nii soe, et annab aimu – talv saab murtud. Mistahes pakane veel öösiti paugutab, see päevane päike tuleb ja teeb oma töö. Varjutab öötöö. Ja voolab vesi. Vulinal. Ja et ma ei unustaks, linnud ka laulavad. Nad hakkavad, sunnikud, hommikul pihta ja ajavad su üles. Ja kuigi oled tsipake leilis, sest varateismelise keha vajab puhkust, on see siiski lahe ka. Laulge, laulge! Siis ma tean, et kevad tuleb, eks ma pärast kooli magan (ja siis olen jälle poole ööni üleval). Sihuke see kevad kord juba on.

See päev on täpselt selline. Päike. Vesi. Istud maja ette asfaldile, lapikesele, kust päike juba üle käinud, kissitad silmi ja vaatad lund ja vett ja jääd ja plõga ümberringi. Maja eest vasakule üle tee jääb soine ala, vana heinamaa vist. See on enamuse ajast veega üle ujutatud, praegu aga on veel palju jäiseid lappe, nagu väiksed liuväljad rohututtide

ja kõrkjate keskel. Õhk on karge, aga päike paitab oma soojade kiirtega ja mõtled rahulolevalt: kevad! Sellesse sõnasse on kätketud palju.

Aga no kaua sa istud, kummikud on jalas, vaja ju astuda.

Saame siis poistega kokku. Nii, mis täna teeme. Mitte sittagi pole teha. Igav.

Siis ütleb Sten:

„Lähme soo peale ona panema."

Kõik naeravad, nii et kõhunahk vabiseb. Naeran ka, kuigi ma midagi aru ei saa. Mis ona? See naer, et kui ei taha lollina näida ja lihtsalt hirnud kaasa.

Mingit mänguplaani see päev ei tekkinudki, sest kui naer vaibus, läksid kõik koju. Läksin siis ka ja mängisin naabritüdrukutega maja taga keksu. Just üks paras lapike oli lumest vaba. Natuke märg, aga keksukasti sai maha. Sikutasin Annelit patsist ja ta ajas mind taga ja kilkas peene häälega.

Nagu linnulaul. Mõtlesin. Või vetevulin.

Kevad tuli.

TAVALINE NAINE

Kui naine lõpuks oma kauaoodatud armastuse käte vahele viskus, oli see selline sõge, meeli läbistav ja piire ületav kogemus, ja ta oli mõnda aega nagu udu või vati sees, justkui mingi eufooriat tekitava meelemürgi mõju all, samas kõike teravalt tajudes ja hiljem kõike mälestades, nii et pruukis tal ainult sellele mõelda ja ta koges sarnaseid aistinguid, seda pilvesoleku tunnet, mida ta oli kogenud sel esimesel jumalikul hetkel. Ta elas neid hetki aina uuesti läbi – nii siis, kui end oma armastatu vastu surus, kui ka siis, kui nendele hetkedele ja tunnetele mõtles. Enne meest ei olnud ta midagi sellist kogenud – teiste meestega. See oli sõnulseletamatu, kosmiline tunne ja kui ta seda kellelegi seletada püüdis, jäi ta täiesti jänni, kuna keegi ei saanud sellest päris täpselt aru, sest näis, et keegi ei olnud seda niimoodi kogenud. Ahah, oled õnnelik ja armunud, ütlesid nad; ei-ei, see on midagi palju enamat, püüdis ta selgitada, aga nad ei mõistnud. Ja ta lasi sellel minna, kuigi oleks tahtnud oma tunnet kellegagi jagada, leida keegi, kes teab, millest ta räägib. Ja kuigi ta ei teadnud, kuidas see temaga juhtus, et teda sellise võimalusega õnnistati, arvas ta, et äkki, kui ta piisavalt seletab ja kuulutab, hakkab see ka teistele külge ja nad saavad osa sellest ekstaatilisest tundeelamusest. Seda ei saanud jagamata jätta.

Mehe käest ei olnud tal eales pähe tulnud seda küsida. Mees oli osa temast – ta tundis sama. Siis, ühel päeval, kui ta oli just äsja mehe embusest vabanenud, hakkas ta sellest mehega rääkima. Et justkui räägiks iseendaga, oma mõtteid kõva häälega välja öeldes. Ja ta kohtas täieliku mõistmatuse müüri. Vana tuntud ja-jah-armastan-muidugi-tunnen-muidugi jutt, aga naine teadis, et see oli seesama trafaretne kohustuslik sõnamulin, mida inimesed ikka ütlevad, kui on kellegagi intiimselt seotud. Mida kõik need teised, kellele ta seletada püüdis, olid tundnud, olid arvanud.

Midagi naises lõhestus. Osa temast – mees – ei funktsioneerinud nii, nagu ta oli arvanud seda toimivat. See ei olnud enam tervik. See oli nagu reetmine, nagu viirus, mis tuleb ja laastab ja hävitab.

Ja siis, mingil hetkel, oli kõik läinud. Ta isegi ei mäletanud enam seda tunnet. Kuidas ta ka ei püüdnud. Teadis, et midagi oli, teadis, et see oli midagi täiesti enneolematut, aga kuidas ta ka püüdis, see kõik oli abstraktne möödanik. Mees läks. Ja siis unustas naine ka tunde. Oli ainult mälestus.

Ja ta otsis. Ta otsis iga päev, aga keegi ei vastanud tema standardile. Ta proovis paljusid mehi, aga seda õnnetunnet polnud tal kellegagi enam võimalik saavutada. Niisiis saatis naine nad kõik oma teed, niipea kui test tehtud ja tulemus teada. Ta tundis end tühjana, kõik oli nii rõõmutu, troostitu, nii erinev sellest, milline elu peaks olema ja mida ta oma vaimusilmas oli ette kujutanud. Milline see vist mingil hetkel oli olnud. Ja nii ta rassis päevast päeva nagu muda sees, raskemeelselt, masinlikult. Ta tahtis, et see muutuks, aga hakkas juba harjuma mõttega, et see ongi nii, et need vaiksed rõõmud ja hetked, mis mingigi naeratuse tema palgele tõid, et need ongi õnn. Et elu ongi

selline. Ja siis mingil hetkel ta kinnitas endale, et ta ongi täiesti rahul ja õnnelik, et tal on olemas absoluutselt kõik, mida ta vajab ja mingit meest tal tarvis polegi. See kõik on mingi illusioon, mingi soovunelm, see on müüt; mingit imetabast, sõnulväljendamatut õnne, mida üks mees oleks võimeline kellegi ellu tooma, polegi olemas. Aja jooksul sai ta teada, et ka paljud teised tunnevad ja elavad nii ja et see on täiesti normaalne. Normaalsus. Nii et ajaks, kui teine mees naise ellu tuli, oli naine oma uue normaalsusega harjunud. Nad hakkasid koos elama nagu normaalsed inimesed, kasvatasid koos lapsi ja putitasid vaikselt nii majas kui aias. Ja elasid väikekodanlikku idüülli ja õnne – armastus ja lilled ja kohatised vaiksed intiimsed rõõmud, kinnitamaks seda armastust ja õnne.

Kui naise vanem tütar talle särades kuulutas, et on seitsmendas taevas ja värvikalt oma tundeid kirjeldas, tundeid, mis enneolematud ja muinasjutulised, noogutas naine toetavalt kaasa, aga tegelikult ta tütre ekstaatilisest tundepuhangust või sellest, mida too nii elavalt kujutas, päriselt aru ei saanud. Kuidagi võõristav oli see. Ja võõrastust nägi ta ka tütre näos – ema ei saa minust aru. Hetkeks sähvatas meenutus mehest, aga jah, see oli udune, hõllandusesegune mälestuskild, mis aastatepikkusse argipäevarägastikku ära kadus. Ja hääbus, niipea kui tütar oli läinud. Nagu midagi, millele vaatad tagasi kui noorpõlve muretule mängule, tundele, mis ilmselt polegi päris, ainult tundub nii. Nostalgia – rohi on ikka rohelisem seal, kus meid ei ole.

Ja eks see tütar on mul alati selline õrnahingeline kunstnikunatuur olnud. Natuke tuisu- ja tuulepea. Loodetavasti ta saab sellest üle ja hakkab normaalset elu elama. Mõtles naine.

SOTSIAALNE MINA

Ühel päeval, kui olin umbes 22 aastane, läksin bussi peale.

Buss väljus posti number 4 alt ja nii pidin kassast lahkudes kõndima sutsu maad, et sinna jõuda – nimelt mööduma postidest 1, 2 ja 3. Postide 1, 2 ja 3 juures rohelistel puupinkidel istusid inimesed. Seal oli vanamutte, vanamehi, oli keskealisi, aga oli ka noori, nagu näiteks paar täitsa kobedat näkki. Nägin seda kõike juba kaugelt, bussijaama hoonest välja astudes, ja mu peas hakkasid toimuma protsessid. Perse, mõtlesin, nagu mingi takistusriba. Kuidas ma siit läbi saan, nii et maa alla ei vaju.

Arvasin, et kõik vaatavad mind. See tähendab, et kui ma kõnnin, et jõuda postini 4, siis kõik inimesed (kaasa arvatud hellalt lahedad mannid) jälgivad mind üksisilmi terve tee. Nagu teatris või tsirkuses. Ma justkui loogiliselt võttes teadsin, et päris kõik mind vast ei vaata. Okei, sellega ma nagu leppisin. Aga isegi kui kõik ei vaadanud, siis need, kes vaatasid, ükskõik kui vähe neid ka oli, need kõik hindasid mind kõrgendatud tähelepanuga ja arvustasid mind meeleheitlikult. Nad jälgisid iga mu sammu, iga mu näolihase liigutust, iga mu tossukriuksu või kui – ne dai pohh – tuli peer või krooks. Isegi kui, isegi kui oli olemas teoreetiline võimalus, et kõik nendest, kes mind vaatasid, mind ei kritiseerinud, isegi kui tõepoolest oli sihuke kaduvväike väljavaade olemas, siis teadsin raudselt,

need kuumad tšikid jälgisid mind nagu ei keegi muu. Nagu mägrakoerad mäkra.

Perse, mõtlesin.

Aga kõndima pidi. Lihtsalt teeskle, et on nii, et keegi sind ei vaata ja jalutad kasemetsa vilus, seltsiks läbi lehestiku kumav märtsipäike ja vihurid. La-la-laa.

Aga mida samm edasi, mida lähemale postile 4, seda pehmemaks muutus mu samm. Ükskõik kuidas ma ka ei püüdnud endale sisendada – las vahivad, sa näed hea välja, võta kasvõi oma tagigi, raisk, kui lahe – ei suutnud ma oma sammu kontrollida. Ütlesin endale: katsu natuke kabedamalt käia! Ära õõtsu nii lollakalt! Aga ei. Liikusin nagu merelaine, nii et iga üheksas või kes teab mitmes samm lõi põlvist eriti nõrgaks ja mingi totter võnge tuli sisse. Ei olnud võimalik, et seda keegi ei näinud. Vaatasin, veendumaks, et kõik mind vaatavad, inimeste poole pingil posti number 2 juures (sest seal ma ju parajasti olin) ja loomulikult kohtasin uudishimulikku, valvast nägudemerd – näed sa, vaatavadki! No mis ma ütlesin. Piinlikult, valusalt teadlik sellest, et kõik, jah, nüüd juba kõik, olin selles kindel, niisiis informeeritud sellest, et kõik – ilma mingi kahtluseta absoluutselt iga viimane kui elusolend – mind vaatavad, läks samm veel töntsimaks. Ka, arvasin, nägid nüüd kõik vinni mu ninal. Ei, nad keskendusid sellele vistrikule, sellele jubedale, maailma kõige suuremale punnile, ja mingiks hetkeks oli kõigi pingi number 2 asukate tähelepanu koondunud just nimelt sellele monstrumile. Milline õudne punn, kes see noormees selline on, mõtlesid kõik, mõtlesin mina.

Punastasin. Punastasin jubedalt nagu peet. Nagu joodik. Tundsin, kuidas nägu õhetab ja kuumab. Raudne märk sellest, et olen näost nii punane, et pole muud võimalust kui et nüüd keskenduvad kõik pinkide 1, 2 ja 3 inimesed

mu näo punasusele, kuna sellest ei olnud enam võimalik mööda vaadata. Mu nägu pidi sel hetkel olema nii punane, et ilmselt heitis punakat valgust ka väljapoole pinkide 1 kuni 4 piirkonda. Adusin, kuidas inimesed ka teiste postide alt pead pöörasid, et näha, mis toimub. Mu nägu oli nagu loojuv päike – sellelt silmi ära saada oli võimatu. Kui selle ära jagasin, pidin äärepealt kukkuma. Koperdades tegin paar tudisevat sammu, gravitatsioon eksisteeris, keha vajus ettepoole, suunasin ka pilgu ette, et üritada kukkumist vältida, ja niimoodi, imelikke lennuliigutusi tehes – püüdsin kätega nagu mingite lokaatoritega tuvastada oma asukohta aegruumis, et tasakaalu säilitada – vaatasin ühele ilusatest naistest otse silma.

Neidise ingellikul näol peegeldus õud. Mõistsin, et tal oli sama piinlik ja kohutav tunne kui mul endal. Minul enda pärast, temal minu pärast ja siis minul veel rohkem selle pärast, et temal minu pärast, ja üldse. Tüdruk punastas. Nägin, kuidas ta mõtles: issand jumal, lõika oma juuksed ära, kuradi punkar, mida sa siin koperdad, teed mul margi täitsa täis, kao ära, lollakas, õnneks tuleb Marko mulle oma uue Datsuniga vastu.

Säilitasin tasakaalu, tegin veel paar täiesti imelikku, inimmõistusele arusaamatut, ennenägematut sammu ja liigutust ja maandusin pingil posti number 4 juures.

Panin silmad kinni ja surusin selja tihedalt vastu pingi seljatuge. Kujutle end järveliival või kasemetsas. Sest see peaks aitama kaasa košmaari lõppemisele.

Siis ütles kõrvalt vanamutt.

„Noormees, sa istud mul käe peal."

Ohkasin kergendatult – see pole üldse mingi näitaja.

MUTID

Ühel päeval läksin õhtul pimedas kuurist kõblast tooma. Kõndisin maja taga murul, kui järsku koperdasin millegi otsa. Koperdasin ja kukkusin väligrillile ja lõin põlve nii valusasti ära, et silme ees läks mustaks. Hakkasin asja lähemalt uurima – siin ei oleks tohtinud ju midagi olla? Mille otsa ma siis koperdasin? Taskulambi valgel avastasin, et tegu oli mutimullahunnikuga. Kuda kurat! Mõtlesin. Olin maruvihane ja otsustasin, et seda ma neile muttidele ei kingi.

Siis hakkasin asja lähemalt uurima. Miks mutid? Kes on mutid? Ja nõnda edasi. Otsisin mingi raamatu muttide elust. Loen, ja tuleb välja, et mutid on õudselt olulised tegelased meie aia elus ja elus üldse. Ökosüsteemis, ütleme nii.

Hakkasin asja üle järele mõtlema. On loogiline, et muttidel, nagu näiteks ka siilidel ja koertel, on oma hingeelu. Nii et võib-olla see, et hakkasin mutte kohe mõttes sõimama ja kriminaliseerima, polnud minust just teab mis ilus – vastupidi, oli suisa inetu. Olin täheldanud, et mõnikord, kui ütlen koerale: „Istu!" või: „Noh, mis passid?", siis koer vastavalt kas istub või tõmbab uttu. Kui äkki räägikse muttidega ka. Et prooviks algul heaga. Loomad on ju täitsa arukad, mis on mõistetav, sest mis oleme meiegi muud kui need kõige targemad ahvid. Võisime vabalt enne olla kalad või konnad.

Või mutid!

Olin kuulnud jubedusi, nagu seda, et mutte tõrjutakse. Näiteks tõrjutakse ja mõrvatakse mutte auto väljaheitegaasidega: voolik autole taha, teine ots mutiauku, auto käima, ja tossu tuleb. Lihtne. Ja niimoodi gaasitatakse mutid nagu mingis Auschwitzis või Buchenwaldis täiesti ära. Selle kohta, tuleb välja, on kirjutatud terveid peatükke. Holokaust.

Mõtlesin, et selline lähenemine on ajast ja arust ja olla tuleb edumeelne. Panin vooliku mutiauku ja hakkasin muttidega ilusti rääkima. Proovisin ka laulda, aga laitsin selle mõtte maha, kuna kvalifikatsioonist jäi puudu. Ühesõnaga, rääkisin muttidega ilusti, koostöö vaimus, et oleme ja elame sõbralikult koos – teie aitate mind, mina seisan teie eest hea. Tõin muttidele juustu ja saia ja niristasin ka natuke piima voolikust alla.

Lõpptulemus oli see, et mutid kukkusid vohama. Hunnikuid tuli üha rohkem ja rohkem ja nüüd ongi olukord selline, et tagaaias enam suurt käia ei saa, ilma et mõne kuhja otsa koperdaks. Mutid paljunevad ja kinnitavad kanda, aga ma saan sellest aru – nad on sõbrad ja ma meeldin neile. Ja selle vastu pole mul midagi. Ökosüsteemist rääkimata.

Ühel päeval, oleksin võinud vanduda, pani üks mutt mulle jala ette. Meelega. Aga ei, mõtlesin, millest selline paranoia? Ja kui ka pani – sõprade vahel tuleb sellist väikest krutskikeeramist ja jagelemist ikka ette. Rääkisin muttidega: olete ikka vembumehed. Te mu karvapallid.

Öösel arvasin kuulvat, kuidas mutid elutoas naersid.

Vaja bensiini võtta, mõtlesin unesegaselt.

GORKI PEREKOND

Ühel talvel, see võis olla umbes jaanuaris või veebruaris, aga vabalt ka novembris, käisime Gorkis. Tollal oli seal elanikke umbes 1,4 miljonit. Nüüd on see Nižni Novgorod. Meil oli seal sõpruskool.

Rongis jõime koos õpetajatega ära pudeli viina Zolotoje Koltso. Õpetajad küsisid, ega meie hulgas koputajaid pole. Kõik ütlesid, oh ei, mis te nüüd! Koogutasin kaasa – ma ei teadnud, mida „koputaja" tähendab.

Meid paigutati peredesse elama.

Maša oli vaesest perest. See tähendab, neil polnud tutvusi – ligipääsu defitsiidile, mustale turule. Nad olid lihtsad vene inimesed, sellised, keda võis näha plakatitel ja autahvlitel. Käes sirp, taustaks kombain. Isa oli karedate kätega tööline, pruunid viikarid, maika, habemetüügas. Ema oli nõukogude inimene, krunn pealael, ei mingit meiki. Teda oli vaevalt kuulda ja näha, ta kattis laua. Isa oli majas peremees.

Laud oli lihtne. Kaerapuder, natuke võid silma, piim, musta leiva käärud, viljakohv. Sain aru, et võisilm oli luksus ja kauge külalise pärast lauale orgunnitud.

Mu sõbrad sattusid tõusikute juurde. Mäletan värvitud, nägudega sädistavaid emasid, mukitud Zaporožetsiga isasid, musta kohvi – ehtsat kohvi –, mis maitses kui mürk, ja peretütreid, kes kõigest väest tähtsatele külalistele Eestist muljet püüdsid avaldada. Olime ju ikkagi peaaegu nagu välismaalt.

Olime äsja õhtusöögi lõpetanud. Tol korral, mäletan, oli lauale pandud ka mõned viilakad vorsti. Helises uksekell ja seal olid mu sõbrad. Tavai. Lähme peole, ühe tüdruku juures on tantsulka. Vaatasin Mašat ja tema isa. Seal peol pidi olema üks ilus punapäine tüdruk, kes mulle algusest peale silma oli teinud. Vaatasin veel kord Mašat. Kahvatu väike tirts kahvatus punapea meigi ja riiete kõrval. Kas ma võin minna oma sõpradega? Ega meie sind tagasi hoida ei saa. Isa oli vali, selgelt puudutatud, aga resoluutne. Ikkagi nõukogude inimene – ei kooguta tema tõusikute ees. Mašal siin sõnaõigust polnud. Ta lihtsalt vaatas meid lahkumas.

Seal peol pakutigi kohvi. „Jad," ütles üks sõber ja naersime seda tükk aega. Tantsisime vene tüdrukutega, kes pugesid meile nii külje alla, et ohoo. Midagi sellist me Eestis kogenud polnud. Lõpuks musitasime punapeaga sealsamas tantsupõrandal, tõusiku elutoas, vanemad olid targu teises toas. Me alles näitame neile eestlastele, et ka meie, venelased Gorkist, omame klassi.

Suupisted olid tasemel. Mõtlesin Maša kaerapudrust.

Vaatasin punapead. Ma ei näe sind enam kunagi, mõtlesin. Mõtlesin Mašast. Ma ei näe teda enam kunagi, mõtlesin. Ma pean nüüd minema, ütlesin. Punapea oli pettunud, sõbrad ei saanud aru. Lolliks läinud.

Tere. Noh, nii ruttu tagasi? Kas pidu ei meeldinud. Sarkasm. Maša, mängime kabet. Ta oli seda enne tahtnud. Tavai. Magasin lahtikäivas tugitoolis. Hommikulauas küsis Maša isa, et kuidas siis pidu oli ka?

Ütlesin, et ei olnud midagi erilist, et ma parema meelega mängisin kabet.

Nägin, kuidas ta meeleliigutust maha surus, ja et seda varjata, ütles kareda häälega: „Võta veel putru." Võttis kulbiga hea portsu ja virutas selle mu taldrikule. Sõime

vaikides. Maša saatis mulle vaikse altkulmupilgu. Pilgu, mis tahtis mind panna nii tönnima kui tantsima.

„Nii maitsev," ütlesin vaid. Maša isa vilistas mingit lõbusat vene marssi.

Jõime rongis pudeli viina, ma ei mäleta, mis viin see oli. Jäin purju ka ja mõtlesin Maša peale. Nutsin natuke ja mu sõbrad naersid mu üle.

Ma naersin ise ka, Maša isal olid laiad triibulised traksid ja õnneks ajas see mind naerma.

Viin maitses imelikult magus ja viimane, mida ma uinudes mõtlesin, oli see, et see lahtikäiv tugitool, millel ma Maša juures magasin, et see tool on sama, mis meil kodus.

Täpselt sama.

KOLM KORDA

Armastus.

Midagi sellist pole ma kogenud. Midagi sellist, arvasin, pole olemas.

Issand jumal, ma tahan temaga alati koos olla.

„Ma armastan sind."

„Noh, mis sul siis nüüd on? Tunded tulid peale?"

Kas ei oleks ta pidanud vastu ütlema, et armastab mind?

Mõtlen selle üle, ei, piinlen selles, järgneva kuu. Ta ei võta mu kõnesid vastu või väidab, et ei ole võimalik kokku saada, kuna toimub see ja see.

„Ole tubli poiss," ütleb ta.

Lõpuks, tiiraselt piinane, koputan ta uksele.

„Ah sina? No tule sisse."

Toas istub järgmine mina.

Lahkun, purustatud, madalam kui muru. Ma ei saa millestki aru.

Armastus?

„Mis juhtus?" küsin hiljem.

Ta ei räägi mulle kunagi. Ei mingit seletust, ei mingit vihjet.

Aastaid hiljem saan aru.

Alistunud.

Nüüd võib minna lasta.

***

Armastus.

Nüüd, alles nüüd, mõtlen, olen ma ta leidnud. Mu elu armastus, kinnitan kõigile. Endale.

Alles nüüd elan.

„Ma ei taha, et sa minuga kokku kolid. Tahan selle elu-etapi ise läbi teha, enne kui päris elu alustada. Ma ei jäta sind, lihtsalt elame nii. Ma armastan sind."

Ma ei saa midagi aru.

Ole nüüd kindel, ta on oma otsuse teinud.

„Jah, muidugi, me saame ju teineteisel kogu aeg külas käia."

Ta kolib ära ja ma murdun.

„Sa hülgasid mu."

„Võib-olla küll."

Siis murdub tema.

„Anna mulle andeks, ma tegin elu suurima vea." Ta nutab.

Ise oled süüdi, mõtlen kibestunult, kahjurõõmsalt.

„Tule mulle külla."

„Sinu kord on tulla."

„Ei, sinu."

„Ei."

Kõne lõpp.

Istun oma trotsi otsas, päevad mööduvad, saavad kuudeks.

Kas lasta minna?

Masohhistlik, perversne, lõputu äng.

Kuus kuud hiljem. Murrame siit välja.

„Palju õnne sünnipäevaks, kallis! Loodan, et su päev on täis samasuguseid naudinguid nagu need, mida maitsesime eelmisel aastal. Ma armastan sind!"

Lühike, lihtne – ainult meie teame, mis see tähendab.

„Kuidas sa võid! Pool aastat on möödas. Minu peigmees poleks just eriti rõõmus seda sõnumit nähes. Ma ei saa aru, kuidas sa võisid arvata, et see mulle meeldida võib! Palun ära minuga enam kunagi kontakti võta. Kõike head sulle!"

Murtud.

Nüüd võib minna lasta.

***

Armastus.

Ta valis minu.

Joovastus.

Vannume igavest truudust.

Tülitseme jälle.

Siis istume maha. Räägime jälle. Ta on ebalev, närviline, rabe. Millegi piiril.

„Räägi." Tean, tal on öelda enamat kui igakordsed pähe kulunud sõnakõlksud.

„Mul on ta vastu tunded tekkinud."

Aimasin muidugi, lootsin, et ehk mitte, aga ootasin seda. Nüüd tahan karjuda, tahan sõimata, laamendada, öelda talle, milline kohutav, alatu näru ta on. Kuidas sa võisid mind reeta, ma ju armastan sind ometi. Aga seda ta ootabki – ettekäänet, et tormata välja, et minna tema käte vahele. Vabanenult.

Aga ma ei saa tal minna lasta.

„Ma teadsin. Ma teadsin." Ütlen seda rahulikult, vaat et lõbustatult. Näed, kui hästi me teineteist tunneme, näed, kui tasakaalukas, kui sünnis ja paindlik, kui täiskasvanulik on minu reaktsioon. Ma ju austan ja armastan sind.

Me siis räägime.

„Mul on nii hea meel, et sa sellesse niimoodi suhtud. See on sinust nii küps. Nii suuremeelne. Ausalt, see paneb

mind sind täiesti uuest küljest nägema. Ma katkestan temaga igasugused suhted. Ma armastan sind."

„Ma armastan sind."

See kestab kuu aega.

Kuu aega piina. Kas lasta minna? Pigem – miks ma ei lase minna? Kuna minek on vältimatu.

„Ma olen temaga."

Jah, ma juba teadsin.

„Kellega sa olla tahad?"

„Palun anna mulle aega mõelda." Ta nutab.

Me teame vastust. Aga taas, minna lasta on raske.

„Sa tead praegu!"

„Jah."

Ma ei näe teda enam kunagi.

Aga valu. See on nagu köievedu. Nagu köis, mis käest libiseb, aeglaselt, aeg-ajalt tugevdad haaret, ägised agoonias, saad natuke tagasi, kinnitad kanda, ent ta läheb vääramatult.

Põrmustatud.

Nüüd võib minna lasta.

KUI LIITUD ANSAMBLIGA

Et mul oleks naiste hulgas rohkem lööki, liitusin ühel päeval bändiga. Juuksed olid mul õnneks juba pikad. Bänd viljeles rokenrolli ja selle nimi oli Limukas. Läksin kohe proovi. Proov toimus mingis garaažis, mis oli mingi tehase või vabriku küljes. Ise ma pilli ei mänginud, niisiis istusin ja vaatasin ja jõin õlut. Ilgelt lahe oli, aga siis sai proov läbi ja pidi koju minema.

Üks buss veel õnneks läks. Mul oli üks õlu ka veel ja niimoodi rüübates tuligi buss ette. Bussijuht hakkas kohe pröökama, et õllega ei tule ja et kuradi pätt ja nii edasi. Ütlesin, et näe, korgi panen ilusti peale ja bussis ei joo, lisaks maksan sõidu eest nagu kord ja kohus, mingi pätt ma ei ole.

Mul olid koolis head hinded.

Ta ei võtnud mind kuulda, niisiis turnisin bussi, panin õllele korgi peale ja jätsin sõiduraha ilusti talle sinna mingisse karpi või asja. Ta ei jätnud jonni ja muudkui mulises, et ma su raha ei taha ja õllega ma bussile ei võta. Aga mul oli õigus ja nii ma jäin bussi. Siis, tuli ta, haaras õlle ja viskas selle bussijaama ette betoonsillutisele puruks, nii et kõik lendas ja purskas.

Hell till!

Nüüd olin ma tsipake vihane ka, oled mulle õlle võlgu, mees, ütlesin. Aga noh, nüüd, lisasin, pole mul õlut, raha on makstud ja sõit võib alata – said ju oma tahtmise, kuigi risustasid avalikku ümbrust.

Nõjatusin rahulikult pingi seljatoele, et vaatan aknast välja ja loodust. See 15 minutit sõitu kannatan ilusti ilma õlleta ära. Vana siga sõitis otse mendi ette, uksed jättis lukku, tormas menti ja tuli kahe vormis tüübiga tagasi. Nii, nüüd lähen vangi. Nojah, mis teha, läksin nendega kaasa, kuigi korrutasin, et mina pole süüdi.

Need kaks tüüpi olid noored, aga erinevast puust tehtud. Üks oli ilge kits (nagu bussijuht) ja tahtis mind plate peale panna ja mingid protokollid teha ja muud sellist sigadust. Ta muudkui mölises ja mind kuulda võtta ei tahtnud. Ma seletasin sellegipoolest, et mina pole süüdi, et olen täitsa kaine, et hoopis bussijuht on pätt ja ilmselt vintis ja et minge ise vaadake järgi, kurat, õlu on bussijaama ees katki ju! Ja suunasin oma retoorika peamiselt teisele tüübile. Tal olid sinised silmad ja niisiis, otsustasin, ta on hea ja arusaaja inimene. Pealegi ei mölisenud ta kogu aeg.

Siis millegipärast, ma ei tea, miks, pidi see möliseja ment korraks ära minema. Võib-olla peldikusse. Nii kui ta toast välja sai, ütles sinisilm, et tavai, tõmba nüüd uttu, ära jokuta.

See mees mõistis mind.

Tegin omale kiirustades koridoriderägastikus teed. Oli ikka kuradi labürint see mendimaja. Pidin seal peaaegu ära eksima ja kartsin, et äkki möliseja või mõni muu ment saab mu kätte, enne kui ma taas päevavalgust näen. Sain õnneks minema ja võtsin kohe takso, et sitta kah, ei viitsi peale neid vintsutusi enam jala käia.

Olin tige ja elumuredest muserdatud.

Õnneks selgus koju jõudes, et seal käis õudne pidu, kuna olid tulnud külalised.

Siis selgus, et üks külaline, Kädi, tahtis mind!

IIRISED

Johnnyl oli mere ääres ühes väikeses kinnises elamurajoonis kolmetoaline korter ja ta vedeles sageli klubihoone juures basseini pervel lamamistoolil. Hüppas vahepeal kuuma vanni, siis basseini ja siis jälle toolile tagasi. Bassein oli rahvast täis ja nii sattusin Johnny kõrvale lebama. Vahetasime labaseid viisakusvormeleid, ja olekski olnud kõik – oli üsna selge, et Johnnyl pole mingit himu minuga vestlusse laskuda, nii blaseerunud olid ta olek ja toon –, kui äkki poleks sigakõvasti sadama hakanud. Äikesetorm. Tormasime klubihoonesse varju, kuna uks oli kohe meie selja taga. Selline torm möödub enamasti minutitega ja kõik on hetke jooksul taas kuiv. Lõunamaa päike.

Ruumi hoones eriti polnud ja nii sattusime Johnnyga polsterdatud pinkidel vastakuti istuma. Tal oli AC/DC rinnale tätoveeritud. Pidin kommenteerima ja nii me kuidagi rääkima sattusime. Pole ju vaja rohkem kui et mingi ühine puutepunkt, iseäranis kui punkt on kirglik ja kuum.

Johnny oli nii kuradi kentsakas tegelane, et leidsin end mitu korda mõttelt: see pole võimalik; see mees on nagu mingi müstiline filmikangelane – mitte kangelane ses mõttes, et kõik talle alt üles vaatavad, või mingi antikangelane gängster, keda vihkad nagu oma võõrdunud naist, vaid selline ebamäärane tegelane, kelle kogu üritus on kahtlase väärtusega, aga imelikult haarav.

Ja ta kurat ei sure.

Ta oli teetööline ja tema eriala oli teede märgistamine. Nimelt oli tema spetsialiteediks pideva- ja katkendjoone, eraldussaarte ja muu sellise teele tegemine. Ta tegi seda tööd suhteliselt kohutavalt. Tema jooned olid – mitte küll lõviosa ajast, aga piisavalt sageli – kõverad, eraldussaared lopergused. Ja siis pidi tema töö üle tegema. Polnud harvad ka juhused, kui sõidutee äärt tähistav "kammjoon" vuhh! teelt välja pani, kuna Johnny oli selle äsja teinud ja keegi polnud veel jõudnud üle teha. Johnny ise oli muidugi kraavis. Aga pääses iga kord eluga. Ja pea ühegi kriimuta.

Johnny oli juua täis! Mitte et lõhnad juures või kerge samm sees, ei, täitsa sammal. *Total besoffen*! Kuidas Johnny niimoodi üldse tööle sai jääda, oli juba iseenesest ime.

Tegelikult ei olnud ime. Nimelt oli Johnny osariigi senaatori poeg. Senaator oli lisaks veel miljardär ja põhimõtteliselt omas kogu teede- ja transpordisüsteemi ja üldse kogu kremplit. Johnny oli niisiis must lammas.

Nende teed õnneliku isa ja pojana, ühtse perena – eeskujuks mitte ainult kõigile peredele, vaid ka kõigile peremudelitele – läksid lahku siis, kui Johnny end kolmandas klassis täis tõmbas ja kooli direktrissile jalgrattaga tagant perse sõitis. Ise karjus, et siit ma tulen, tulen, et märgistada üks eraldussaar. Direktrissil oli, mis seal salata, suur perse. Ja see polnud poisil ju esimene kord mingi jamaga hakkama saada.

Oh ei!

Aga sellest päevast alates olid selged kaks asja. Esiteks, isa poliitilise karjääri huvides pidi Johnny kuidagi ära peitma. Ema oli poolt; ta oli ambitsioonikas bimbo kes arvas, et Johnny sitt haiseb. Õde-venda hoidsid tast eemale, nad elasid nagu saksalapsed ikka. Probleemi lahenduseks sai internaatkool osariigi teises otsas. Johnny küll anus, et ma enam ei tee, aga oh ei.

Teiseks, oli selge, et Johnny tulevik on seotud maanteetööga. Et teeb märke maha.

Johnny veetis oma lapseea ja kõurikuaastad internaatkoolis, ja harjunud oma musta lamba rolliga, elas selle vääriliselt. Kakles, jõi ja suitsetas, tegi muid lollusi, mille peale enamik teisi juba ammu koolist eksmatrikuleeritud oleks. Aga Johnny isa ladus muudkui pappi välja ja kõik pigistasid silma kinni. Ning juhtus, et peale Johnny järjekordset vägitükki ehitati koolile uus tiib või näiteks muusikaosakond.

Kool läbi, läks Johnny maanteele tööle. Jõi ennast täis ja tegi triipe ja saarekesi. Saatis kõik perse ja muudkui läbis miile. Enamasti oli ta töö täiesti korralik, aga aeg-ajalt pani ikka täiega puusse. Sõna otseses mõttes. Kõik kiristasid hambaid, aga siis edutati keegi kuskil, keegi sai kuskil soodsa lepingu, keegi sai lihtsalt ümbrikutäie rohelist ja Johnny istus taas rooli ja vajutas.

Ma küsisin Johnnylt.

„Miks sa seda teed?"

„Mida?" Ta saab aru küll, mida ma mõtlen, aga küsib ikka. Moe pärast. Ja inertsist, et ei peaks kohe seletama hakkama nagu tavaliselt. Kuigi tundus, et tal polnud mitte midagi selle vastu, et mulle kõik südamelt ära laduda. Vihm oli meid lähendanud.

Vaatan talle lihtsalt häirimatult otsa. Räägi-räägi, ära põe, tähendab see.

„Ma mõnikord mõtlen ise ka." Ta vaatab mõtlikult eikuhugi. „Mul on sellest kõigest tegelikult õudne siiber. Ma ei taha juua. Ma ei taha seda tööd teha. Ma ei taha seda juurtetut, pidemeta elu. Nagu mingi kuradi karussell..." Ta pilk on jälle kuskil mujal. Kes teab kus. Ma lasen tal olla.

„Mingi muu maailm on. Tulevikus," lisab ta ruttu ja heidab mulle seletava pilgu. „Et see on nagu see teine maailm,

et mis justkui oleks midagi ihaldatavat. Aga ma kardan. Äkki see pole see, mida ma arvan selle olevat." Ta ei küsi minult, ta nendib, arvan, talle reaalsena näivat võimalust. „Äkki see muu elu, mis iganes see saaks olema, pole mitte ainult hullem kui see, mida praegu teen, vaid võrratult, kordi jubedam. Nii jube, et ma ei suuda seda üle elada."

„Aga kui see ei meeldi, siis saaksid ju alati midagi muud proovida?" pakun loogilise alternatiivi.

„Ei usu. Pööre peab olema kardinaalne, mingit nipet-näpet, kui originaalplaan perse läheb, ma proovima ei hakka. See oleks täielik läbikukkumine. Fiasko. Mõistad?"

„Miks mitte? Paljud ju teevad nii."

„Just!" Ta näib süüdistav ja natuke vihane, mitte minu peale, vaid selle mõtte peale. „Paljud teevad seda. Ja vaata neid; sebivad nagu lollakad sipelgad siia-sinna, mingi plaan, kogu aeg stress. Nad ei tea ise ka, mida nad tahavad."

„Mida sina tahad?"

Johnny naerab sardooniliselt. Siis tõsineb.

Siis räägib:

„Olin vist umbes viiene. Käisime isa-emaga linna peal, ma ei mäleta täpselt, miks, selliseid käimisi oli meil siis küll ja küll, aga ainult see üks kord on hästi meeles. Igatahes mäletan üht kõnniteed. See oli sellistest ruudukujulistest plaatidest. Isa ja ema hoidsid mul kahelt poolt käest kinni, mina keskel. Ma tegin hüppeid ja nad tõstsid mind, et mulle hoogu anda. Selline lennutunne oli. Siis ma proovisin üksi hästi pikki samme võtta, et mitmest plaadist korraga üle saan. Isa ja ema vaatasid, naersid ja kiitsid mind, et nii tubli poiss ja et nii pikad sammud."

Johnny hääl vaibub, ta nägu moondub valuliseks grimassiks, ta haarab enda kõrvalt viskipudeli, rüüpab hea lõuatäie, siis sirutab pudeli minu poole. Mu käsi kohtab pudelit poolel teel.

Istume, lapsed hulbivad ja plätserdavad basseinis, nii et veepritsmed meie peal maanduvad. Karjuvad midagi, aga karjumise sisu meieni ei jõua. Oleme selleks liiga kaugel.

Kui ma siis viimaks Johnny poole vaatan, näen ta silmi. Silmad on pärani, lihtsalt pärani, täiesti pärani. Mitte üllatusest ehk hirmust. Ei. Lihtsalt, lahti. Avali. Silmade sees on keegi. Vaatan lähemalt: nägu, silmad. Ja seal sees, kohe keskel, on iirised. Näen neid nüüd täiesti selgelt, sest ka minu silmad on pärani.

Need iirised. Need on minu iirised.

OLGEM AUSAD

Ülikoolis õppides oli mul üks aasta iseäranis karm. Elu ei olnud, oli ainult kool. Kuna olin kogu aeg nagu orav rattas, jäi muuhulgas unarusse ka tervislike eluviiside viljelemine. Sõin ja magasin, nagu juhtus, ja kuigi varem olin ikka stabiilselt väikest viisi kehakultuuri ka harrastanud, oli ainuke sport nüüd bussijaama minek. Ja sealt tulek. Tulin koolist öösel, süües käigu pealt kuskilt putkast ostetud burgeri; vahel, kui veel kodus öösel õppida oli vaja, panin tulele poti makarone ja siis vitsutasin neid otse potist. Ketšupiga. Rohkem kui sageli käis küll seegi üle jõu ja nii vohmerdasin sisse pakkide kaupa kartulikrõpse.

Võtsin kaalus juurde.

No juhtub. Inimesed võtavad juurde, nii et ei saa enam käiagi, minu kilod pole mingi näitaja. Mõtlesin. Ega see mind õnnelikuks teinud, oh ei, aga lohutasin end sellega, et varsti on raske periood läbi ja siis kohe padavai võimlasse ja juurikaid sööma. Mis see siis ära ei ole! Sõbrad-tuttavad, kes mind teadsid, minu kaalumuutusele suurt tähelepanu ei pööranud. Või olid nad lihtsalt diskreetsed. Vahet pole. Minu kere kellelegi ette ei jäänud ja elasin rahulikult edasi, keskendudes aktuaalsetele elumuredele.

Siis läksin ükskord külla sugulastele, keda polnud oma hea mitu aastat näinud. See oli emotsionaalne kohtumine, me olime üsna lähedased ja saime ilusti läbi. Vahetasime embusi, ilusaid sõnu, näod õnnetundest rõõsad ja

naerused. Kuidas sul läheb ja nii tore sind näha ja muu selle juurde käiv. Muljetamine.

Siis tuli onu Kalmer.

„Oo, paksuks läinud!"

See oli esimene asi, mis ta ütles. Tema toon ei olnud üldsegi mitte laitev ega kahjurõõmus. Ütles ta seda rohkem nagu üllatunult, iseendale minu lihtsureliku-staatust tunnistades. Ma ei saanudki päris täpselt aru, mis ta sellega mõtles, aga mingit pahatahtlikkust selles hüüatuses ei tundunud olevat. See oli pigem selline alateadlik välkreaktsioon. Ja siis, et ütlesin ära ja räägime nüüd pigem millestki muust. Ma sellega midagi halba ei mõtle. Lihtne. Minu vastus oli natuke kammitsetud poolpiinlik naer, aga ma midagi vastu ei sõnanud ja juba oligi meil uus teema ees või keski-miski muu, millele keskenduda.

Aga mul, kurat, ikka natuke kripeldas. Olen juurde võtnud? Jah. Aga paks? Ja seda niimoodi taktivaeselt mulle nina alla hõõruda. Justkui etteheide. Kool kooliks, aga kui ikka väga tahaks, saaksin tervislikumalt elada küll. Olin äkki piinavalt teadlik oma kõhupolstrist ja lõuavoltidest. Kuradi onu Kalmer! Me ei olnud superlähedased, aga teadsin teda ju tatikast saati ja ta oli igati muhe vana. Paha maitse jäi igatahes suhu ja varjutas natuke jällenägemisrõõmu ja kallite sugulastega koosolemist.

Kui siis õhtust sõime, võtsime kuraasi ka. Onu Kalmer oli joodik. Sihuke korralik joodik. Täiesti funktsionaalne. Sai kõik tööd tehtud, tuli koju ja alles siis kaanis ennast täis. Mitte päris iga päev, aga no peaaegu. Niisiis, sõime ja jõime ja onu Kalmer jäi kähmi. *Total besoffen*. Ega ma mäletagi, millest meil sõnelus tekkis – no selleks ajaks oli mul ka juba sarv parajalt soe ja bravuuri jagus – aga midagi ta ütlema hakkas, ja palju teravamalt kui paksu „tervitus" ennist. No eks see oli minus ka ju käärinud terve õdangu

ja siis ma sõimasingi tal näo mehemoodi täis. Kulminee-rus see sellega, et ütlesin onu Kalmerile:

„Vaata ennast, kurat! Sa oled ju täielik joodik!"

Järgmisel hommikul ärgates oli mul õudne kassiahastus. Meenutasin oma vihapurset ja onu Kalmeri põhjamist. Kuidas ma, kurat, küll sellega nüüd silmitsi seisan! Onu Kalmer tuli. Sagris, pohmellis. Läitis käigu pealt sigareti, soovis head hommikut, istus maha. Vaatas aknast välja.

„Täna tuleb ilus ilm vist."

„Lubavad küll, jah."

Ja me jõime kohvi, sõime hommikust ja ajasime mõnusalt juttu. Uuuh – õnneks oli onu Kalmer eelmisel õhtul end mälukasse kamminud. Üks jama vähem. Mõtlesin, ja hingasin kergendatult.

Ilm tuli ka ilus, ja kui väike trohmell välja arvata, veetsin sugulastega toreda päeva. Jätsime hüvasti, meeleolu oli ülev, tunded soojad. Ikka väga lahe küll, kui kedagi niimoodi üle pika aja näed.

Mõtlen selle külaskäigu peale mõnikord.

Kui aus olla, kahtlustan üpriski tugevalt, et onu Kalmeril oli tol hommikul meie riid meeles. Juttu meil sellest ei tulnud, kuna sisimas teadsime, lahata polnud siin midagi – olime mõlemad rääkinud sulatõtt: tema oli joodik, mina paks.

ABSURDIST VÄLJA

Tühjus. Tühjus valitses. Kõik näis sihitu. Ajal, mil valitsema oleks pidanud paanika, mil mõtted oleksid pidanud lendama igas suunas, külvates ängistust, oli mus imelik, tuim ükskõiksus. Oli see sellest, et teadsin, kõik laabub. Nagu palju kordi enne. Kriisisituatsioon oli kujunenud tavasituatsiooniks. Katastroofiootus oli asendunud stressirohke rutiini aktsepteerimisega – selline mu elu ongi. Ja kui ka tuleb katastroof, siis midagi üllatavat, midagi šokeerivat siin ju pole. Ei pea olema hiromant, et näha – õnnetuse tõenäosus on suur. Muidu sumpad justkui vatis. Kahlad läbi elu, tuimalt, leppinult, resigneerunult. Kuhugi jõudmata.

Pigem siis juba paanika. Et end elus tunda. Katastroof.

Kulgesin mööda koridori, juhituna peamiselt motoorsest mälust. Robot. Ei saanud arugi, kui juba koridori teises otsas olin, justkui mõttesse vajunud, samas endale aru andmata, millest mõtlen. Mäletamata, mis peast läbi käis. Kurt, tumm ja pime. Emotsioonitu.

Nurga tagant kostsid sammud ja valmistusin tulijast kaarega mööduma. Tal oli sama mõte. Niimoodi me kohtusime, nurgast näiliselt kilomeetreid eemal, välisseina juures, mõlemal sama mõte – üritada vastutulijat iga hinna eest vältida. Mitte teadlikult. Pigem instinktist, tuimast, kiretust, sissejuurdunud asotsiaalsusest. Inimesed teevad ainult haiget.

Nii me kohtusime.

Põrkasime kokku peaaegu et vägivaldselt. Pidurdades piisavalt, et mitte füüsiliselt haiget saada, et mitte lõpetada karjatuse, muhu, muljumise, mingi muu ebameeldivusega. Nagu jama veel vähe oleks. Panin käed ette, et pauku ennetada, ja need vajusid sujuvalt ta rindadesse.

Ta hoidis süles mingit raamatut.

Rinnad olid pehmed, aga mitte lodevad. Tasakaalus. Tabasin end mõttelt – mitte niivõrd kokkupõrge, kuivõrd rinnad on see, mis mu meeled erksaks tegi. Kõigepealt rinnad ja alles siis kõik muu. Siis tuli muu. Soojus. Mingi soojus õhkus ta peast. Juustest, näost? Oli tal palavik? Ja lõhn. Soojuse ja mugavuse, turvalisuse lõhn. Selle mõtte käigu iroonia ei jäänud mul tabamata: põrkame kokku, aga rinnad on pehmed ja kutsuvad, lõhn soe ja hellitav. Kokkupõrge missugune.

„Oih!" ütlesin. Et midagi öelda. Tegelikult polnud mul sõnu. Juhtus mingi kokkupõrge, aga ma ei teadnud, mida öelda. Kas ütlen talle, et su rinnad on nii pehmed – heas mõttes – ja su pea nii kutsuv, et tahaks seda lähemalt uurida.

Ütlesin „oih!" ja astusin sammu tagasi. Et heidan pilgu. Kellega ma siin kohtusin. Kohtusin just nimelt. See kokkupuude ei kvalifitseerunudki enam kokkupõrkeks. Puude. Kohtumine.

Ta vaatas alt üles. Lühikest kasvu. Edasi ta liikuda ei proovinud ja midagi ta ei öelnud. Lihtsalt vaatas üles minu poole, justkui üritades mind samamoodi takseerida nagu mina teda. Hmm. Äkki ta kogeb sama. Ehk oli mu puudutus ta rindadele hea. Vast polnud keegi ammu ta rindu katsunud, nagu ka mina polnud ammu rindu katsunud. Kas ehk äratas see puudutus ka temas midagi ja seetõttu ta nüüd vaatabki, et mis see on. Selline ootamatu inimkontakt on üllatavalt ergastav. Üllatavalt positiivne.

Vaevalt, aga olgu nii. On nagu on.

Juuksed on tal punakad, pikad ja kerge lokiga, silmad pruunid. Väike terava otsaga nina, kitsad huuled. Hetkeks meenub Buratino, aga see siin, erinevalt Buratinost, kui meelevaldne, absurdne mälupilt välja arvata, on paeluv. Eriti see nina. Ta on sale, aga mitte kõhn, ja puusajoon joonistub selgelt läbi tumedate retuuside. Ka rinnad on endiselt omal kohal. Arvestatav komplekt. Ta tagumik on ilmselt selline pehme nagu rinnadki. Sirutaks kasvõi käe, et katsuda. Aga ütlen hoopis:

„Ega ma sulle haiget ei teinud?" Tean, et ei teinud.

„Ei. Ei teinud." Ja siis, pisukese äratundmisvärahtusega: „See äratas mind üles." Justkui oleks äsja adunud: näed sa, äratas mind millestki, mis iganes see oli.

„Mind ka," naeratan kergendatult. Jumal tänatud, et tegu ei ole mingi sahmerdisega. Kuigi minu praeguses meeleseisundis see õieti midagi ei muudaks. Kui ta sappi pritsiks, pritsiksin ilmselt vastu. Viisakalt, ent efektiivselt. Või tõmbaksin saba jalge vahele, sisimas podisedes, kaabiksin sealt minema ja neaksin mõnda aega inimkonda maapõhja; no näed, järjekordne kinnitus sellele, et midagi populaarset siin päikese all pole.

„Ma lähen üle tee kohvikusse." Kutse?

„Ma tulen ka." Ütlen seda automaatselt. Mu elu on nii hall, et isegi kui ta ei taha, et ma lähen, võin ma selle kohtumise peale mõnda aega mõelda. Ju on sellise soovi sugemed kusagil sügaval sisimas olemas. Ta peatub, justkui mu vastust seedides. Ilmselt ta ei oodanud, et niimoodi vastan. Olen üsna kindel, ta ei näinud ka seda ette, et ta mulle üldse kohvikusse minemist mainib. Ja ilmselt tuli see tal ka välja täitsa kogemata ja automaatselt. No nii ma arvan. Ja siis, peale mingeid millisekundeid ei ütle ta muud, kui et annab noogutades silmadega märku:

lähme. See tähendab, ei ütle üldse midagi. Aga justkui ütleb ka.

Tahan vaistlikult, et ta mõtleks ja tegutseks nagu mina. Et oleksime ühel lainel, et meie eesmärgid oleksid samad. Mida ma tahan, seda ma päris täpselt ei teagi, tean ainult, et oleks ilus, oleks vajalik, kui tahaksime sama. See tunne on üsna tugev.

Hakkame kõndima. Talle uksel teed andes näen ta kumerusi tagant. Kardan vaadata, äkki ta näeb. Äkki keegi teine näeb. Aga vaatan ikka, sest kiusatus on liiga suur. Poleks ma nendesse rindadesse jooksnud, ma vast nii ei talitaks, aga rinnad on oma töö teinud. Niisiis vaatan. Hea.

Huvitav, kas ta mind ka nii vaatab. Kas naised seda üldse teevad? Või nägi ta ainult mu silmi või seda, et avasin talle ukse. Tahaks loota, et ta näeb mu keha. Ja mu kumerusi. Jah, kumerusi. Püksid on kitsad, pluus ka täna kitsas sattunud. Ja mingid punnid ja musklid peaksid seal looklemas näha olema. See vist on seksikas, ma arvan.

Kuskilt lugesin.

Siis astus ta kõnniteelt asfaldile. Seksuaalne asfalteerimine. Kahepoolne seksuaalne ahistamine. See on see, mis mul mõttes mõlkus. Kannikad koorisid lahedalt kartuleid. Sealt mul see mõtte liikumine järje sai. See oli see moment, kui ta kõnnitee servalt sõiduteele astus. Kannikas kooris. Ja jäi koorima vähemalt mõneks sammuks. Võnkat-võnkat, potsa-potsa. Sealt edasi oli juba lihtne mõelda, millised horisondid siin avaneda võivad. Ahistamine oleks niisiis kahepoolne, mõtlesin. Nii et tema ahistaks mind minu nõusolekul (ja heakskiidul) ja mina teda tema jätkuvate kiiduavalduste saatel.

Mingi auto sõitis mööda ja katkestas mu seikluse. Paiskas mind mu peas valitsevast magamistoast tänavale. Ma ei teeks seda ialgi. Miks ma sinna kohvikussegi lähen. Asja

must niikuinii ei ole. Mida ma teen. Mida räägin. Mis mu plaan siin on. Polegi plaani. Kuradi vitt, ma ütlen küll. Kuhu ma nüüd ennast sokutasin? Millesse? Mingi ajuvaba aje sunnil, kuna olin oma depressiivsuses liiga kergesti mõjutatav. Üks pilk persele, üks tissipuude, ja ma olen kui ori. Oma mõtete käsutäitja. Kuidas ma järsku automaatselt oma mõtetele voli andsin, oma mõtted reaalsusesse üle kandsin, ma ei tea. Aga see juhtus. Siin ma kõndisin, teadmata, mida pihta hakata. Tahtes, aga peljates. Peljates mitte niivõrd seda mis juhtuma hakkab – kõik oli parem kui see, mis mu elus praegu toimus –, vaid pigem seda, kuidas ma mingite olukordadega reaalses elus toime tulen. See polnud teps mitte see stress, millega harjunud olin. See oli väga kaugel sellest, millega harjunud olin. Mõttes olid kõik need ahistamised, asfalteerimised ja seiklused sootuks erinevad. Neis kehastusin ma kartmatuks romantikavirtuoosiks. Meheks igal alal. Muretud mõttemaailma-elu osad täis põnevaid, ebatavalisi ja närvekõditavaid juhtumeid. Kõik oli kerge ja lihtne. Rahvas aplodeeris.

Olin gigant.

Ma ei tea, mida peale hakata.

Kas tema teab?

Ta on keset kõnniteed, endiselt paar sammu minust ees. Ma vaatasin juurdunult enne sõiduteele astumist vasakule, siis paremale ja siis veel kord vasakule. Eikuskilt ilmub mingi tatikas, haarab ta raamatu ja paneb sellega lõikama. Ma adun end jooksmas umbes mikrosekund hiljem. Miks ma jooksma hakkasin, ma ei tea. Jälle mingi automaatne, kiretu reaktsioon. Taas absoluutselt tagajärgedele mõtlemata.

Jooksen kaagi järel ja arutan endamisi, et kuidas kurat sellised tatikad jõuavad osta selliseid riideid. Mitte et mul seda raha ei oleks, aga minu alalhoidlik, mõnevõrra

koonerdav loomus ei lubaks mul endale midagi sellist lubada. Kord ostsin firmadressika, kandsin seda vist kolm korda umbes seitsme aasta jooksul. Kahju oli selga panna.

Jooksen ja mõtlen, et huvitav, kas see raha tulebki varastamisest. Sitale. Jõuan nolgile järgi, haaran tal pusast ja selmet teda peatada püüda, rögisen:

„Raamat."

Ta pillab raamatu ja ma lasen tal minna.

Vaatan hetke talle järele, veendudes, et ta kaob ja enam ei naase. Siis võtan maast raamatu ja rapsin selle tänavatolmust puhtaks. Silmitsen raamatut lähemalt. „Kaamasuutra" ja veel midagi indiapärast – nimi või autor, osa pealkirjast. Seal peal on mingi paar, viljeleb koitust. Sooritab seksuaalakti poosis, mida ma ise pole proovinud. Hajameelselt asun taas kõndima. Mis järeldusi sellest raamatust teha. Enne kui jõuan pikalt ulmesse süüvida, tuleb ta mulle kergel sõrgil vastu, peatub minuni jõudes.

„See oli sinust julge tegu." Hmm. Oli või?

„Noh... näe, siin on su raamat." Ulatan raamatu, nagu oleks see tennisereket. Ükskõikselt.

Tennis mind ei huvita.

Aga pilt on peale jäänud (kuidas ma seda ei näinud) ja niiviisi on seda tehingut võimatu mitte kommenteerida.

„Ma ei ole seda lugenud. Üks sõber soovitas."

„Mina ka ei ole." Mida mul muud öelda on.

„Siin pidi palju pilte olema." Miks ta sellest räägib? „Tahad kohvikus sirvida?" kuulen teda pakkumas.

„Võib küll." Automaatselt. Teadmata, mida ütlen. Siis jõuab kohale. Täielik paanika. Kas minestan või mitte? Mõte on nagu mõurapull. Sitta kah.

„Sul on pehmed tissid," murran absurdist välja.

„Heas mõttes," lisan kiirelt. Enne kui ta äkki valesti aru saab.

MINGI MEES

Mida keegi ei teadnud, oli see, et see mees käis iga jumala päev ühes vanainimeste hooldekodus vabatahtlikuna abis. Sanitarid arvasid, et ta on pisut imelik (ja eks ta natuke oli ka), et ta niimoodi viitsis seal käia. Et miks ta käib, ta sellest ju mitte midagi ei saanud. No kesse viitsib tulla igal õhtul ja mõnel seniilsel vanamehel mähkmeid vahetada või teda lusikaga sööta. Nii et kõik sitt ja söök lendab.

Siis toodi Margaret hooldekodusse ja mees läks ühel õhtul tema tuppa, et talle süüa viia. Marmelaadi ja nii. Margaretil eriti hambaid polnud.

„Kes sa oled? Ma ei taha meest, saatke mulle naissanitar."

Margaret oli viha ja trotsi täis. Ta ei tahtnud siin olla. Vangla ju. Aga ta pidi siia toodama, kuna ta ei saanud enam hakkama. Naabrid märkasid ja natuke aitasid, aga siis oli kõik. Oli täitsa voodis kinni. Ja selgeid momente jäi tal ka järjest vähemaks.

„Meil ei ole kahjuks praegu ühtegi naist siin. Ma ainult toon teile süüa. Siin on marmelaadi ja mahla ka."

Aga Margaret ei olnud sellise plaaniga nõus ja virutas karmauh! kandiku üle toa, nii et marmelaad kõik lendas. Mees korjas selle üles.

„Margaret – kui lubate –, te peate midagi sööma."

„Ei söö ma seda sitta, see pole mingi toit."

„Olgu, aga see on kõik, mis meil on. Öelge mulle, kui teil kõht tühjaks läheb, ma siis toon. Eks ole."

„Kao välja, ei ole mul midagi vaja." Ja ta pöörab näo seina poole.

Mees korjab asjad, mis pilla-palla, kokku, kohendab Margareti tekki ja läheb vaikselt.

Margaret piilub talle järele. Aga seda mees ei näe.

Mees käib Margareti juures igal õhtul. Margaret temaga ei räägi, aga mees räägib sellegipoolest.

Ühel õhtul on Margaretil vaja mähkmeid vahetada, ja olgugi et paar naissanitari on juures, läheb neil vaja kogu väge, sest Margaret võitleb, nii kuis jaksab. See on üsna tavaline ka teiste asukatega, aga Margaret on omaette ooper. Ta sülitab ja küünistab ja vannub nagu voorimees. Ja ta on nii tige, et mees seal on. Ta oleks ilma meheta ka tige, aga nii on ta veel tigedam. Naissanitarid vannuvad ka, see töö on ikka jube ja see vanamutt on vastik. Läheks ta juba rutem siit...

„Margaret, on sul midagi vaja?" Ega ta ei vasta, kui, siis ütleb ropult, aga mees jätab talle ühe marmelaadi. Ja kui ta pärast vaatama tuleb, et ega Margaretil külm ei ole, on marmelaad peaaegu ära söödud. Mees võtab kandiku ja läheb. Enne kohendab veel tekki ja räägib sellest, et nägi täna leevikest.

„Head ööd, Margaret."

Margaret mühatab. Oleks peaaegu head ööd vastu öelnud. Aga ei, seda see mees pole ära teeninud. Sai veel sõnal sabast kinni.

Nii see mees käib. Ja ta räägib Margaretiga. Et mis ilm väljas on ja mis raadios just öeldi ja et mis Margaretil vaja on. Margaret on kange – ei hakka mina sinuga rääkima.

Ja siis ükspäev ütleb Margaret.

„Kohenda mu tekki, poiss. Hakkab ära vajuma." Üleolevalt, käskiva tooniga. Aga ta peab natuke ponnistama ka, et tooni teravaks ajada.

Mees kohendab ja ütleb siis: „Tahad veel teed?"

„Ise võid seda lurri juua."

„Ütle mulle, kui sa midagi tahad." Ja ta korrastab Margareti peaalust.

Margaret vaatab teda üksisilmi, enam pead ära ei keera. Aga meest see ei heiduta. Ta teeb ikka oma asja.

Ükspäev toob mees Margaretile mingi taime. Ilusti koos potiga.

„Sa pead temaga rääkima. Muud midagi. Siis ta kasvab."

„Mida? Selle puuga rääkima?" Margaret vaatab meest, nagu oleks see hull.

„Rääkima, Margaret. Nii lihtne see ongi."

See mees on ikka täitsa imelik, aga noh, taim on kena, las ta olla. Lehed on natuke tuhmid, justkui tolmused, aga muidu täitsa kena.

Kui siis ükspäev Margaret ütleb, et taim on nagu norgu jäänud, et vist sureb, kostab mees ainult niipalju, et millal sa temaga viimati rääkisid. Jälle see!

Aga siis, kui mees on läinud, vaatab Margaret enne järele, et kas on ikka läinud, ja siis räägib.

„Noh." Ja kui taim midagi vastu ei ütle (kuidas ta saakski), ühmab Margaret midagi ja enam ei räägi, aga siis, natukese aja pärast justkui jõuab mingile otsusele (seda on ta kipras otsaesisest näha) ja hakkab jutustama.

Ta räägib algul sellest, mis väljas toimub, siis sellest, kust ta ise tuli ja oma eelmisest elust. Ta räägib ka mehest. Seda, mida ta teab. Ja ta küsib küsimusi ka. Ja nii nad räägivad: mees ja Margaret, Margaret ja taim. Ja mida rohkem nad räägivad, seda rohkem nad teineteise kohta teada saavad. Ja üksteist mõistavad.

Ja ükspäev, kui üks naissanitar tuleb Margaretile õhtusööki tooma, leiab Margaret end küsimas: „Kus poiss on?"

„Ei tea, ta täna ei tulnud."

Ja Margaret on terve õhtu mures ja seletab taimega, nii et pominat on koridori kosta poole ööni.

„Tere," ütleb Margaret, kui mees järgmisel õhtul tuleb. Kus sa olid, tahab ta tegelikult küsida, aga ei taha liiga innuka ja huvitatuna näida. Aga nad vestlevad nagu ikka ja kui Margaret viimaks pärib, tuleb välja, et mehel oli üks tähtis „kokkusaamine". Nii ta väidab. Ja Margaret rohkem täna pusima ei hakka.

Aga mis juhtub aja jooksul, on see, et mida rohkem nad räägivad, seda rohkem Margaret mehest puudust tunneb. Too teeb Margaretile kõik ette-taha ära. No see on tema töö, olgugi et ta on vabatahtlik. Tal on alati hea sõna öelda, ta kohendab su patja, toob sulle uue marmelaadi, kui eelmine sul näppude vahelt pudeneb, ja ta istub ja räägib või kuulab, kuis sina räägid. Margaret mõtleb õudusega päevile, kui ta meest hammustada proovis ja talle inetult ütles.

Ja ta tunneb mehest puudust, kui teda miskipärast seal ei ole. Ja mõtleb mehe peale.

Mida juhtub üha sagedamini.

Siis räägib Margaret taimega. Kuulad mind ilusti ära ja oled siin.

Taim kasvab ka ja ta lehed omandavad läike.

„Poiss, mis sinuga on?" küsib Margaret ükspäev.

„Kõik on hästi, Margaret," ütleb mees.

„Poiss, palun!" See on siiras palve – ära vaieta mulle, ma ju näen, et midagi on lahti, kõik need korrad, kui sa pole siia tulnud, kõik need „kokkusaamised".

„Margaret, usalda mind!"

„Olgu. Aga ma olen sinu pärast mures."

„Ära muretse! Usu mind. Tahad veel marmelaadi?"

Margaret räägib rohkem kui kunagi varem. Ühtäkki, justkui oleks tamm purunenud ja vetevood vallandanud,

puistab ta kõik südamelt ära. Ta elu, ta hirmud, ta armastus. Ja mees kuulab ja ta näol on helge vari.

Ja Margaret tunneb, et jõud tuleb. Tuleb jõud ja tervis. Ja siis ükspäev ajab Margaret end istukile. Mõistus on selge, vaim on elevil. Ja valmis millekski.

Kui mees sel õhtul tuppa tuleb, on Margaret istukil. Teeskleb, nagu midagi poleks juhtunud, vaatab taime.

„Tere." Ta püüab varjata heameelt. Vaata mind, ma istun!

„Margaret," ütleb mees leebelt ja istub täna kauem.

Ja Margaret paraneb. Ja ajab end varsti jalule.

„Kuidas? Kuidas see võimalik on?" küsib ta.

„Kõik on võimalik, Margaret," ütleb mees. „Tule kõnni minuga." Ja Margaret võtab tal käe alt kinni ja nad tiirutavad mööda tuba ringiratast. Nii naljakas, aga Margaret ei tahagi peatuda, kuigi on väsinud. Ja mees kõnnib ka. Nad räägivad. No peamiselt Margaret.

Mis seal salata, ainult Margaret põhiliselt räägibki.

„Ühel päeval," ütleb mees, „kõnnid sa ise."

Kui siis mees enam ei tule, ei tea keegi, kus ta on. Keegi ei tea temast midagi. Kõik.

„Kus iganes sa oled, poiss..." mõtiskleb Margaret. Ja räägib taimele asju, mida ta muidu mehele oleks rääkinud. Nagu enne. Et kuidas tal päev läks ja mis raadiost tuli (mees oli talle transistori toonud) ja kuidas ta selg ennast tunneb.

Margaret muudkui jutustab. Ja mida edasi, seda enam ta leebub, kaob vimm ja ängistus. Ja asendub rahu ja kindlustundega.

Margaret jutustab. Taim kuulab. Margaret teab, et kuulab.

„Head ööd," soovib Margaret.

Ta suleb silmad.

Ta avab silmad.

Taim on löönud õitsele ja kroonlehtedelt kiirgav valgus täidab toa. Margaret ei imesta. Sest tema juba teadis. Ta tõuseb sängist ja hakkab astuma.

Valguse poole.

„Tere."

„Tere, Margaret."

SEE EI OLE NORMAALNE

Helmit nägin järsku tule juurest alla laululava poole vaadates. Ta seisis seal grupi inimeste keskel. Mehed, naised, lapsed? Ma ei tea. Ma vaevalt adusin, et seal teisi oli – nägin ainult Helmit. Hetkest, kui meie pilgud kohtusid, meil enam muu jaoks silmi lihtsalt polnud.

See ei ole normaalne. Mõtlesin.

Justkui oleksin ümbritseva unustanud, löönud käega tavadele ja kommetele. Normaalsusele. Siis kõndisin mäest alla, pilk Helmile suunatud, tema pilk minul, haarasin tal käest ja me kõndisime tantsupõrandale. Kui kurjast vaimust vaevatud. Me ei pööranud tähelepanu inimestele, kes tema kõrval seisid ja ilmselgelt temaga koos olid. Ta ei avaldanud mingit vastupanu. Me ei vahetanud ühtegi sõna. Ta võttis mu käe ja me läksime. Ja me tantsisime. Me ei rääkinud peaaegu üldse. Ma ei mäleta. Aga järgmisel päeval oli mul niipalju meeles, et tema pidi mulle õhtul helistama. Minul tema numbrit polnudki.

Ootasin terve õhtu. See oli piinarikas protsess. Viskasin ennast telefoni juurde siruli ja mõtlesin, et millal ta helistab. Ja nii oma mitu tundi. Õhtu on ju pikk. Olin lootust kaotamas ka. Ja siis jälle lootusrikas. Aga siis ta helistaski. See jutt ei olnud eriti pikk ja leppisime kokku, et saame kokku. Mis siin ikka pläkutada. Tahtsime teineteist katsuda. Kuigi seda me kõvasti välja ei öelnud. Aga me ei teadnud teineteisest mitte kui midagi. Ma isegi ei

mäletanud, milline ta välja näeb. Ainult seda, et lummas. Mis oli täitsa okei. Sellega harjub ära.

Kui ma siis teda tulemas nägin – see pidi tema olema, ta oli ainuke siin, kes tuttava näoga –, tõusin lauast, et talle istet pakkuda. Olin pettunud, aga mitte väga. Ta ei meeldinud mulle eriti, kui, siis võib-olla natuke. Aga mõtlesin: ja mida sa siis lootsid? Ootasid mingit ilmaimet, kui ise isegi ei mäletanud suurt midagi.

Ootasin seda tunnet, mida polnud.

Ta värises täiesti nähtavalt ja eks ma ise olin ka konarlik.

Aga sai ju siia kokku tuldud.

„Räägi siis." Kes ta on? Tean ainult nime – Helmi.

„Oh, kust ma alustan." Ta on väga närvis ega püüagi seda varjata. Või ei suuda. „Mul käed täitsa värisevad." Ta tõstab demonstratiivselt käed ja näitab mulle, närviliselt naerdes. Tõepoolest, vaeseke on nii erutatud, et varjata seda võimalik pole. Pigem mõjub tema sellekohane avaldus positiivsena – olen nagu olen, ei hakka mingit maski ette panema. Ei hakka proovimagi.

Ja see meeldib mulle.

„Jah, ega mul siin endal ka kiita pole." Sirutan käed välja ja väristan neid, naeratan talle julgustavalt. Olen solidaarne. Hingame mõlemad kergemalt. Selline piinliku häda deklareerimine lähendab meid.

„Sa niitsid mu ikka täitsa jalust seal peol." On näha, et ta kuulutab seda, nagu ka käte värisemist, läbi meeletu ärevuse ja hirmude müüri. Ta poleks ealeski kujutanud end ette kellelegi selliseid asju tunnistamas. Aga nüüd peab ta seda tegema. Minu pärast. Mina tekitasin selle? Polnud ma mingi Adonis, kindlasti mitte selline, kellele pilgu peale viskad ja hüüatad, oo milline kompu. Niitsin jalust?

Ta ju ei tea minust midagi!

„Ma ootasin eile vist kolm tundi su kõnet telefoni juures," ütlen ma, et millegi ligilähedasega vastata. Olin ka ise jalust niidetud seal tule juures, aga nüüd ei tundu paslik seda öelda, see võiks olla eksitav, sest jalust niidetud ma enam pole. Ei ole vaja talle asjatut lootust anda. Ta naeratab, siis naerab õnnelikku naeru. Vabastavat naeru: oh, õnneks ta tunneb vist sama!

Aga ma ei tunne sama.

„Nojah, ma ei saanud varem helistada."

„Pole hullu, mul aega oli." Jah oli, aga pigem kannustas mind ootus. Lummuse ootus. Selle tunde ootus. Aga seda tunnet ei ole. Püüan seda tunnet meenutada. Ei tule meelde. Vaatan hajameelselt aknast välja. Ma ei tea, mida öelda. Ma tean, et peaks, et ta ootab, aga ma ei suuda ennast sundida ütlema midagi sellist, mida, tean, ta tahaks, et ütlen. Ma olen kindel, et ta näeb mu närvilist hajevilolekut, ja kui mitte kohe, siis varem või hiljem mõistab, et see tähendab leigust, kui mitte huvipuudust.

„Jah, siin me nüüd istume," sõnan ja naeratan talle. Neutraalselt, ma loodan, mitte julgustavalt. „Aga kuule, räägi siis, kes sa oled!" Las tema räägib.

Ja ta hakkabki erutatult kädistama. See ei häiri mind, ma kuulan suhteliselt huvitatult. Samas vasardab mu kuklas mõte: kuidas ma siit minema saan ilma ekstsessideta. Kuidas ma lähen, nii et ei purusta selle teadmatuses oleva hinge illusioone. Vähemalt mitte minu juuresolekul. Ta räägib endast. Ta on tubli. Näib täiesti normaalne. Ohutu. Aga see ei paelu mind. Miks, ma ei tea. Mida ma siis ootasin? Ma ei tea, tean, et tahan minema.

„Hea küll, sinu kord."

„Mul ei ole eriti rääkida. Kindlasti mitte nagu sinul, ma olen päris igav vist."

„Ole nüüd. Mina ju rääkisin – justkui minu elu õudselt

põnev oleks." Ega ei ole jah. Kas ehk sestap sa mind ei paelugi. Ootasin midagi vürtsikat?

Räägin talle natuke, napisõnaliselt, endast. Tal ei ole vaja rohkem teada, sest peale tänast ta mind enam ei näe. Aga ma säilitan, või vähemalt arvan, et säilitan, rõõmsa ja usalduslikku – lubava – tooni. Ma ei tea, kas ta selle õnge läheb, kuna ta näib natuke tõsinevat. Raske on öelda, mis on loomulik, mis mitte, sest kõike varjutab tugev närvilisuseloor. Ja see võib peita tõelised tunded. See kõik on liiga raske dešifreerida.

Räägime veel natuke nipet-näpet ja kui tekib inetu paus, pakun, et pean hakkama minema.

„Mul läheb buss 15 minuti pärast. Peab veel kassast pileti ka võtma." Loodetavasti on see ettekääne, mille raudsus on kõigutamatu.

„Hea küll." See ei kõla lihtsalt kui tõdemus, pigem kui kapituleerumine, et ma tahaksin, ma ei taha sinust veel lahkuda, aga ma ei hakka peale käima. Ei muutu mingiks pealetükkivaks armunud maniakiks.

„Helistame siis."

„Jaa, muidugi." Üritan kõlada optimistlikult.

„Olgu siis." Ta vaatab minu poole, ootab suudlust. Üritan teda põsele suudelda, ta paneb suu valmis, rabeleme tekkinud segaduses ja välja tuleb kohmakas riive, kuivade ja karedate huulte puine puudutus kuhugi suu piirkonda. Oh juudas! Ta küll lõhnab hästi, aga ma pean minema. Minema siit.

Hakkan astuma. Paha maitse on suus. Süda peksab. Süütunne ja häbi käsikäes. Tean, et ma Helmile ei helista.

Ja Helmi teab seda ka.

Olen kõndinud vaevalt sadakond meetrit, kui kuulen selja taga samme. Helmi tuleb. Oh juudas! mõtlen taas. Sel ei tulegi veel lõppu.

„Oota!"

Ei oota ma midagi.

„Helmi!" peatan ta tõrjuva käeliigutusega, enne kui ta midagi öelda jõuab. Pean olema aus ja selle maniakaalsuse juba eos lõpetama. Mingit murtud südame armuvalus soigumist ma praegu kannatada ei suuda. Olen selleks liiga nõrk.

„Anna mulle andeks, et ma nii otsekohene olen, selline siga mees," kehitan abitult õlgu, näitamaks, kui võimetu ma oma sellise konditsiooni vastu olen, „aga ma ei taha sind enam näha. Sa ei meeldi mulle nii. Hea küll, seal peol midagi oli, tunnistan isegi, aga tead, tihti on nii, et esialgne mulje on petlik. Sul on ju endalgi kindlasti elus nii olnud. Onju? Ma arvan, et pigem lähme lahku nüüd, kui et teineteise aega raisata kahe-kolme mõttetu kokkusaamisega ja siis avastada, et asi ei klapi." Räägin üsna jõuliselt, vastuvaidlemist mitte salliva tooniga, sest tean – kõik, mis ütlen, on sulatõsi ja puhas kuld, mille kehtivuses kahelda pole võimalik. Tahan olla absoluutselt kindel, et kõik on selge. Et ei oleks mingeid agasid, kuisid ega võisid. Mingit viginat, et oled siga mees ja südametu. Naeratan äraolevalt, sest südametu ma pole. Siis manan ette resoluutse ilme. Helmi, ütle nüüd, et olgu ja läheme laiali, enne kui mu pea lõhki läheb, sest see tiraad oli korralik pingutus ja ma pean istuma ja midagi jooma, et mitte värisema hakata.

Mõtlen selle kõik oma peas läbi, aga välja ei ütle. Pigem paneksin jooksu.

„Sa jätsid oma rahakoti maha." Helmi sirutab käe.

Seda ma ei oodanud, seda ma oma kujutletavasse stsenaariumisse sisse ei kirjutanud ja nii ei tea ma, mida teha. Kuidagi virvendab ja jalatallad tunduvad ümmargused. Tahan haarata rahakoti järele, aga käsi ei kuula sõna, kuna Helmi taga, näen, on üks vaher. Nipitirid küljes,

pane ainult nina peale ja ongi nipitiri. Või mis nende nimi ongi? Mul pole aimu ja ma ei tea, kust see nipitiri tuli. Muigan tahtmatult sellele mõeldes. Alles ükspäev panin ühe omale ninale, sest tahtsin lihtsalt proovida, et mis tunne see lapsena oli. See ei tahtnud üldse kinni jääda, eriti kui joosta proovisin, siis kukkus kohe ära. Kas lapsena olid vahtrad kvaliteetsemad. Või ma ise? Või on see vaher siin lihtsalt mingi imelik. Ei, mitte see vaher. Helmi vist ütles midagi.

„Tule. Tule, istume siia." Ta juhatab mind pingile lähedal asuval haljasalal. Ta hoiab mul käe alt kinni ja ma järgnen talle, pooleldi teades, mida teen, pooleldi mõeldes vahtratest. Märkan, et siin on neid rohkem. Lehed on ilusad rohelised ja see on mu lemmikvärv. Väga hea, mõtlen. Roheline, ja vahtrad ka veel. Midagi kindlat.

Helmi ei ütle midagi, aga peale paariminutist vaikset istumist meie pilgud lõpuks kohtuvad.

„Ma arvan, et ma jäin bussist maha." Selgus on tagasi. Enam pole tähtsust. Pesu läinud, mingu ka pulgad.

Helmi vaatab mind hetke tõsiselt, siis kisub ta suu muigele. Ka minu suunurk liigatab. Turtsatame. Veel kord. Ja siis naerame. Kõvasti ja ohjeldamatult. Naeru, mis ei tahagi lõppeda. Kui me lõpuks taltume, pole me enam närvilised kohtajad. Oleme, kes me oleme: mina hea südamega siga ja kurva kuju rüütel, Helmi kohusetundlik armastuse jünger. Sellistena me vist sobime üsna hästi.

„Mida sa siin teed?" Tõepoolest, mis ta siin minuga jändab peale seda, mis juhtus. Täitsa tubli tüdruk ikka, mõtlen soojalt. Mis ma ilma rahata oleksin teinud.

„Ma tahan kindel olla, et sa ikka ilusti järgmise bussi peale saad." Irooniline? Ta peab lollitama, kindlasti lollitab, ta võiks ju lihtsalt minema kõndida. Ta meeldib mulle järjest rohkem.

„Ma ei tea, mis kell see läheb." Nagu sel oleks mingit tähtsust.

„Kes siis teab? Puškin?" Helmi paneb mulle käega laksu vastu reit, nõjatub küljega pingi seljatoele, toetab põse rusikasse surutud peopesale ja jälgib mind särasilmi.

Ma teen siis sama. Ma vaatan talle silma, ka tsipake lõbustatult, aga peamiselt et näha, mis siin toimub. Täitsa põnev. Ja vaatan, et vaadata, aga mida rohkem ma vaatan, seda rohkem ma taban end mõttelt, et Helmi on võlur. Nõid. Selline, keda keskajal tuleriidal põletati. Sest see ei ole võimalik. Helmi silmad. See ei ole normaalne! Sest taas kaob kõik ja jääb vaid Helmi.

Ja ka Helmi näeb ainult mind. Seda tean ma sellest, et kui ta käe võtan ja me tõuseme, hakkame me tantsima. Me keerleme murul vahtrate all, aeg-ajalt nipitiride järele haarates. Siis paneme need omale ninale. Ja tantsime veel. Ja nipitirid ära ei kuku. Keerleme ja keerleme ja ei taha, et see lõppeks. Aga lõppema see peab. Kõige veenvam ja dünaamilisem esitus, mida ma oma kohtamiskarjääri jooksul kogenud olen.

Aga metoodika polegi oluline. Detailid on hägused. Oluline on see, et kui ma nüüd Helmit vaatan, tunnen seda tunnet. Seda lummust. See on nüüd juba teine kord, nii et vaevalt see kokkusattumus on. Homme ma unustan selle tunde jälle ära. Aga kuidas ma siis saan nii, et seda tunnet tunda? Tuleb olla Helmi juures. Lihtsamast lihtsam.

„Helmi."

„Jah?"

Istume ja vaatame puid. Ja põõsaid.

„Vaata, nipitiri kukkus," ütleb Helmi.

Nipitiri!

MÕISTMINE

Ühel päeval jättis üks tüdruk, Kirsika Reinsalu, kooli tulemata. Õpetaja Saaver rääkis kõigile, et Kirsika on väga haige ja peab järgmiseks paariks kuuks koolist eemale jääma. Põnev, mõtlesime, sest ega me haigustest palju ei jaganud. Vaat, kus vedas – ei pea kooli tulema. Oleks meil ka mingi haigus. Õpetaja soovitas meil Kirsikat vaatama minna, et nii on viisakas ja ilus ja et see teeks Kirsikale rõõmu. Rääkisin kodus emale, et üks meie klassi tüdruk on haige ja et õpetaja ütles et võiks vaatama minna, aga ega mina küll ei viitsi. Pärast saab veel mingi nakkuse. Mingid ussid või nii. Loomulikult lähed vaatama, ütles ema. Kui sina kodus haige oleksid, kas sulle meeldiks, kui keegi sind vaatama tuleks? Meeldiks küll. No nii, siis lähed vaatama ja jutul lõpp.

Olgu, olgu.

Ma viisin talle külakosti ka. Kooki ja moosi ja ühe raamatu: Jüri Parijõgi „Teraspoiss". Kirsika oli üsna elevil, kui tulin, sõi kooki ja moosi täitsa isuga ja hakkas raamatut uurima. Ise ma olin seda juba lugenud. See oli lugu poisist, kes omal käel hakkama saab. Kirsika keeras lehti, kui äkki köhatas ja veri purskas ta suust raamatule, kattes leheküljed purpurse ollusega.

„Mis haigus sul on?"

Ta ütles mingi keerulise nime.

„Kas valus on ka?"

„On küll. Eriti öösel." Ta hingeldas ja pühkis rätikuga raamatut. „Näe, saab lugeda küll. Näeb ilusti," ütles ta särasilmi.

Ta köhatas veel paar korda. Verd enam ei pursanud.

„Tahad, ma lähen ära?"

„Ei, ära mine. Lähme natukeseks välja mängima. Ma küll ei tohiks, aga natuke ma võin. Ema, me lähme natukeseks õue?"

„Minge pealegi." Ema oli tõsine, vaatas Kirsikat, siis mind. „Vaata, et Kirsika väga ei rahmelda, eks."

„Olgu." Ma ei teadnud, miks, aga sain Kirsika ema toonist aru, et see oli tähtis. Väljas mängimine.

Kirsika jooksis ja hüppas nagu ikka. Mitte nii kiirelt ja kaugele nagu mina, aga ikkagi. Köhis vahepeal ja kartsin, et äkki tuleb jälle verd, aga ei tulnud.

„Kuule, ära väga rabele. Su ema ütles."

„Ema ei pea teada saama, las ma natuke jooksen."

Pelgasin küll natuke, ta ema vaatas vahepeal akna peal, aga Kirsika oli nii naerune. Ja ema välja ei tulnud. Jooksime ja hullasime koos mõnda aega ja hästi tore oli. Ei saanud mina kuskilt otsast aru, et see tüdruk haige oleks olnud. Kui köha ja veri välja arvata.

„Millal sa kooli tuled?"

„Ma ei tea, ema ütleb, et arstid ütlevad, siis kui saan. Ma käin kogu aeg arstil."

„Mis nad teevad?"

„Süsti. Ja verd võtavad ja vaatavad mu silmi ja selga."

„Kas valus ei ole?"

„On küll, aga ma olen harjunud." Kirsika tõsines. Ei tea, kas oli ikka nii harjunud, kui ütles.

Istusime pingikesel ja kõlgutasime jalgu. Ma ei olnud Kirsikaga kunagi sõber olnud, aga temaga oli lahe. Istusid, ja lahe oli.

„Kas sa tuled homme jälle mind vaatama?"

„Jaa, kohe peale kooli," pahvatasin innukalt. Vaatasin ruttu igaks juhuks küsivalt Kirsika poole.

„Lahe. Seal kuuris on lakas vanu asju. Me võime homme vaadata."

Käisin seal kogu aeg ja Kirsikast sai mu sõber. Ta hakkas paranema ka. Ei köhinud enam nii palju ja jõudis joosta kauem kui enne. Peaaegu sama kaua kui mina. Me lugesime samu raamatuid ka ja siis mängisime, et oleme need kangelased sealt. Nagu „Teraspoisi" Jaan. Kuigi Kirsika oli tüdruk. Mõnikord istusime niisama, tundide kaupa, ja lugesime kumbki oma nurgas. Või vaatasime, kuidas inimesed aia taga tänaval saalivad. Me mõistsime teineteist poolelt sõnalt.

Siis ta kolis ära – teise linna. Et seal on paremad arstid. Me nutsime mõlemad, kui lahku läksime. Ja mind üldse ei huvitanud, et teised nägid. Ja meie emad nutsid ka.

„Ma ei unusta sind kunagi," vandusime teineteisele.

Aeg läks ja ma unustasin Kirsika. Meenus ta mulle mõnikord küll – mälestus, mis järjest abstraktsemaks muutus.

Aastaid hiljem istusin lõuna ajal kohvikus ja sirvisin ajalehte, kui keegi mind kõnetas.

„Rein?"

„Jah. Kas ma tunnen teid?" Vaatasin lehe tagant üles. Naine, umbes minuvanune. Midagi tuttavlikku tas oli, aga ei, mul polnud aimugi, kes see on. Täitsa armas näolapp.

„Kirsika. Reinsalu."

Mulle meenus.

„Kirsika? Palun istu." Osutasin toolile laua teises otsas. Ta istus. „Kas tahad kohvi, midagi süüa?"

„Võtad mulle äkki kooki ja moosi?" Ta muigas nõnd piieldes kavalalt. Ja mulle meenus mu esimene külakost. Võtsingi pannkooke.

„Sa oled elus ja terve."

„Jah, ma olen elus. Ja terve." Ütles ta seda rahulolevalt, kindlusega.

Me rääkisime elust-olust ligi poolteist tundi. Kuigi pidin juba ammu tööl olema.

Ta ema oli endiselt kõbus. Ta ise edukas. Kõik oli hästi. Mul oli siiralt hea meel. Lapsena see mind nii ei painanud, aga nüüd, adusin, kohutav kivi langes südamelt.

Kirsika võttis kotist kulunud raamatu. „Teraspoiss". Veri oli täitsa näha.

„Olen seda vist oma 20 korda lugenud."

„Mina ka. See on hea raamat."

Ta neelatas ja jäi vait.

Istusime vaikides.

„Ma lähen õhtul korraks maale ema juurde."

Rüüpasin sõõmu kohvi.

„Tuled ka?"

„Mh-mh."

Väljas oli vihmane ja rõske ja vihm joonistas aknaklaasile värelevaid mustreid. Laual auras kohv, Kirsika oli söönud pea kõik koogid. Taldrikul pesitses lõbusa kuhjana järelejäänud vabarnamoos.

Oli soe ja õdus.

Istusime veel natuke.

NAISE VANUS

Nägin üht naist.

Ta oli noor. Pakun, umbes 20. Aga ta käitus vanalt. Ja see ebakõla, mis teda vaadates tekkis, see nooruse ja vanaduse polaarsus, see oli imelik ja pani kukalt kratsima. Ja veel kord vaatama. Niisiis ta pakkus mulle huvi ja ma õnneks nägin teda veel palju kordi.

Esmapilgul õhkus kogu tema olekust mutilikkust. Just nimelt, mitte lihtsalt vanemat kui 20, mitte küpsust, mitte lihtsalt pikka iga, ei, mutilikkust. Pane rätik pähe, ja valmis. Seda võis hoomata tema soengust, tema alalhoidlikust riietusest, aga ka sellest, kuidas ta kõndides altkulmu vaatas ja kõrvalpilke heitis. Ja tema raskevõitu, aeglasest sammust.

Üldiselt ta oli kena. Kena mutt. Tal oli kena näolapp, tumedad poolpikad juuksed (ei mingit märgatavat soengut, lihtsalt vabalt langev juus), normaalsete vormidega, ei tüse, ei kiitsakas; ehk õige pisut iksjalgne, aga mitte piisavalt, et see oleks üldpildile teab mis põntsu pannud.

Nii näis kõik objektiivselt, eraldi võetuna. Et kui näiteks suumid näkku sisse ja vaatad ainult nägu ja selle osi – nagu nina, silmad, põsed ja suu –, siis tead, tegu on noore inimesega. Sile, kortsutu, tervislik pale. Aga suumi välja ja pilt muutub. Ühtäkki on selles näos mingi tüdinud, blasee-runud ilme, silmad, mis näikse tegutsevat justkui mingil aeglasel kaalutletud autopiloodil, olgugi et aeg-ajalt vilavad altkulmu vaadata. Vilavad loiult. See liikumine on

automaatne ja jätab mulje, nagu oleks neis midagi elutut, resigneerunut – elu mõttetule mehhaanikale alla vandunud vanakese *modus operandi*, ammu juurdunud tegutsemisviis.

Aga ei.

Aja jooksul mõistsin, et naise olek ei olnud kapituleerumine maailmavalu ja universumi paratamatuse ees, see ei olnud vältimatu, pealesurutud käitumine. See tähendas pigem informeeritud, kontrollitud ümberkehastumist mutiks. Mutiks selle sõna erinevais positiivseis tähendusis. Näiteks: nagu mutikesed, kes istuvad maja ees pingil, kepid toetumas pingiservale; palju nad ei räägi, vaatavad lihtsalt maailma ja selle toimetusi; lähed mööda ja mõtled, et nii toredad vanaemad, mul ei ole nende vastu kohe mitte mingeid pretensioone (mida ei saa öelda inimkonna lõviosa kohta). Niisiis, see naine mõistis 20-aastasena asju, mis reeglina jõuavad kohale päevi näinud motjale. Ta mõistis, et universumi, sealhulgas valdava enamuse mateeria liikumisega võitlemine ei kanna vilja ning ta assimileerus ja adapteerus. Ta kohandus, nagu juhtus liblikatega Inglismaal, kelle värv muutus aja jooksul, et kohaneda keskkonnareostusega; röövlinnud ei leidnud neid üles ja nad võisid laisemalt lennata (ma arvan) ning ei pidanud kogu aeg üle õla vaatama (ma loodan). Lendasid rahulikult. Häirimatult. Paindumatumad ja ülbemad lülijalad surid välja (see on üsna kindel). Loidus polnud laiskus, see oli tõhus strateegia, läbimõeldud, sihikindel tegutsemine.

Hiljem sain teada, et see naine ülendati ühe osakonna juhatajaks. Ikka väga noorelt selle ameti kohta! Aga siis see mind enam ei üllatanud, sest ma arvasin, et olin ta juba läbi näinud, olgugi, tunnistan, see edutamine pani i-le punkti. Pigem oli see, et just nimelt tema selle koha sai, neetult hingekosutav. Et ei saanud ei bimbo, ei kloun,

ei tuupur, ei soosik. Et sai neiu, kes käitus kui pingil istuv vanamemm, keda muidu ei märkakski, aga kui märkad, siis tekitab see soojust su sees. Sain teada, et ta nimi on Angela ja ka see andis lootust, sest see nimi oleks võinud kuuluda nii noorele emalendurile kui ka eakale tikkimiskorüfeele. Kui ametikõrgendus ühel koosolekul avalikult teatavaks tehti, siis Angela naeratas. Lihtsalt naeratas, justkui kergelt, suunurgast, aga naeratas, muud ei midagi. Ja sel hetkel olin ma ta peale kade – mitte sellepärast, et teda edutati. Ei. Olin kade sellepärast, kuidas ta naeratas. See oli selline teadja naeratus. Aga ei mingit kõrkust. Meisterlikult kujunev ja kulgev naeratus, millesse oli kätketud see huvitav nooruse ja vanaduse kompott, mingi vastandite leppimise väljendus – meelerahu. Lihtsalt rahu.

Kui nüüd naist näen, valdab ka mind mingi kummaline rahu. Ja olgugi et mõnevõrra totakalt ja kontekstist väljas, mõtlen ma – kukk või kana, noor või vana. Ma kujutlen, et see on selline väike meievaheline parool, mida keegi teine ei tea. Vaatame möödudes teineteisele otsa ja naeratame põgusalt, nii suunurgast. Seletada pole siin midagi. Teadjad teavad.